

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

AİLE HUKUKUNDA VESAYET VE UYGULAMADA VESAYET DAVALARI

TEZİ YAZAN
Ömer TAŞKIRICI

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Kemal ATASOY
Jüri Üyesi: Dr. Öğretim Üyesi Orhan ÇETİN
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ (Akdeniz Üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA/ NİSAN 2022

ONAY

**T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE**

20193012 numaralı öğrencimiz olan Ömer TAŞKIRICI tarafından hazırlanan “**AİLE HUKUKUNDA VESAYET VE UYGULAMADA VESAYET DAVALARI**” başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından oy birliği ile Özel Hukuk Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

.....
Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY
Üniv. İçi- Tez Danışmanı- Jüri Başkanı:

.....
Dr. Öğr. Üyesi Orhan ÇETİN
Üniv. İçi- Jüri Üyesi:

.....
Üniv. Dışı- Jüri Üyesi: **Doç Dr. Selin SERT SÜTÇÜ**
(Akdeniz Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylım.

.....

28/04/2022
Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir

İTHAF

Anneme, babama ve eşime

ETİK BEYAN

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

Bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

28/04/2022

TEŞEKKÜR

Tez hazırlık sürecimde bilgisi ve tecrübeleriyle desteğini hiç eksik etmeyen ve her zaman yol gösteren değerli ve saygı değer hocam Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY'a teşekkürü bir borç bilirim. Çağ Üniversitesi'nde öğrenci olduğum süre içerisinde bilgiye tecrübeleriyle her zaman yanımda olan saygı değer hocalarıma sonsuz teşekkürler.

ÖZ

AİLE HUKUKUNDA VESAYET VE UYGULAMADA VESAYET DAVALARI

Ömer TAŞKIRICI

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY

Nisan 2022, 105 Sayfa

1982 Anayasası'nın ikinci maddesinde sosyal devlet olmak Türkiye Cumhuriyeti devletinin nitelikleri arasında sayılmıştır. Sosyal devlet ilkesinin gereklerinden biri, devletin zayıf ve savunmasız vatandaşlarının kişisel ve ekonomik çıkarlarını gözetmesidir. Korunmaya muhtaç olanlar arasında çocuklar ilk sırada yer almaktadır. Kural olarak, çocuklar ebeveynlerinin velayeti altındadır. Kanun, çocuğun çıkarlarını en iyi koruyacak kişinin anne-baba olduğu varsayımından hareket ederken bununla birlikte, bazı durumlarda çocuk ebeveynlerinin velayeti dışında olabilir. Bu durumda çocuğun menfaatini korumak isteyen kanunumuz vesayet müessesesini düzenlemiştir. Vesayet ve velayet birbirini ikame eden kurumlardır. Vesayet, yalnızca çocukları değil, ergin olmakla birlikte kendi kişisel ve ekonomik hak ve menfaatlerini koruyamayacak durumdaki vatandaşlar için de bir güvencedir. Kanunda sınırlı olarak sayılan hallerden bir ya da bir kaçının bulunmasıyla zorunlu olarak kamu eliyle korunma söz konusu olabileceği gibi, ergin kişinin yine kanunda sayılan belirli koşulların bulunması durumunda tamamen kendi istek ve arzusuyla, kişisel ve ekonomik çıkarlarının kamu eliyle korunmasını istemesi de mümkündür. Bu gibi hallerde de vesayet kurumu devreye girer. Gerek küçük olması, gerekse kısıtlanması nedeniyle korunma ihtiyacı duyan kişi adına her türlü işlemi yapmak ve onun kişiliğine ve mallarına özen gösterip korumakla yükümlü bulunan kişi ise vasidir. Vasi, kanunda belirtilen niteliklere sahip, vasiliğin olumlu ve olumsuz koşullarını taşıyan kişiler arasından vesayet makamı tarafından belirli bir süre için atanır. .

Vasi, görevi süresince kanunda belirtilen hak ve yükümlülüklerle sahip olmakla birlikte, küçüğün ve kısıtlının her türlü kişisel ve ekonomik menfaatlerini korumak ve vesayet makamına periyodik olarak hesap vermek zorundadır. Vesayet altındaki kişinin

malvarlığını eksiksiz teslim etmekle yükümlüdür. Aksi halde vasi tazminattan sorumlu olabilir.

Kurumun korumak istediği kişilerin korunması, sosyal hayata uyumları, bazı ekonomik ve kişilik hak ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesi bu kurumun her yönden sağlıklı işleyişine ve gelişmesine bağlıdır. Dolayısıyla vesayet organları olan vasi, vesayet makamı ve denetim makamının şekli olarak var olması tek başına vesayet altındaki kişinin korunmasını sağlamaya yetmez. Belirtilen amaçları yerine getirmedikleri takdirde bu organlar zamanla işlevsiz birer kurum haline dönüşürler. Bu sebeple bu durum söz konusu organların her açıdan desteklenmesi ve geliştirilmesini gerekli kılar.

Türk kanun koyucu 4721 sayılı yeni Türk Medeni Kanununu kabul etmiş ve 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe koymuştur. Kanun vesayet alanında da bazı reformlar yapmıştır. Bu reformlar kurumun işleyişine katkı sağlamış ve eski hukuk döneminde oluşan boşlukları doldurmuştur. Bu düzenlemeler dikkate alındığında, vesayet altındaki kişi ile vesayet organlarının adeta bütünleştiği görülmektedir. Vesayet organları, vesayet altındaki kişinin zaafalarını tamamlar, kişiliğini korur, onun adına ekonomik ve hukuki işlemlerde bulunur. Bunu yaparken de çıkarlarını gözetmek zorundadır. Kısacası, küçüklerin sosyal hayata hazırlanması ve kısıtlıların haklarını kaybetmeden yaşamalarının düzenlenmesi vesayet kurumlarının başarısına bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: Vesayet , vasi, kısıtlama, vesayet makamı

ABSTRACT

CUSTODY IN FAMILY LAW AND CUSTODY CASES IN PRACTICE

Ömer TAŞKIRICI

Master Thesis, Department of Private Law

Thesis Advisor: Dr. Kemal ATASOY

April 2022, Page 105

In the second article of the 1982 Constitution, being a social state is counted among the qualifications of the Republic of Turkey. One of the requirements of the social state principle is that the state looks after the personal and economic interests of its weak and defenseless citizens. Children are in the first place among those in need of protection. As a rule, children are in the custody of their parents. While the law assumes that the parent is the person who will best protect the child's interests, however, in some cases the child may be outside the custody of the parents. In this case, our law, which wants to protect the interests of the child, has regulated the institution of guardianship. Guardianship and guardianship are institutions that replace each other. Guardianship is a guarantee not only for children, but also for adults who are unable to protect their personal and economic rights and interests. In the presence of one or more of the conditions listed as limited in the law, there may be compulsory protection by the public, and it is also possible for the adult person to request the protection of his personal and economic interests by the public, in case of certain conditions listed in the law. In such cases, the guardianship institution comes into play. The guardian is the person who is obliged to carry out all kinds of transactions on behalf of the person in need of protection due to his/her small size and limitation, and to take care and protect his/her personality and property. The guardian is appointed by the guardianship authority for a certain period of time among persons who have the qualifications specified in the law and who have the positive and negative conditions of guardianship.

While the guardian has the rights and obligations specified in the law during his/her duty, he/she has to protect all kinds of personal and economic interests of the minor and the disabled and periodically give an account to the guardianship authority. He is

obliged to deliver the assets of the person under guardianship in full. Otherwise, the guardian may be liable for compensation.

The protection of the people that the institution wants to protect, their adaptation to social life, the fulfillment of certain economic and personal rights and obligations depend on the healthy functioning and development of this institution in every aspect. Therefore, the existence of guardianship, guardianship authority and supervisory authority, which are the guardianship organs, alone is not sufficient to ensure the protection of the person under guardianship. If they do not fulfill the stated objectives, these bodies turn into dysfunctional institutions over time. For this reason, this situation necessitates the support and development of these organs in every aspect.

The Turkish legislator adopted the new Turkish Civil Code No. 4721 and put it into effect on January 1, 2002. The law also made some reforms in the field of guardianship. These reforms contributed to the functioning of the institution and filled the gaps in the old legal period. When these regulations are taken into account, it is seen that the person under guardianship and the guardianship organs are almost integrated. The guardianship bodies complement the weaknesses of the person under guardianship, protect his personality, and take economic and legal transactions on his behalf. While doing this, he has to look after his interests. In short, the preparation of the minors for social life and the regulation of the disabled to live without losing their rights depends on the success of the guardianship institutions.

Keywords: Guardianship, guardian, restriction, guardianship authority

İÇİNDEKİLER

KAPAK.....	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYAN	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
KISALTMALAR.....	xiv
EKLER LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

VESAYET KAVRAMI, ÇEŞİTLERİ VE ORGANLARI, VESAYETİ GEREKTİREN HALLER İLE VESAYETİN İŞLEM EHLİYETİNE ETKİSİ

1.1. Vesayet Kavramı	3
1.1.1. Velayet ile Karşılaştırılması	5
1.1.1.1. Kayımlık İle Karşılaştırılması	7
1.1.1.2. Yasal Danışmanlık İle Karşılaştırılması.....	8
1.2. Türk Medeni Kanununda Vesayetin Çeşitleri	9
1.2.1. Kamu Vesayeti.....	9
1.2.2. Özel Vesayet (Aile Vesayeti)	10
1.3. Vesayet Organları.....	11
1.3.1. Kamu Vesayeti Açısından	11
1.3.2. Özel Denetim Açısından.....	13
1.4. Vesayeti Gerektiren Haller	13
1.4.1. Küçüklük.....	14
1.4.2. Kısıtlama.....	20
1.4.2.1. Kısıtlama Nedenleri.....	22
1.4.2.1.1. Akıl Hastalığı veya Akıl Zayıflığı.....	22

1.4.2.1.2. Savurganlık, Alkol veya Uyuşturucu Madde Bağımlılığı, Kötü Yaşama Tarzı, Kötü Yönetim Nedeniyle Kısıtlama	24
1.4.2.1.3. Özgürlüğü Bağlayıcı Ceza	26
1.4.2.1.4. İstek Üzerine Kısıtlama	27
1.4.3. Koruma Amacıyla Özgürlüğün Kısıtlanması	29

İKİNCİ BÖLÜM

VASİNİN ATANMASI, HAKLARI, YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE VASILİĞİN SONA ERMESİ

2.1. Vasinin Atanması	32
2.1.1. Şartları	34
2.1.1.1. Olumlu Şartlar	34
2.1.1.1.1. Yetişkin Olmak	34
2.1.1.1.1. Ehil Olmak	35
2.1.1.2. Olumsuz Şartlar	36
2.1.1.2.1. Kısıtlı Olması	36
2.1.1.2.2. Kamu Görevinden Yasaklı Olması	37
2.1.1.2.3. Haysiyetsiz Hayat Sürmesi	37
2.1.1.2.4. Çıkar Çatışmaları	37
2.1.1.2.5. Aralarında Düşmanlık Varlığı	38
2.1.1.2.6. İlgili Vesayet Daireleri Hakimi Olması	38
2.1.2. Vasi Atanmasında Dikkat Edilecek Özel Durumlar	38
2.1.3. Vasi Atanmasında Usul	39
2.1.4. Vasinin Şahsına İtiraz	40
2.2. Vasinin Hakları	41
2.2.1. Dört Yıl Dolunca Kaçınma Hakkı	41
2.2.2. Ücret Hakkı	42
2.2.3. Masrafları Talep Hakkı	42
2.3. Vasinin Yükümlülükleri	42
2.3.1. Özen Gösterme	43
2.3.2. Temsil Etme	43
2.3.3. Malvarlığını Yönetme	45

2.3.4. Hesap Verme	45
2.4. Vasilik Görevinin Sona Ermesi	45
2.4.1. Kendiliğinden Sona Erme	46
2.4.1.1. Vasinin Ölümü	46
2.4.1.2. Vasinin Fiil Ehliyetinin Kaybı	46
2.4.1.3. Vasilik Süresinin Dolması.....	47
2.4.1.4. Mahkûmiyet	47
2.4.1.5. Vesayetin Kendiliğinden Sona Ermesi.....	47
2.4.2. Vasinin Görevden Çekilmesi	47
2.4.2.1. Vasiliğe Engel Bir Durumun Ortaya Çıkması.....	48
2.4.2.2. Kaçınma Sebebinin Ortaya Çıkması	48
2.4.2.3. Haklı Sebebin Ortaya Çıkması	49
2.4.3. Vasinin Görevden Alınması	49
2.4.3.1. Vasinin Görevini Ağır Surette Savsaklaması.....	50
2.4.3.2. Yetkileri Kötüye Kullanma	50
2.4.3.3. Güveni Sarsıcı Davranışlarda Bulunma	50
2.4.3.4. Borç Ödemede Acze Düşme	50
2.4.3.5. Görevi Yapmada Yetersiz Olma	51
2.4.4. Usul.....	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VESAYETİN SONA ERMESİ, SONA ERMENİN SONUÇLARI VE VESAYET DAVALARINDA YARGILAMA USULÜ

3.1. Vesayetin Sona Ermesi.....	54
3.1.1. Kendiliğinden Sona Erme	54
3.1.1.1. Küçüklük Halinin Sona Ermesi.....	54
3.1.1.2. Küçüğün Velayet Altına Alınması	55
3.1.1.3. Ölüm ve Gaiplik	56
3.1.1.4. Özgürlüğü Bağlayıcı Cezanın Sona Ermesi	56
3.1.2. Vesayetin Mahkeme Kararıyla Sona Ermesi	57
3.2. Vesayetin Sona Ermesinin Sonuçları	58
3.2.1. Rapor ve Kesin Hesabın Verilmesi ve İncelenmesi	58
3.2.2. Malvarlığının Teslimi	59

3.2.3. Vasinin Görevine Son Verilmesi	59
3.3. Vesayet Davalarında Yargılama Usulü	60
3.3.1. Görevli Mahkeme	60
3.3.2. Yetkili Mahkeme	62
3.3.3. Vesayet Davalarının Türleri ve Usulleri.....	63
3.3.4. İlan ve Tebliğ.....	74
3.3.5. Vesayet Davalarında Kanun Yolu	75
3.4. Yargıtay Kararları.....	76
SONUÇ	79
KAYNAKLAR.....	83
EKLER.....	87

KISALTMALAR

AY.	: Anayasa
B.	: Bent
BK.	: Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
E.	: Esas
EMK.	: Eski Medeni Kanun
HD.	: Hukuk Dairesi
HK.	: Harçlar Kanunu
İİK.	: İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar
Ks.	: Kısım
m.	: Madde
RG.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
T.	: Tarih
TCK.	: Türk Ceza Kanunu
TDK.	: Türk Dil Kurumu
TMK.	: Türk Medeni Kanunu
Vd.	: Ve devamı
VVMT.	: Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulamasına İlişkin Tüzük
Y.	: Yargıtay

EKLER LİSTESİ

Ek A. Etik Kurul Onay Formu	87
Ek B. Tez Etik Kurul İzin İstek Formu.....	89
Ek C. Çağ Üniversitesi Tez Kurulu İzin Yazısı	90

GİRİŞ

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun Aile Hukuku başlıklı ikinci kitabı, bireylerin aile ortamındaki ilişkilerini düzenlemektedir. Toplumunun temel çekirdeği olan aile, insanın içinde yaşaması gereken ilk topluluktur. Aile ilişkisi, insanlar doğar doğmaz başlayan bir ilişkidir. Medeni Hukukun Aile Hukuku bölümünde, toplumun çekirdeğini oluşturan ailenin oluşumu, aile üyelerinin hak ve yükümlülükleri ile korunmaya muhtaç kişilerin korunması konuları ele alınmaktadır. Aile Hukuku kitabının üçüncü bölümü “vesayet müessesesi”dir. Vesayet başlıklı bu bölümde, normal bir aile düzeni tarafından korunmayan küçükler ve korunmaya muhtaç yetişkinler için devletin kontrolündeki vesayet sisteminin nasıl işleyeceği ve vesayete tabi kişilerin durumu düzenlenmiştir. Bakım, bir çocuğu veya bir engelliye sevmeyi, korumayı, sorumluluk almayı, bakmayı, yardım etmeyi ve yönetmeyi içerir. Bu nedenle koruma geniş bir kavramdır. Türk Medeni Kanununda esas olan velayet ile korumadır. Vesayet kurumu, velayet kurumuna karşı istisnai bir kurumdur.

Vesayet altında olmayan küçüklerin ve sınırlı kişilerin korunması amacıyla getirilmiştir. Özel durumlarda en çok korunmaya muhtaç olan çocuklar ve engelliler olup, yaşamlarını tecrit altında sürdüremezler. Velayet, küçüklerin ve bazı durumlarda engelli çocukların hem kişiliklerinin hem de mallarının korunmasına ve temsil edilmesine ilişkin olarak, kanunun ana babaya yüklediği görevleri ve bu görevlerin gerektirdiği tüm hakları ifade eder. Her şeyden önce vesayet ile velayet arasında amaçları bakımından büyük bir benzerlik vardır. Her ikisi de korunmaya muhtaç kişilerin hak ve menfaatlerini korumayı amaçlayan koruma kurumları ve yasal temsil türleridir. Ancak velayetin kapsamı vesayetten çok daha geniştir.

Medeni Kanuna göre tam koruma velayet ile sağlanır. Velayetin sağlanmadığı durumlarda vesayet yerine geçer. Vesayet ile velayet arasında, kendisine tabi olan kişiler, hak ve yükümlülükleri, temsil yetkileri ve sona erdirilmeleri bakımından temel farklılıklar bulunmaktadır. Velayet, özel bakıma muhtaç küçük ve yetişkinlerin, denetim altında olmayan ve malvarlığını ve kişisel menfaatlerini koruma gücünden yoksun olan devlet tarafından bakımını, gözetimini, korunmasını ve temsil edilmesini öngören kurumdur. Vesayet kurumu; vesayet makamları vasi ve mütevellidir. Vesayet makamlarından kastedilen sulh hukuk mahkemesi ve denetleme makamı olarak asliye hukuk mahkemesidir. Denetim altında olmayan küçük veya sınırlı bir kişiye, medeni hakları kullanma konusunda tam ehliyetli olmadığı için bir vasi atanır. Devletin

organları olan mahkemeler, vasiyi tayin eder ve denetler; gerektiğinde işine son verir. Vesayetin kötü işleyişinden doğabilecek zararlardan devlet sorumlu olacaktır.

Vesayet müessesesini ele alan bu çalışmanın birinci bölümünde vesayet kavramının hukuki niteliği, amacı, uygulama *alanı*, türleri ve organları hakkında bilgi verilecek, velayet, vesayet, hukuki gibi diğer benzer kavramlar danışmanlık ve vesayet karşılaştırılacak ve vesayet nasıl *uygulanacağı* sorusuna cevap verilecektir. Vesayet altında olmak fiil ehliyetinin sınırlandırılması olduğundan, vesayet altına alınma kararının fiil ehliyetine etkisi tam ehliyetsizler ve sınırlı ehliyetliler için ayrı ayrı ele alınacaktır. Çalışmanın ikinci bölümünde vesayet görevinin önemi nedeniyle vasinin sahip olması gereken özellikler örneklerle açıklanacak ve vasi tayininde dikkat edilmesi gereken özel durumlara yer verilecektir. Ardından vasinin hak ve yükümlülükleri ile vesayet sona ermesi konuları ele alınacaktır. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise vesayet sona ermesi anlatılacaktır. Vesayet davaları uygulamada sıklıkla karşılaşılan dava türleri olup bazı sorunları da beraberinde getirmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

VESAYET KAVRAMI, ÇEŞİTLERİ VE ORGANLARI, VESAYETİ GEREKTİREN HALLER İLE VESAYETİN İŞLEM EHLİYETİNE ETKİSİ

1.1. Vesayet Kavramı

Vesayet, Arapça kökenli bir kelime olup, küçük yaşta ebeveynsiz kalan veya kendi çıkarlarını karşılayamayacak şekilde akıl hastası olan kişilerin menfaatlerini korumak için kanuni temsilci atanmasını öngören koruyucu bir idaredir¹. Vasilik ve vesayet kavramları sözlükte benzer şekilde tanımlanmıştır. Vesayet bir kamu hizmeti olmakla birlikte, küçüklerin veya engellilerin haklarını korumak için özel hukukla düzenlenmiş bir kurumdur; vasi, vesayet altına alınan kişinin çıkarlarını korumak için vesayet makamı tarafından atanan yasal temsilcidir². Türk Dil Kurumu'nun sözlüğüne göre³; Vasi, yetim veya akıl hastası bir kişinin işini yürüten kişidir. Vesayet, vasilik ile eş anlamı içerirken vasilik vasi olma halini ifade etmektedir. Burada vasilik ile vesayetin aynı anlama geldiği belirtilmektedir.

Vesayet kavramının hukuki tanımı, en geniş anlamıyla, onların kişisel ve maddi menfaatlerini korumak, denetim altında olmayan küçükleri ve özel bakım ve denetim altında bulunan ancak bakıma tabi olanları yetişkin olan ancak denetimde olmayan gerçek kişilere gözetim, bakımı ve temsili yasal olarak düzenlenen ve denetlenen kurum ve kuruluşlardır⁴. Vesayet kurumu ile bireylerin bazı nedenlerle karşılaşılabilecekleri olumsuzlukların önüne geçilmesi veya bunların sonuçlarının ortadan kaldırılması veya en azından azaltılması ve menfaatlerinin güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Kişi kendi menfaati için gerekli önlemleri alamazsa, bu gibi durumlarda kişinin vesayet kurumuna başvurarak ve atanacak vasi vasıtasıyla eksik işlem kapasitesini tamamlayarak yasal yollara başvurması sağlanır⁵.

Çocuklar yetişkinliğe erişinceye kadar (ergin) ebeveynlerinin velayeti altında olduğundan, çocukların kendilerinin ve mallarının korunması velayet kurumu

¹ Hasan Türkmen, “Vesâyetçi Anlayış Karşısında Hz. Ömer'in Şûrâ Meclisinin Bâkılânî Açısından Meşruluğu”, Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu, 2018, Cilt: III, 476.

² <https://sozluk.adalet.gov.tr/Harf/V?Sayfa=1> (Erişim Tarihi: 14.03.2022); Ahmet Cemal Ruhi, Sulh Hukuk Davaları, (1. Baskı), Adalet Yayınevi, İstanbul 2019, 1081.

³ Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük (10. bs.), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005, 2081
4 Dural vd., 391; Özmen, 45; Aydemir vd., 32.

⁵ Aslı Açıkgöz, Dar Anlamda Vesayeti Gerektiren Hâller ve Vesayet Altına Almanın İşlem Ehliyeti Bakımından Sonuçları, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, 37.

tarafından sağlanmaktadır. Velayet altındaki çocuğun anne ve babasının ölmesi veya velayetin her ikisinden alınması durumunda çocuğun geleceği ve malı tehlikeye girer. Keza, erginliğe erişmiş, çeşitli sebeplerle kendini ve malını idare edemeyecek durumda olan bir kimsenin can ve malının akıbeti de bir sorundur⁶.

Bu durumlar söz konusu olduğunda çocuğun veya yetişkinin durumu ve geleceği hukuk düzeni ile yakından ilgilidir. Bu tür yetişkinleri (ergin) ve denetim altına alınmayan çocukları koruyacak bir kuruma ihtiyaç vardır. Bu gibi durumlarda vesayet, hem velayet altında olmayan küçüklerin hem de kanunda belirtilen nedenlerle kendilerini ve mallarını idare edemeyen yetişkinlerin korunması ve temsili için bir kurum olarak ortaya çıkmaktadır⁷. Vesayet zaman içindeki gelişimini gözlemlemek için tarihi incelenmelidir.

Tarihsel anlamda vesayet kavramı Roma Hukuku, İslam Hukuku ve Türk Hukuku bakımından incelenmiştir. İlk olarak Roma hukukuna göre, her vatandaşın hak ve fiil ehliyeti yoktu. Bir Roma vatandaşı ve özgür ama aynı zamanda baba egemenliği altında olmayan erkek ya da kadın, bu hak ehliyetine sahipti. Ancak 25 yaşını doldurmuş ve akıl hastalığı veya müsrifliği bulunmayan erkekler fiil ehliyetleri de vardı. Roma hukukunda kadınların hiçbir şekilde fiil ehliyetine sahip olmaları mümkün değildir⁸.

İslam hukukunda ise velayetin babada olduğu bir vesayet kurumu söz konusudur. Baba, çocuğunun hak ve mallarını yönetme ve çocuğun şahsı ile ilgili konularda karar verme yetkisine sahiptir⁹. Bu noktada velayet yetkisi vesayeti de içine aldığı için baba sağken ayrı bir vesayetten bahsedilmiyor. Ancak babası yoksa veya veli olma şartlarını taşımıyorsa velilik dedeye geçer. Bu durumda velayet ve vesayet makamları birbirinden ayrılınca vasi de atanır¹⁰.

Tarihsel gelişim içerisinde son olarak Türk Hukukunda vesayet kavramına baktığımızda medeni kanun karşımıza çıkmaktadır. Arapça çok büyük kitap anlamına gelen Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye, Ahmet Cevdet Paşa başkanlığındaki Mecelle Cemiyeti tarafından derlenip yürürlüğe konulan Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk medeni kanunudur. 1926 yılına kadar yürürlükte olan Mecelle, on altı kitap ve 1851 makaleden

⁶ Doğa Elçin, “Vesâyet ve Kısıtlılık Kararı Verilmesine veya Sona Ermesine ve Vesâyetin Yürütülmesine Uygulanacak Hukuk, Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi ve Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 67, 2018, 283.

⁷ Aydemir vd., 32; Elçin, 283.

⁸ Nevin Eşelioğlu Sezgili, Vasinin Görevleri ve Sorumluluğu, (Yayımlanmış Yüksek lisans Tezi), Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin 2007, 2; Duygu Özer Sarıtaş, Roma Kişiler Hukuku Ders Notları, 1. Baskı, Bursa, Dora Basım, Bursa 2018, 61.

⁹ Samed Atasoy, İslam ve Osmanlı Hukukunda Hidane, (1. Baskı), Adalet Yayınevi, İstanbul 2019, 71.
¹⁰ Atasoy, 72.

oluşmaktadır¹¹. Kısıtlama kavramı Mecelle'nin dokuzuncu kitabının girişinde tanımlanmış olup, Mecelle'nin 941. maddesine göre belirli bir kişinin sözlü eylemden men edilmesine kısıtlama, kısıtlandıktan sonra o kişiye de kısıtlı denir¹². Mecelle'nin 957. madde ve devamına göre, küçüklerin, akıl hastalarının ve yaşlıların sınırlı olduğu, borçlunun harcamalarında sınırlandırılabilceği, yani müsrif ve müsrif kişi anlamına gelir¹³. Hâkim Mecelle'ye göre, alacaklıların talebi üzerine kısıtlı kişilerin alım ve satımı gibi sözlü işlemler geçerli değildir¹⁴. Ancak kendi eylemlerinden doğan zarar ve ziyanın tazmininden kendileri sorumludur¹⁵. Hakim, kısıtlanacak kişiyi dinlemeden tahdit kararı verebilse de; kısıtlama kararı o kişiye ulaşmalıdır. Bu kişinin yaptığı işlemler kısıtlama kararı verilinceye kadar geçerlidir¹⁶.

Vesayetin, korunmaya muhtaç kişilerin kendilerini ve mallarını gözetebilmeleri için bir kurum olduğu daha önce ifade edilmişti. Türk Medeni Kanununda yer alan koruma türleri dar kapsamlı, orta kapsamlı ve geniş kapsamlı olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Dar koruma için vesayet, orta koruma için hukuki danışmanlık, geniş koruma için velayet ve vesayet örnekleri verebilir¹⁷. Vesayet, hukuki müşavirlik ve vesayet dışında düzenlenen vesayet kavramları vesayet ile benzer bir amaca sahip olmakla birlikte aralarında farklılıklar da bulunmaktadır. Şimdi bu farklılıklar alt başlıklar altında incelenecektir.

1.1.1. Velayet ile Karşılaştırılması

Velayet, anne ve babaya birlikte veya tek başlarına kullanılmak üzere tanınan ailevi hak ve yetkilerden biridir¹⁸. Kural olarak reşit olmayanlar, istisnai durumlarda kısıtlılar; Kural olarak, kişiliklerini ve varlıklarını korumak için ebeveynlerinin velayeti altındadırlar¹⁹. Erişkin kişinin sınırlandırılması gereken hallerde, hâkim tarafından vasi

¹¹ Kevser Ceylan Koca, Osmanlı Hukuk Sisteminde Kadılık Kurumu, (1. Baskı), Adalet Yayınevi, İstanbul 2019, 22.

¹² Yaşar Güçlü, Mecelle-i Ahkâmı 'Adliyye, (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, 301.

¹³ Mecelle m. 958- 959.

¹⁴ Mecelle m. 960.

¹⁵ Mecelle, 962.

¹⁶ İsviçre Medeni Kanunu Kanun No: 410, Kabul Tarihi: 10 Aralık 1907, Yürürlük Tarihi: 1 Ocak 1912

¹⁷ Ruhi, 1082.

¹⁸ Özmen, 47; Öztan, Aile Hukuku, 1074; Ahmet Cemal Ruhi/ Canan Ruhi, Velayet Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 1. Bası, Ankara 2017, 21.

¹⁹ Dural vd., 340; Gençcan, 109; Bilge Öztan, Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, Turhan Kitabevi, 15. Bası, 2004, 467; Erdem, 173.

tainine gerek görülmediği takdirde, bu kişi anne ve babasının velayeti altında kalır²⁰. Nitekim Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; "...Somut olayda; kısıtlı adayı hakkında Iğdır Devlet Hastanesi'nin 29/03/2019 tarih ve P.190272061 sayılı raporu ile kısıtlı adayında hafif zeka geriliği olduğu, akli yeteneklerinin akıllıca yaşam sürmek için yeterli bulunmadığı, vesayet altına alınması gerektiği belirtilmiş olduğundan mahkemece kısıtlama kararı verilmesi yerinde ise de; dosyada mevcut nüfus aile kayıt tablosuna göre davacının kısıtlanması istenenin annesi olduğu anlaşılmasına rağmen TMK'nın 419/3 maddesinde yer alan "Kısıtlanan ergin çocuklar kural olarak vesayet altına alınmayıp velayet altında bırakılır." düzenlemesi gereğince kısıtlanmasına karar verilen C. A.'nın velayet altında bırakılmasına karar verilmesi gerekirken vesayet altına alınarak annesinin vasi olarak atanmasına karar verilmesi yerinde olmamıştır²¹" gerekçesiyle kısıtlanan yetişkin (ergin) çocuğun vesayet altına alındığı ilk derece mahkemesi kararı bozdu.

Velayet ve vesayet aynı amacı taşıyan ve birbirine benzeyen iki kurumdur. Hem vasiler hem de veliler yasal temsilcidir ve her ikisinin de bakım, eğitim, yetiştirme, hak ve menfaatlerin korunması ve korunmaya muhtaç kişilerin mallarının korunması gibi sorumlulukları vardır²². Velayet ve vesayet kurumları arasında birçok benzerlik bulunsa da; Temel olarak, iki kurum arasında önemli farklılıklar vardır. Velayet, bu doğrudan akrabalığa dayanan kan hısımlığı nedeniyle ana-babaya tanınan bir hak iken (evlat edinmenin velayet hakkı tek istisnadır); Vesayet mahkeme kararıyla kurulmuş, kanunla tanınan ve belirlenmiş yetkilerle donatılmış bir görevdir, hak sayılmaz²³. Velayet kural olarak küçüklerin, istisna olarak engellilerin korunmasına yönelik iken; Sınırlı yetişkinlerin ve istisnai olarak velayet altına alınmamış çocukların korunmasına yöneliktir²⁴. Velayet hakkı sadece anne ve babada iken, kanunda belirtilen şartları taşıyan herkes vasi olarak atanabilir²⁵. Vasi, velayet altındaki küçüğün malından yararlanma hakkına sahipken, vasi, küçüğün veya vesayet altındaki yetişkinin malından

²⁰ Ali İhsan Özüğür, Velayet- Vesayet- Soybağı ve Evlat Edinme Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 365; Gençcan, 110.

²¹ Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, 2019/1138 E, Erişim Tarihi: 12/02/2022.

²² Akıntürk, 470, Ruhi, 1083

²³ Fatih Ertürk, Türk Hukukunda Vesayeti Gerektiren Haller, Vasi Tayini ve Vesayetin Sona Ermesi, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, 4; Özmen, 47; Gençcan, 112; Öztan, Aile Hukuku, 1259; Em, 24.

²⁴ Nevzat Koç, "Türk Medeni Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bakış", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 7, İzmir 2005, 101; Feyzioğlu, 633; Özmen, 48.

²⁵ Ruhi/ Ruhi, 23.

yararlanma hakkına sahip değildir²⁶. Velinin yaptığı iş için ücret alma hakkı bulunmazken vasinin işi için ücret alma hakkı vardır.

1.1.1.1. Kayyımlik İle Karşılaştırılması

Bir kayyım, mahkeme tarafından belirli bir işi yürütmek veya belirli bir mülkü yönetmek üzere atanan kişidir²⁷. Gerektiğinde küçükler, yetişkinler veya tüzel kişiler için kayyım atanabilir²⁸. Vesayet gerektiren durumlar TMK'nın 426 ve 428. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Üç tür vesayet vardır: temsili vesayet, idari vesayet ve isteğe bağlı vesayet. kayyım, bir işletmede bir kişiyi temsil etmek veya mülkünün bir bölümünü yönetmek için atanan bir kişidir. Bu nedenle kayyumun görev ve yetkilerinin sınırlı ve geçici olması esastır. Ancak vasi, vesayet altına alınması gereken küçük ve sınırlı kişinin şahsını ve tüm mallarını temsil ve idare etmekle yükümlüdür²⁹. Vasi olarak atanan kişi sınırlı veya ehliyetsiz iken, kayyım atanması ile kişinin unvanında herhangi bir değişiklik olmaz. Yani kişi ehliyetsiz ise yine ehliyetsiz; ehliyetli ise yine ehliyetli kalır. Vasi, bir gerçek kişinin kişi ve malını korumak, yönetmek ve temsil etmek üzere atanırken; Bir tüzel kişi için de kayyum atanabilir. Örneğin organları yetersiz olan bir derneğin malvarlığının yönetimi için kayyum atanabilir³⁰.

Kısıtlı veya küçüğün ikamet ettiği yerdeki vesayet mahkemesi, vesayet altına alınmasına karar verir. Kayyım atamaya iki farklı mahkeme yetkilidir. Yönetim kayyımında görevli mahkeme, kayyım atanacak kişinin mal varlığının çoğunluğunun bulunduğu mahkemedir. Temsili kayyımında yetkili mahkeme, kayyım olarak atanacak kişinin yerleşim yeri mahkemesidir³¹. Kayyımlığın sona ermesi ancak işin bitmesi gerçekleşir, mahkeme kararına gerek yoktur. Ancak idari vesayet halinde kayyum atanmasını gerektiren durum ortadan kalkmışsa, kayyumun görevi asliye hukuk mahkemesinin kararı ile sona erer³².

²⁶ Eşelioğlu Sezgili, 7; Öztan, Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, 479, Ruhi, 1083

²⁷ Esat Şener, Vesayet ve Velayet Hukuku, Seçkin Kitabevi, Ankara 1996, 51; Feyzioğlu, 627; Helvacı ve Erlüle, 228; Özmen 150.

²⁸ Öztan, Aile Hukuku, 1351.

²⁹ Feyzioğlu, 627; Özüğür, 578; Özmen, 151

³⁰ Feyzioğlu, 635; Özmen, 491; Öztan, Aile Hukuku, 1351; Şener, 118; Özmen, 151.

³¹ Özmen, 152; Öztan, Aile Hukuku, 1353.

³² Öztan, Aile Hukuku, 1353; Özmen, 153.

1.1.1.2. Yasal Danışmanlık İle Karşılaştırılması

Hukuki danışmanlık, Türk Medeni Kanunu'nun 429. maddesinde düzenlenmiştir. Hukuki müşavirlik kanunda vesayet organları arasında sayılmamakla birlikte, doktrinde ve uygulamada hukuk müşavirliği de vesayet organlarından biri olarak kabul edilmektedir³³. Kayyım atanmasının yeterli olmadığı, ancak vasi atanmasına gerek olmadığı hallerde, diğer bir ifadeyle medeni hakları kullanma ehliyetinin bazı hususlarda sınırlandırılmasının kişinin menfaatine olduğu hallerde, varsa kısıtlama için yeterli bir neden yoksa, o kişiye bir hukuk danışmanı atanır³⁴. Oy danışmanlığı ve yönetim danışmanlığı olmak üzere iki tür hukuki danışmanlık vardır. Vasi; velayet altında bulunmayan reşit olmayanlar ile kanunda yazılı sebeplerle kısıtlanabilecek kişilerin görevlendirilmesinde hukuk müşaviri; Kısıtlamaları için yeterli nedeni olmayan, ancak bazı yönlerden hareket etme kapasitelerini sınırlama avantajına sahip olan yetişkinlere verilir³⁵. Kısıtlama ile vasi tayin edilen kişi sınırlı veya acizdir ve kanuni temsilcisinin muvafakati ve onayı olmaksızın bu kişilere borç yüklenemez. Hukuk müşavirliğinde ise hukuk müşaviri olarak atanan kişinin ehliyeti sınırlanmakta ve dava açabilmektedir³⁶. Ancak TMK'nın 429. maddesinde belirtilen işlemlerin geçerli olabilmesi için hukuk müşavirinden izin almaları gerekir³⁷.

Vasinin görevi geneldir. Küçük veya sınırlı kişiyi temsil eder ve içsel ilişkide kişiliğine önem verir. Vasi, kesinlikle kişisel ve yasaklanmış işlemlere dahil olamaz; Kanunda yazılı bazı işlemler ancak vesayet makamının izni ile yapılabilir. Kural olarak, hukuk danışmanı bir temsilci değildir. Oy danışmanı olarak atanması halinde, hukuk müşaviri olarak atanan kişiye TMK'nın 429. maddesinde sayılan işlemleri yapması için izin veya onay verir; ancak yönetim danışmanı olarak atanmışsa, yönetimin talep ettiği konularda temsil yetkisine sahip olacak ve kısıtlı kişi yalnızca mülkünün veya elde ettiği gelirin üzerinde tasarruf hakkına sahip olacaktır³⁸. Vasi atanmasında yetkili mahkeme, vesayet altına alınacak küçük veya sınırlı kişinin yerleşim yerindeki vesayet

³³ Öztan, Aile Hukuku, 1341; Özmen, 483; Feyzioğlu, 627; Kemale Aslanova, Medeni Hukuk Dersi, (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, 171.

³⁴ Zeytin/ Ergün, 241; Özmen, 483; Öztan, Aile Hukuku, 1342; Serap Helvacı, Gerçek Kişiler, (4. Bası), Legal Yayıncılık, İstanbul 2017, 62; Helvacı ve Erlüle, 228.

³⁵ Öztan, Aile Hukuku, 1351; Dural vd., 454; Aslanova, 171.

³⁶ Aslanova, 172

³⁷ Öztan, Aile Hukuku, 1352; Özmen, 491.

³⁸ Öztan, Aile Hukuku, 1352; Özmen, 492.

mahkemesidir. Hukuk danışmanı da kendisine danışman atanacak olan kişinin yerleşim yeri mahkemesi tarafından atanır³⁹.

1.2. Türk Medeni Kanununda Vesayetin Çeşitleri

Vesayet, kamu vesayet ve aile vesayet (özel vesayet) olarak ikiye ayrılır. Doktrinde "aile vesayeti" olarak da adlandırılan özel vesayetin kamu vesayetinden farkı, aile meclisinin sulh ceza mahkemesinin yerine vesayet yetkisini getirmesidir⁴⁰.

1.2.1. Kamu Vesayeti

Türk Medeni Kanununda kamu vesayet esastır. Burada vasinin atanması ve denetimi devlet organları olan mahkemeler tarafından yürütülür. Aynı şekilde, kayyum ve hukuk müşaviri vesayet makamları tarafından atanır⁴¹. Kamu vesayet organları, vesayet daireleri, vasi ve kayyımdır. Vesayet organları, vesayet yetkisini kullanan kişiler ile bunların faaliyetlerine katılan ve denetleyen makamlardır⁴². Vesayet makamı (Sulh Mahkemesi) ve vesayet makamı olan denetleme makamı (Asliye Hukuk Mahkemesi), küçüğün veya kısıtlının haklarını, menfaatlerini, kişi ve mallarını kendisine fayda sağlayacak şekilde korur⁴³. Kamu vesayetinde, vesayet makamı, vasi atanmasına ilişkin tebligatı aldıktan sonra re'sen araştırma yaparak olumlu veya olumsuz bir karar vermek zorundadır. İhbarında bulunan veya talep eden duruşmaya katılmasa dahi mahkeme dosyayı süreçten çıkaramaz veya davanın açılmamasına karar veremez⁴⁴.

TMK'nın 397/1 maddesindeki düzenlemeden de anlaşılacağı üzere "Kamu vesayeti, vesayet makamı ve denetim makamından oluşan vesayet daireleri tarafından yürütülür"; devlet, kamu vesayeti altına alınan kişinin korunmasını sağlar veya denetler⁴⁵. Kamu vesayet kurumları çalışmanın ilerleyen bölümlerinde daha detaylı olarak incelenecektir.

³⁹ Öztan, Aile Hukuku, 1353; Özmen, 492.

⁴⁰ Koç, 112.

⁴¹ Feyzioğlu, 628; Öztan, Aile Hukuku, 1266; Özmen 141; Özüğür, 526; Akıntürk484; Gençcan, 129.

⁴² Öztan, Aile Hukuku, 1263

⁴³ Özmen, 141.

⁴⁴ Özüğür, 526; Em, 18.

⁴⁵ Özmen, 141; Özüğür, 526

1.2.2. Özel Vesayet (Aile Vesayeti)

Özel vesayet, özellikle bir iş veya ortaklığın devamlılığını sağlamak amacıyla vesayet altındaki kişinin menfaatleri dikkate alınarak bir aileye istisnai vesayet verilmesidir (TMK m. 398/1). Kanunda öngörülen şartlar yerine getirildiği takdirde, denetleme makamı velayetin aileye verilmesine karar verir ve aile meclisini oluşturur. Karar vermeye yetkili ve görevli mahkeme, vesayet altına alınacak kişinin ikamet ettiği yerdeki Asliye Hukuk Mahkemesidir⁴⁶. Bu vesayet sisteminde vesayet altındaki kişinin korunması, gözetimi ve denetimi devlete ait olmayıp aile meclisi tarafından yürütülmektedir⁴⁷. Kamu vesayetinde vesayet makamı olan Sulh Hukuk Mahkemesi, özel vesayette devre dışı bırakılarak yerine aile meclisi kurulmuştur⁴⁸.

TMK'nın 399. maddesine göre, vesayet altındaki kişinin fiil ehliyetine sahip iki yakın akraba veya bir akrabası ile eşinin talebi üzerine denetim mercii tarafından özel vesayet kurulur. Özel vesayet kurulabilmesi için talepte bulunulması gerekir, yani talep olmadan özel vesayet kurulamaz⁴⁹. Özel vesayet kurulmasını talep etmek için herhangi bir süre sınırı yoktur⁵⁰. Aile meclisi, vesayet altındaki kişinin denetim mercii tarafından dört yıl süreyle görevlendirilecek en az üç akrabasından oluşur (TMK md. 400). Ortaklığın veya işin niteliğine ve büyüklüğüne bağlı olarak, aile konseyi üçten fazla kişiden oluşabilir. Aile meclisine seçilenler bu görevi kabul etmek zorunda değildir⁵¹.

TMK'nın 401. maddesine göre aile meclisine seçilen üyeler, görevlerini titizlikle ve usulüne uygun olarak yerine getireceklerine dair güvence vermek zorundadırlar. Teminatın şekli ve miktarı kanunda belirtilmemiştir⁵². Güvencenin amacı, vesayet altındaki kişiyi olası zararlardan korumaktır⁵³. Aile meclisi denetim makamı tarafından kurulduğunda vesayet makamının yetki, görev ve sorumlulukları aile meclisine geçer (TMK m. 398/2). Aile meclisi vesayet yetkisinin yerine geçtiği için vasiyi de kendisi atar. Aile konseyi tarafından atanan vasi, aile konseyi üyesi değildir⁵⁴.

⁴⁶ Serhan Gürsoy ve Harun Bulut, Aile Mahkemesi Uygulaması, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2004, 832; Gençcan, 145.

⁴⁷ Feyzioğlu, 628; Öztan, Aile Hukuku, 1266; Özmen, 141; Em, 19.

⁴⁸ Özmen, 143; Akıntürk, 472; Gürsoy ve Bulut, 831.

⁴⁹ Akıntürk, 476; Aydın Zevkliler, Beşir Acabey, Emre Gökyayla, Medeni Hukuk Giriş ve Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku Aile Hukuku, (6. Bası), Yayınevi, Ankara 1999, 1146; Gençcan, 141; Dural vd., 394; Feyzioğlu, 629.

⁵⁰ Gençcan, 143.

⁵¹ Feyzioğlu, 631; Gençcan, 149; Dural vd., 394; Gürsoy ve Bulut, 833.

⁵² Özüğür, 529; Feyzioğlu, 630; Özmen, 144; Gürsoy ve Bulut, 834

⁵³ Zevkliler vd., 1147; Akıntürk, 477; Em, 21.

⁵⁴ Ertürk, 9; Dural vd., 394; Özmen, 146.

Özel vesayet şartlarını açıklamak gerekirse;

- Vesayet kurulabilmesi vesayete konu bir kişinin olması,
- Vesayet altındaki kişinin yakınlarının denetim makamından talebi,
- Vesayet altındaki kişinin menfaatlerinin özel vesayet kurulmasını haklı kılması,
- Aile meclisine seçilen üyeler tarafından güvence verilmesi,
- Vesayet altına alınacak kişinin ikamet ettiği yerdeki denetim merciinin kararı gerekir.

Özel vesayet sonu TMK 402. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre aile meclisi görevini yerine getirmemezse veya vesayet altındaki kişinin menfaatleri gerektiriyorsa, denetim makamı aile meclisini değiştirebilir veya özel vesayete son verebilir. Özel vesayet sona ermesi halinde vesayet gerektiren durum devam eder; vesayet makamına, yani Sulh Hukuk Mahkemesine derhal bildirilerek kamu vesayet kurulur⁵⁵. Ayrıca özel vesayet, TMK tarafından düzenlenen kamu vesayetinin sona erdiği durumlarda da sona erer (TMK m. 479 vd.).

1.3. Vesayet Organları

Kanunda vesayet organları, vesayet iki farklı türü olan kamu vesayetinde ve özel vesayette farklı şekilde düzenlenmiştir. Bunun nedeni özel vesayette vesayet yetkisinin yerini aile meclisinin almasıdır.

1.3.1. Kamu Vesayeti Açısından

Kamu gözetimi altındaki vesayet organları; vesayet makamları vasi ve mütevellidir. Vesayet makamı ve denetleme makamından oluşan vesayet makamları tarafından yürütülen vesayet türüne kamu vesayeti olarak ifade edilir.

Vesayet dairelerinde kamu vesayeti, vesayet daireleri tarafından yürütülür ve kamu vesayetinin resmi organlarını oluşturur⁵⁶. Vesayet makamı (Sulh Mahkemesi) ve denetleme makamı (Asliye Hukuk Mahkemesi) olmak üzere iki vesayet makamı vardır. Vesayet makamı olan Sulh Mahkemesi, vasi tayin eden ve vasinin faaliyetlerine katılan makamdır⁵⁷. Vesayet esasen bir koruma kurumu olduğundan, vesayet altındaki kişinin

⁵⁵ Gürsoy ve Bulut, 834; Dural vd., 394.

⁵⁶ Gençcan, 129; Helvacı ve Erlüle, 225

⁵⁷ Gençcan, 102; Öztan, Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, 481; Em, 18.

nasıl korunacağına sulh hakimi karar verir⁵⁸. Ancak vesayet makamı, gözetim, denetim, izin, görevden alma ve kısıtlamaların kaldırılması işlevlerini de yerine getirir⁵⁹.

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 99. maddesinin 7. fıkrasına göre; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre, korunmaya muhtaç çocuk için koruyucu ve destekleyici tedbir kararına ek olarak velayet, vesayet, kayyum, nafaka ve kişisel ilişkilerin kurulmasına Çocuk Mahkemesi yetkilidir. İlgili kanun hükmüne göre çocuk mahkemelerinin vesayet makamı olarak da hareket edebilecekleri düzenlenmiştir. Denetim makamı Asliye Hukuk Mahkemesidir. Vesayet makamı, vasinin faaliyetlerine katılan makam iken, denetleme makamı onları denetleyen en yüksek karar organıdır⁶⁰. Denetleme makamının temel görevleri, özel vesayet yetkisi vermek, özel vesayetin sona ermesine karar vermek, vesayet makamının kararlarına karşı yapılan itirazları değerlendirmek, vasi tarafından belirli yasal işlemlerin yapılmasına izin vermektir.

Vasi TMK'nın 403/1'i. Maddeye göre, "Vasi, küçüğün veya vesayet altındaki kişinin kişiliği ve mülkiyeti ile ilgili tüm menfaatlerini korumak ve yasal işlemlerde onu temsil etmekle yükümlüdür." Vasi, vesayet altındaki küçüğün ve sınırlı kişinin kişisel ve mali çıkarlarını korumak ve temsil etmek üzere vesayet makamı tarafından atanan kişidir⁶¹. Diğer bir ifade ile vasi, vasiliği doğrudan kullanan kişidir⁶². Bu bölümde sadece vasi kavramından bahsedilmiş olup, vasi ile ilgili diğer hususlar sonraki adımlarda detaylı olarak incelenecektir.

Kayyum TMK 403/2 maddesine göre, "Kayyum belirli işleri yapmak veya malvarlığını yönetmek üzere atanır." Kayyum, vesayet makamı tarafından resen veya ilgili kişinin talebi üzerine belirli bir işi yapmak veya malvarlığını yönetmek üzere atanan kişidir⁶³. Sadece gerçek kişiler kayyum olarak atanabilir. Kayyumun görev ve yetkileri geçici ve sınırlıdır⁶⁴. Hem gerçek hem de tüzel kişilere kayyum atanabilir. Kayyum atanması, vesayet kanununda kişinin hukuki durumunu en dar şekilde⁶⁵ sınırlayan durumdur. Yani kayyum olarak atanan kişinin fiil ehliyeti değişmez; Kayyum atanmadan önce fiil ehliyeti ne olursa olsun, bu durum mütevellî atandıktan

⁵⁸ Ruhi, 1082

⁵⁹ Gençcan, 130; Öztan, Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, 481; Ruhi, 1084.

⁶⁰ Gençcan, 131; Öztan, Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, 481.

⁶¹ Öztan, Aile Hukuku, 1264; Gençcan, 136; Helvacı ve Erlüle, 225; Şener, 51.

⁶² Gençcan, 136.

⁶³ Koç, 105; Özüğür, 530; Gürsoy ve Bulut, 829; Öztan, Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, 481.

⁶⁴ Gençcan, 687; Öztan, Aile Hukuku, 1264; Özmen, 335.

⁶⁵ Dural vd., 444; Özmen, 335.

sonra da aynı kalır⁶⁶. Üç tür vesayet vardır. Bunlar; temsil mütevellisi, yönetim mütevellisi ve isteğe bağlı mütevellidir.

1.3.2. Özel Denetim Açısından

Aile vesayeti olarak da adlandırılan bu vesayet türünde üç organ vardır: aile konseyi, denetleme makamı ve vasi. Özel vesayet, özellikle bir iş, ortaklık veya benzeri bir işin sürdürülmesi gerekiyorsa, vesayet altındaki kişinin çıkarlarının haklı olduğu bir aileye istisnai vesayet verilmesidir.

Aile meclisi kamu vesayetinde vesayet makamı olan Sulh Hukuk Mahkemesinin yetki, görev ve sorumlulukları aile meclisine geçer. Aile meclisi, vesayete tâbi olan ve dört yıllık bir süre için atanan kişinin en az üç akrabasından oluşur. Bu süre uzatılmaz veya kısaltılmaz. Vesayet altındaki kişinin eşi de aile meclisi üyesi olabilir. Bu durumda eş ve her iki akraba aile konseyini oluşturabilir⁶⁷. Kanunda kan veya kayın hısımlık ayrımı olmadığı için bu akrabalar kan hısımlığı veya kayın hısımlık olabilir⁶⁸. Aile konseyi, denetleme makamı tarafından oluşturulur ve denetlenir. Aile konseyi üyeleri görevi kabul etmek zorunda değildir. TMK'nın 398/2 maddesine göre aile meclisi, vesayet gibi fiillerinden sorumlu tutulmaktadır⁶⁹.

Denetleme makamı, kamu vesayetinde olduğu gibi Asliye Hukuk Mahkemesi'dir. Özel vesayet, vesayet altındaki kişinin üç akrabasının veya iki akraba ve eşinin talebi üzerine denetim makamı tarafından kurulur. Aile konseyi kurulduktan sonra denetleme makamı bu konseyi denetler⁷⁰.

Vasi özel vesayette, vesayet vasi tarafından yürütülür. Vasi, aile konseyi tarafından belirlenir. Ancak vasi olarak seçilen bu kişinin vasiliği kabul etmesi gerekmez (TMK m. 416/2).

1.4. Vesayeti Gerektiren Haller

Daha önce de belirtildiği gibi vesayet, çeşitli nedenlerle denetim altında olmayan küçükler ile kendilerini ve mallarını idare edemeyecek durumda olan yetişkinleri koruma amacına hizmet eder. Türk Medeni Kanununda vesayet gerektiren TMK'nın

⁶⁶ Özmen, 335; Dural vd., 451; Öztan, Aile Hukuku, 1325.

⁶⁷ Gençcan, 149; Özmen, 146; Öztan, Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, 481; Şener, 53.

⁶⁸ Özüğür, 142; Gençcan, 149.

⁶⁹ Gençcan, 151; Özmen, 146.

⁷⁰ Akıntürk, 476; Em, 20.

404-410 sayılı sınırlı sayım ilkesine göre, yani vesayet altına alınması ve böylece korunması ve muhafaza edilmesi. makaleler arasında düzenlenmiştir. Bunlar küçüklük ve sınırlamadır.

1.4.1. Küçüklük

TMK'nın 404. maddesine göre, denetim altında olmayan her küçük çocuk vesayet altına alınır. Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere esas olan küçüğün tutuklu olmasıdır. TMK 11. maddesine göre olgunluk on sekiz yaşında kazanılır. Ancak bu durumun istisnaları vardır. TMK 11. maddesinin ikinci fıkrasında kişinin evlilik yoluyla reşit olacağı düzenlenmiştir. Evlilik, doğası gereği belli bir fiziksel, zihinsel ve ruhsal olgunluğu gerektirdiğinden, yasa evlilik yaşını şart koşar⁷¹. TMK'nın 124. maddesine göre, kadın veya erkek on yedi yaşını doldurdıklarında kanuni temsilcisinin muvafakatini almak şartıyla evlenebilir. Ancak on altı yaşını doldurmuş erkek veya kadın, olağanüstü bir durumda ve çok önemli sebeplerin varlığında evlenmek için hâkimden izin isteyebilir. Mümkünse veli veya vasi hakim karar vermeden önce dinlenir (TMK m. 124/2). Küçük, on yedi yaşını doldurmuşsa kanuni temsilcisinin, olağanüstü hallerde on altı yaşını doldurmuşsa hâkimin izni ile evlenebilir. Pratikte bir kadının evlilik dışı gebe kalması için olağanüstü bir durum ve çok önemli bir neden olarak kabul edilmektedir⁷². Örneğin; İzmir Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında, küçüğün 28 haftalık hamile olması olağanüstü bir durum ve çok önemli bir neden olarak değerlendirildi⁷³. Ancak insanların medeni nikahsız karı-koca olarak yaşamaları

⁷¹ Öztan, Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, 390; Öztan, Aile Hukuku, 129.

⁷² Helvacı ve Erlüle, 158; Öztan, Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, 392; Özmen, 155; Öztan, Aile Hukuku, 134.

⁷³ İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, E. 2017/1142, K. 2017/ 787, T. 02/05/2017 “ Yargılama sırasında alınan Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp A.B.D.'nin 12.12.2016 tarihli raporunda; küçüğün 03.10.2016 tarihinde yapılan Kadın Doğum ve Hastalıkları ile Çocuk ve Ergen Psikiyatri Konsültasyon muayenesine göre, USG incelenmesinde uterusun boş olduğu, evlenmesinde jinekolojik patalojinin olmadığı, yaşından büyük gösterdiği, öz bakımının sosyo ekonomik düzeyi ile uyumlu olduğu, affektinin ötimik olduğu, bilincin açık olduğu, algıda sapma olmadığı, zekanın klinik olarak normal olduğu, aktif bir psikopatoloji saptanmadığı, şu hali ile ilgilinin 18 yaşının altında olması dolayısıyla bilişsel ve ruhsal olarak henüz evlenmeye hazır olmadığı belirtilmiştir. Mahkemece, alınan rapora dayanılarak ve davacının evlenmesini gerektirir olağanüstü bir halin varlığı olmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiş ise de; Çine Devlet Hastanesinin 2017/109 karar numaralı raporunda küçük Derya Karaağaç'ın 28 haftalık gebe olduğu bildirilmiştir. Bu durumda hamile olduğu anlaşılan küçüğün hamilelik özel hali durumu da dikkate alınmak suretiyle; konusunda uzman sağlık heyetince evlenme engel halinin olup olmadığı etraflıca irdelenmek suretiyle yeniden sağlık kurulu raporu alınıp; sonucuna göre değerlendirme yapılarak; TMK'nun 124/2. maddesi uyarınca olağanüstü durum ve pek önemli bir sebep bulunup bulunmadığı konusunda karar verilmesi amacı ile HMK'nun 353/1-a-6. maddesi uyarınca ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak dosyanın gereği için mahkemesine gönderilmesine karar vermek gerekmiştir.” Erişim Tarihi: 20.12.2021.

olağanüstü bir durum ve çok önemli bir neden olarak görülmemektedir⁷⁴. Evlilikle birlikte kişi reşit olur ve küçüğün yaşına bağlı olarak velayet ve vesayet sona erer⁷⁵.

TMK'nın 12. maddesinde düzenlenen "*kaze-i rüşt*" olarak da adlandırılan adli olgunlukta on beş yaşını dolduran çocuk, mahkeme tarafından kendi isteği ve ebeveynlerinin muvafakati ile reşit hale getirilebilir. Bazı durumlarda, velayet veya vesayet altındaki küçüğün, kendi hayatını düzenleme ve işleriyle ilgilenme olgunluğuna ulaşması durumunda kendi işini yürütmesi gerekebilir⁷⁶. Bu durumda mahkeme, on beş yaşını doldurmuş olan küçüğün talebi ve kanuni temsilcisinin izni ile küçüğün yararına olduğuna karar verirse, hakkında erginlik kararı verilir⁷⁷. Verilecek karar kesindir ve erginlik kararı geri alınamaz⁷⁸. Yukarıda bahsedilen erken erginlik durumlarının her ikisinde de ana babanın velayeti, kişi olgunluğa ulaştığında sona erer.

Reşit olmayanlar, on sekiz yaşına veya erken erginlik çağına erişinceye kadar anne ve babalarının velayeti altındadır ve kanunla düzenlenen sebepler olmadıkça velayet anne babadan alınmaz⁷⁹. Evlilik sırasında ebeveyn velayeti birlikte kullanır. Bu süre içinde ebeveynlerden birinin ölümü halinde velayeti sağ kalana aittir. Anne ve babanın boşanması halinde hakim velayeti anne ve babadan birine verir ve bu durumda küçüğün velayeti ona aittir. Çocuk evlilik dışı doğmuşsa velayeti anneye aittir⁸⁰. Reşit olmayan çocuk velayet altında değilse vesayet yükümlülüğü doğar⁸¹. Tam fiil ehliyetine sahip

⁷⁴ Yargıtay 2. HD, E. 2015/3626, K. 2015/9331, T. 06/05/2015: "...4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 124/2. maddesi ile "Ancak, hakim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak bulundukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir." hükmü getirilmiştir. Hakim tarafından evlenme izni verilebilmesi için on altı yaşını doldurmuş olmak koşulunun yanı sıra olağanüstü durumların ve pek önemli bir nedenin varlığı zorunludur. Tarafların birlikte olup, karı koca gibi yaşamalarının, Türk Medeni Kanununun 124. maddesinde de belirtilen olağanüstü durum olarak kabulüne imkan bulunmamaktadır. Bu yön gözlemlenmeden, yazılı şekilde evlenmeye izin verilmesi doğru görülmemiştir." Erişim Tarihi: 20.12.2021.

⁷⁵ Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku*, (17. Bası), Filiz Kitabevi, İstanbul 2018, 67.

⁷⁶ Oğuzman vd., 68; Helvacı, 52; Özmen, 155.

⁷⁷ Oğuzman vd., 71; Öztan, *Medeni Hukuk'un Temel Kavramları*, 234; Özmen, 155; Şener, 44; Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 1. HD, E. 2019/158, K. 2019/241, T. 15/02/2019: "*Küçüğün, ergin kılınması mutlaka küçüğün menfaatine olması gerekmektedir. Ergin kılınma talebinde hakimın takdir hakkını da kullanarak dosya kapsamında alınan rapor doğrultusunda küçüğün ergin kılınmasının menfaatine uygun olmadığı kanaatiyle talebin reddine karar verilmiş olmasında usul ve yasaya aykırılık görülmemiştir.*" Erişim Tarihi: 22.12.2021.

⁷⁸ Aydın Tekdoğan, *Asliye ve Sulh Hukuk Mahkemesi Uygulamaları*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2016, 30; Özmen, 155; Yılmaz ve Yıldırım, 121.

⁷⁹ Akıntürk, 479; Gürsoy ve Bulut, 835.

⁸⁰ Gençcan, 165; Dural vd., 395.

⁸¹ Özdemir, 384.

olmayan küçükler, vesayet altına alınırken kısıtlanmazlar. Çünkü küçük olmak kısıtlama gerektiren bir durum değildir⁸².

Ancak TMK 149/2 maddesinde “*gerek duyulduğunda henüz ergin olmayanların da kısıtlanmasına karar verilebilir; ancak, kısıtlama kararı ergin olduktan sonra sonuç doğurur*” şeklindeki düzenleme dikkate alınarak, reşit olduktan sonra vesayet devam edeceği kesin olan küçüklere de sınırlama kararı verilebilir⁸³. Örneğin; Akıl hastası bir küçüğün ergenliğe ulaştıktan sonra karar ve sonuçları alabilmesi için bir kısıtlama emri verilebilir. Nitekim Antalya Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... Pamukkale Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğünce verilen sağlık kurulu raporunda; kısıtlı adayının aklen yeterli olmadığı, kendi işlerini görebilmede yeterliliğinin azaldığı, yardıma muhtaç olduğu, hastalığının sürekli olduğu vasi tayini gerektiğinin bildirildiği anlaşılmıştır. 04.08.2017 tarihli rapor hüküm kurmaya elverişlidir. Vesayet altına alınması istenen Gülcan, 01.01.2000 doğumlu olup, ergin değildir. Ana ve babasının velayeti altındadır. (TMK'nun 335/1) Ancak Türk Medeni Kanununun 419/2. maddesinde gerek duyulduğunda henüz ergin olmayanların da kısıtlanmasına karar verilebileceği, ancak bu halde kısıtlama kararının ergin olduktan sonra sonuç doğuracağı hükme bağlanmıştır. (Emsal Yargıtay 2. HD'nin2010/23380 E. 2011/13746 K.; 2010/17985 E. 2011/7798 K. ayılı ilamları da bu yöndedir.) İtibar edilen bu rapora göre istinaf kanun yoluna başvuran davacı vekilinin kararın usul ve yasaya aykırı olduğunu ilişkin istinaf sebebine katılmak mümkün değildir⁸⁴.” sebebiyle davacı vekilinin istinaf başvurusu reddedilmiştir.

TMK'nın 336. maddesine göre velayet, evliliğin devamı süresince çocuğun velayeti hem anneye hem de babaya verilir. Bu durumda ebeveynlerden birinin ölümü halinde velayeti sağ kalan eşe aittir. Hem annenin hem de babanın ölümü halinde velayet altında olmayan çocuğu vesayet makamı vesayet altına alır⁸⁵. Aynı şekilde anne ve babadan velayet alındığında Anne ve babanın gaipliği, ikisine de kısıtlama karar verilmesi veya anne ve babanın kimliğinin tespit edilememesi halinde velayet altında

⁸² Ferit Hakkı Saymen/ Halid Kemal Elbir, *Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku*, İstanbul 1960, 513; Akıntürk, 467; Gençcan, 166.

⁸³ Ertürk, 18; Kayran, 22; Tekdoğan, 122; Gürsoy ve Bulut, 861

⁸⁴ Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 6. HD, E. 2017/ 1227, K. 2017/ 1029, T. 13/11/2017, Erişim Tarihi: 25.12.2021.

⁸⁵ Gençcan, 157; Öztan, *Aile Hukuku*, 1272; Şener, 57; Gürsoy ve Bulut, 836.

olmayan küçük vesayet altına alınır⁸⁶. Velayet hakkını elinde bulunduran kişinin onu koruyamadığı durumlarda küçük vesayet altına alınır⁸⁷.

Bunları örneklerle sıralarsak;

▪ Tecrübesizlik, hastalık, maluliyet, başka yerde bulunma, velayetin ihmali veya görevi kötüye kullanma gibi nedenlerle velayetin aile mahkemesi hakimi⁸⁸ tarafından kaldırılması halinde tutukluluk sona erer. Ebeveynler velayet hakkını birlikte kullanırlarsa, velayet hakkı her ikisinden de kaldırılırsa velayet sona erer ve hakim vesayet makamına bildirir. Velisiz bırakılan küçüğe vesayet makamı tarafından vasi tayini talep edilir⁸⁹. Örneğin Samsun Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... *Ana veya babası sağ olan çocuğun velayet altında tutulması, velayetin bunlardan birine verilmesi asıldır. Ancak, ana veya babanın velayet görevini yapamayacak olması veya çocuğun velayet altında bulunmasının, çocuğun fikri, bedeni sağlık ve eğitsel gelişimi yönünden üstün yararına aykırı düşeceğinin anlaşılması halinde, çocuk velayet altına alınmayıp, kendisine bir vasi de atanması mümkündür.*” ifade edilerek anne ve babanın velayeti kaldırılırsa, küçüğe vasi atanması gerektiğini belirtilmiştir. Buna benzer Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Bir kararında: “... *Dosya kapsamından küçük Ela Nazlı'nın 29/07/2008 doğumlu olduğu, Milas 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 22/11/2013 tarihinde kesinleşen 2013/945 esas, 2013/926 karar sayılı ilamı ile velayetinin kısıtlanması istenilen diğer davalı annesi Ö. P.'ye verildiği, davacı tarafından kızı Ö. T. aleyhine Ankara 8. Aile Mahkemesinin 2018/93 esas sayılı dosyasında velayetin kaldırılması istemli dava açıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda velayetin kaldırılması istemli açılan davanın sonucu beklenerek, velayetin kaldırılması talebinin reddi halinde şimdiki gibi davanın reddine karar verilmesi, velayetin kaldırılması halinde ise küçüğün temsil durumu askıda bulunacağından vasi tayinine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi de doğru görülmemiştir*⁹⁰.” ifade edilmiştir. Ancak velayetin kaldırılmasına yönelik bir dava varsa bu davanın sonuçlandırılarak sonuçlandırılması ve bu davanın velayet davasında öncelikli konu haline getirilmesi gerektiği ifade edildi.

⁸⁶ Şener, 57; Gençcan, 167-168; Özüğür, 532-533; Feyzioğlu, 637; Helvacı ve Erlüle, 226.

⁸⁷ Gençcan, 169; Em, 23.

⁸⁸ Aile Mahkemesi yoksa Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen Asliye Hukuk Mahkemesi Hâkimi

⁸⁹ Özüğür, 533; Gürsoy ve Bulut, 836, Özdemir, 384.

⁹⁰ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, 2018/ 3072 E, 2018/ 1889 K, T. 26/12/2018, Erişim Tarihi: 25.12.2021.

▪ Velayeti kullanan her iki ebeveyn veya velayeti kullanan tek taraf bu yetkisini geçici olarak kaybedebilir. Bu durumda öncelikle velayet hükümleri değerlendirilmeli, velayetin gereği gibi yerine getirilmeyeceği anlaşılırsa küçüğüne vasi atanmalıdır. Örneğin, bir suçtan hüküm giymiş bir hapis cezası Cezanın infazı sırasında velayet hakkını kullanan anne veya babanın bu hakkını kullanamayacağı anlaşılınca küçük vesayet makamı tarafından vesayet altına alınır⁹¹. Nitekim İzmir Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... çocuk R. E. Z.’nin annesi S. Z.’nin 09/10/2016 tarihinde öldüğü, velayet hakkına sahip olan davalı baba N. Z.’nin ise eşini ve kayınvalidesini kasten öldürmek suçundan dolayı yargılanmakta olup bu suçlardan dolayı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olduğu davalının yargılandığı suçların niteliği itibariyle kısa sürede salıverilme olasılığının da uzak olduğu ve babanın cezaevinde tutuklu bulunmasının velayet görevini gereği gibi yerine getirmesine engel olduğu nazara alınarak çocuk üzerindeki babasının velayetinin kaldırılarak çocuğa vasi atanması için yetkili vesayet makamına ihbarda bulunulmasına yönelik ilk derece mahkemesinin kararı usul ve yasaya uygun olduğundan davalının istinaf talebinin reddine karar vermek gerekmiştir⁹²” ifade edilmiştir.

▪ Anne baba evli değilse velayet anneye aittir. Ancak, annenin reşit olmaması, ölmesi, gaip olması, sınırlandırılması veya velayetten uzaklaştırılması durumunda çocuk velisiz kalır. Bu durumlarda vesayet makamı, velisiz kalan küçüğün veli atayacaktır⁹³. Çünkü babanın küçüğü tanıması sonucunda velayet kendiliğinden karşı tarafa geçmeyecektir. Örneğin Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... Dosyadaki bilgi ve belgelerden; anne Fadile ile baba Ahmet'in evlilik dışı ilişkilerinden 21/11/2015 doğumlu G. E.’nin dünyaya geldiği, küçüğün Baba Ahmet tarafından tanınmadığı davalı anne Fadile'nin küçük olması nedeniyle veli olmasının mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler gözönüne alındığında, davalı anne Fadile'nin velayet hakkını kullanamaması nedeniyle mahkemece, küçük Gamze Eroğlu'na vasi atanması gerekirken davanın hatalı nitelendirilerek yazılı şekilde karar verilmesi dairemizce doğru görülmemiştir⁹⁴.” denilmiştir.

⁹¹ Ertürk, 16; Gençcan, 169; Fazıl Altınordu, *Sulh Hukuk Davaları*, Adalet Yayınevi, İstanbul 2014, 2.

⁹² İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 18. HD, E. 2019/366, K. 2019/ 629, T. 22/05/2019, Erişim Tarihi: 20.12.2021, Erişim Tarihi: 25.12.2021.

⁹³ Özüğür, 532; Gençcan, 186; Dural vd., 395; Altınordu, 2

⁹⁴ Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, 2018/ 604 E, 2018/ 866 K, T. 07/05/2018, Erişim Tarihi: 26.12.2021.

▪ Anne babanın boşanması halinde velayet hakkının kime verileceği hakim tarafından belirlenir. Boşanma yoluyla velayet hakkı verilen ebeveynin ölümü, kısıtlanması veya hakkında gaiplik kararı verilmesi halinde, kural olarak velayet sağ kalan tarafa kendiliğinden geçmez ve çocuk velisiz kalır. Bu durumda küçüğe vasi atanır. Vasi atanmasını talep eden taraf sağ kalan taraf ise, kendisine velayet hakkının verilmesi için dava açması için süre verilir ve bu dava derdest hale getirilerek sonuca göre işlem yapılır⁹⁵. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi kararında; “ ... *küçüğün anne babasının Terme 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2014/ 136 Esas, 2014/ 155 Karar sayılı kararı ile boşandıkları, küçük Emirhan’ın velayetinin babaya verildiği, babanın 05.06.2019 tarihinde vefat etmesi üzerine velayetin hala askıda olduğu anlaşılmıştır... Velayet kamu düzenindedir. Dava dilekçesindeki açıklanan hukuki duruma göre dava, çocuk üzerinde velayet hakkına tek başına sahip olan ebeveynin ölümü sebebiyle, çocuğun boşlukta kalan velayetinin yeniden düzenlenmesine, küçüğün velayetinin anneye verilip verilmeyeceğinin araştırıldıktan sonra, sonucuna göre velayetin anneye verilmesi ya da vesayet hükümlerinin uygulanması gerektiği yönünde karar vermek gerekmektedir*⁹⁶. ” Şeklinde ifade edilmiştir.

▪ Boşanma yoluyla velayet verilen ebeveynlerin yeniden başkalarıyla evlenmesi veya başka bir yere taşınmaları durumunda, çocuğun nafaka talep etmesi halinde aile mahkemesi hakimi⁹⁷ velayetin kaldırılmasına karar verebilir⁹⁸. Velayet hakkının kendisine bırakıldığı tarafın yeniden evlenmesi, tek başına velayet hakkının kaldırılmasına neden olmaz⁹⁹. Çocuğun menfaatlerinin gerektirdiği durumlarda velayet

⁹⁵ Özüğür, 634; Gençcan, 174; Altınordu, 2; Emin Şahin, *Sulh Hukuk Davaları*, (4. Bası), Adalet Yayınları, Ankara 2015, 1588.

⁹⁶ Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. HD, E. 2020/ 363, K. 2020/ 442, T. 13/02/2020, Erişim Tarihi: 27.12.2021.

⁹⁷ Aile Mahkemesi yoksa Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen Asliye Hukuk Mahkemesi Hâkimi.

⁹⁸ Gençcan, 179.

⁹⁹ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, E. 2018/3176, K. 2019/ 1766, T. 06/11/2019: “... Velayet davasına konu olan 2007 doğumlu Hira'nın anne ve babasının 11/11/2010 tarihinde kesinleşen ilamla boşandıkları, çocuğun velayetinin anneye verildiği, annenin de 05/06/2017 tarihinde vefat ettiği ve küçüğün velayetinin askıda kaldığı anlaşılmaktadır. Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velayeti altındadır. Velayet anne veya babanın evlilik birliği devam ederken ölümü halinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir. Yasal sebep olmadıkça velayet ana ve babadan alınmaz. Ana veya babası sağ olan çocuğun velayet altında tutulması, velayetin bunlardan birine verilmesi asıldır. Ancak, ana veya babanın velayet görevini yapamayacak olması veya çocuğun velayet altında bulunmasının, çocuğun fikri, bedeni sağlık ve eğitsel gelişimi yönünden üstün yararına aykırı düşeceği anlaşılması halinde, çocuk velayet altına alınmayıp, kendisine bir vasi de atanması mümkündür (TMK md.335). Dosyada, babanın velayet görevine engel bir durum bulunmadığı gibi çocuğun velayet altında bulunmasının onun üstün menfaatine aykırı olacağına ilişkin bir olgu ve delil de bulunmamaktadır. Her ne kadar küçük velayetinin babaya verilmesini istemediğini belirtmiş ise de çocuğun menfaatine uygun düşmeyen görüşüne itibar edilemez.”; Özdemir, 385, Erişim Tarihi: 28.12.2021.

kaldırılır¹⁰⁰. Hâkim, velayeti karşı tarafa verebileceği gibi, velayeti iptal ederek vesayete vasi atanmasını da bildirebilir¹⁰¹. Reşit olmayana vasi atanmasını gerektiren bir diğer durum ise mahkemece iptaline karar verilen evlilikten doğan çocukların velayetinin anne ve babaya verilmemesi durumudur. TMK'nın 157. maddesine göre; mahkeme tarafından geçersiz kılınan (butlan) bir evlilikten doğan çocuklar, anne ve baba iyi niyetli olmasalar bile evlilik içinde doğmuş sayılırlar ve çocuklar ile anne baba arasındaki ilişkilerde boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır. Evlilik hükümsüz ise velayetin anne veya babaya verilemeyeceğini hakim kararı kesinleştirdikten sonra hakim küçüğe vesayet makamı tarafından vasi atanması ihbarında bulunur¹⁰².

Küçüğün evlat edinilmesi halinde velayet hakkı evlat edinene verilir, her iki eş de evlat edinmiş ise velayet hakkı bu eşlere geçer¹⁰³. Herhangi bir nedenle evlat edinmenin sona ermesi halinde (örneğin, tek bir kişi evlat edinmişse, ölüm, ölüm, yokluk, sınırlama, evlat edinenin her iki eş tarafından evlat edinilmesi durumunda evlat edinme ilişkisinin kaldırılması), evlat edinilen çocuk velayetten yoksun bırakılırsa, vesayet makamı tarafından vesayet altına alınır. Evlat edinen ölürse velayet doğrudan biyolojik ebeveyne geçmez¹⁰⁴.

Türk Medeni Kanunu'na göre adli ve idari makamlar velayet altında olmayan bir küçüğün durumunu öğrendiğinde yetkili vesayet makamlarına bildirmekle yükümlüdür (TMK md. 404/2). Bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyen kamu görevlileri, bildirimde bulunmadıkları için küçüklerin malvarlığında oluşacak zararlardan sorumlu tutulacaktır¹⁰⁵. Tebligat yapmakla yükümlü olan kamu görevlileri kanunda sınırlı sayıda sayılmadığından, bu maddenin tüm devlet memurlarını kapsayacak şekilde geniş yorumlanması gerekmektedir¹⁰⁶.

1.4.2. Kısıtlama

Türk Medeni Kanunu'na göre vesayet gerektiren bir diğer koşul da kısıtlamadır. Kısıtlama, diğer bir deyişle müsadere, kanunda sayılan nedenlerle ergin bir kişinin

¹⁰⁰ Gençcan, 180

¹⁰¹ Öztan, *Aile Hukuku*, 1273

¹⁰² Gençcan, 182; Özüğür, 634;.

¹⁰³ Özüğür, 634

¹⁰⁴ Öztan, *Aile Hukuku*, 1273; Dural vd., 395

¹⁰⁵ Gençcan, 197.

¹⁰⁶ Akıntürk, 480.

mahkeme kararı¹⁰⁷ ile hareket edebilmesinin kısıtlanmasıdır¹⁰⁸. Kısıtlama kararı ile öncelikle ilgilinin, ardından üçüncü kişilerin ve bu bağlamda ilgilinin ailesinin korunması amaçlanmalıdır¹⁰⁹. Kısıtlama ve vesayet farklı kavramlardır. Velayet altında olmayan küçük sınırlandırılması söz konusu olmamakla birlikte, tam ehliyetsiz veya fiil ehliyetinin sınırlandırılması gereken kişiler mahkeme kararı ile sınırlandırılmıştır¹¹⁰. Yani bu kişiler hem sınırlı hem de vesayet altındadır.

Kural olarak, yalnızca yetişkinler (ergin) kısıtlanır. Ama daha önce belirtildiği gibi istisnai durumlarda, kısıtlama koşullarının yerine getirilmesi şartıyla küçükler de kısıtlanabilir. Bu durumlarda, kişi ergin olduktan sonra kısıtlama kararının sonuçları vardır¹¹¹. Bu durumda öncelikle kanunda sayılan kısıtlama sebeplerinden biri veya birkaçı mevcut olmalıdır. Kısıtlama nedeninin mevcut olduğu tespit edildikten sonra mahkeme tarafından verilecek kısıtlama kararının gerekçelerinin açıklanması mevcut durumda karar verilmesi sonucunu doğuracaktır¹¹².

Türk Medeni Kanunu'nun 419/3 maddesine göre yetkili vesayet makamı yetişkin (ergin) çocukların sınırlandırılmasına karar verebilir. Bir vasi gerekli değilse, kısıtlı yetişkin çocuklar ebeveynlerinin velayetinde kalır¹¹³. Uygulamada en yaygın olan problem, velayet altında olan yetişkin (ergin) çocukların kısıtlamada vesayet veya velayet hükümlerinin hangilerinin uygulanıp uygulanmayacağıdır. Uygulamada bu durumda velayet hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmektedir¹¹⁴. Fiil ehliyeti tam olan bir kişinin kısıtlanması o kişiyi sınırlı ehliyetsiz kılmaktadır¹¹⁵. Eğer kişi ayırt etme

¹⁰⁷ Aktif ehliyet de denilen fiil ehliyeti, ayırtım gücüne sahip, ergin ve kısıtlı olmayan kişinin hakları kullanabilme ve borç altına girebilme ehliyetidir.

¹⁰⁸ Akıntürk, 481; Gençcan, 211; Dural vd., 395; Öztan, *Aile Hukuku*, 1276; Helvacı, 60; Helvacı ve Erlüle, 226.

¹⁰⁹ Oğuzman vd., 73; Helvacı, 60; Elçin, 284

¹¹⁰ Öztan, *Aile Hukuku*, 1276.

¹¹¹ Gençcan, 214.

¹¹² Gençcan, 221; bkz. syf 22.

¹¹³ Gençcan, 223

¹¹⁴ Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 5. HD, E. 2019/ 505, K. 2019/ 576, T. 16/05/2019 : "... *Türk Medeni Kanununun 335. maddesi uyarınca ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velayeti altındadır. Yasal sebep olmadıkça velayet ana ve babadan alınmaz. Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velayeti altında kalırlar. Aynı yasanın 419. maddesi gereğince de gerek duyulduğunda henüz ergin olmayanların da kısıtlanmasına karar verilebilir; ancak, kısıtlama kararı ergin olduktan sonra sonuç doğurur. Kısıtlanan ergin çocuklar kural olarak vesayet altına alınmayıp velayet altında bırakılır. Kısıtlanıp kanunun amir hükmü gereği velayet altında bırakılmasına karar verilen çocuklar ve bunların malları hakkındaki uyumsuzluklarda "velayet" hükümleri uygulanır.*" Erişim Tarihi: 28.12.2021.

¹¹⁵ Türk Medeni Kanununa göre fiil ehliyetinde kişiler üç gruba ayrılır. Bunlar tam ehliyetsiz, sınırlı ehliyetli ve sınırlı ehliyetsizlerdir. Tam ehliyetsiz kişiler, fiil ehliyetinin en önemli unsuru olan ayırt etme gücünden yoksun kişilerdir. Sınırlı ehliyetliler ayırt etme gücüne sahip, ergin ve kısıtlı olmayan ve

yetkisine sahip değilse, kısıtlanmadan önce tam ehliyetsiz olduğu için kısıtlanan kişinin ehliyetinde bir değişiklik olmaz¹¹⁶.

1.4.2.1. Kısıtlama Nedenleri

Kısıtlama seçimleri, kişinin ehliyetini sınırlayacağı ve kişinin özgürlüğüne ağır sonuçlar getiren bir tedbir olduğundan dolayı ancak yasal bir düzenleme ile kısıtlama kararı verilir. Kısıtlamanın sebepleri Kanun'un 405-408'inci maddelerinde düzenlenmiştir. Bu nedenlerin dışında kısıtlamak mümkün değildir¹¹⁷. Kanunda sayılan sınırlı sebepler; akıl hastalığı veya akıl zayıflığı (mad. 405), israf, alkol veya kötü yaşama tarzı, uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yönetim (mad. 406), özgürlüğü bağlayıcı ceza (m. 407) ve istek ile kısıtlamadır (mad. 408).

1.4.2.1.1. Akıl Hastalığı veya Akıl Zayıflığı

Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle işini yapamayan veya korunması ve bakımı için sürekli yardıma ihtiyacı olan veya başkalarının güvenliğini tehlikeye atan her yetişkin (ergin) kısıtlanır (TMK m.405/1). Bu kanun hükmüne göre, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı tek başına kişiyi kısıtlamak için yeterli değildir. Bu kişiler kısıtlanabilmesi için kendi işlerini yapamamaları veya korunma ve bakımları için sürekli başkalarının yardımına ihtiyaç duymaları veya başkalarının güvenliğini tehlikeye atmaları gibi durumlar gerekir¹¹⁸. Örneğin Samsun Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... Mahkemece kısıtlı adayının tüm tedavi ve epikriz evraklarının celp edilip sevk edildiği KTÜ Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim dalı tarafından düzenlenen uzman bilirkişi heyeti raporunda (iki Psikiyatri, bir Adli Tıp Uzmanı) kısıtlı adayında mevcut şizofreni rahatsızlığının iyileşme döneminde olup aktif psikotik belirtilerinin olmadığı, kendi işlerini göreceğe güce sahip olduğunun, başkalarının emniyetini tehdit eder nitelikte olmadığı ve vasi tayinine gerek olmadığı belirtilmesi karşısında mahkemece vasi tayini talebinin reddine dair

kendisine yasal danışman atanan kişilerdir. Sınırlı ehliyetsizler ise ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılardır.

¹¹⁶ Zeytin/ Ergün, 233; Öztan, *Aile Hukuku*, 1276.

¹¹⁷ Oğuzman vd., 73; Öztan, *Aile Hukuku*, 1277; Saymen ve Elbir, 516; Feyzioğlu, 638; Dural vd., 396; Gençcan, 404; Özmen, 168.

¹¹⁸ İlhan Helvacı, *Gerekçeli Karşılaştırmalı İçtihatlı Notlu Türk Medeni Kanunu Aile Hukuku*, Cilt III, (1. Baskı), XII. Levha Yayıncılık, İstanbul 2013, 639; Akıntürk, 1278; Oğuzman vd., 74; Dural vd., 396; Özmen, 169.

verilen kararda bir isabetsizlik olmadığı değerlendirilmekte¹¹⁹ ...” olarak değerlendirildi. Başkalarının hayatını tehlikeye atmanın sürekli olması gerekmez, bu tehlikenin zaman zaman ortaya çıkması yeterlidir¹²⁰.

Akıl hastalığı ve zihinsel zayıflık farklı tıbbi kavramlardır. Zihinsel zayıflık, ruhsal hastalık kadar ileri düzeyde değildir, doğuştan bir eksiklik, az gelişmişlik veya sonradan işlev bozukluğu gibi zihinsel yeteneklerin yeterince gelişmediği durumları ifade eder¹²¹. Bu aşamada değinilmesi gereken bir diğer durum da ehliyet yetersizliği, akıl eksikliği ve güçsüzlüğü hali olarak ifade edilen ateh durumudur¹²². Sözlükte “aklı zayıflamak, eksilmek, bunamak, bir şeye düşkün olmak” anlamına gelen "ateh", bazen akıllı bazen de akıl hastası kişiler tarafından söylenebilmekte ve kişinin sözlerindeki kararsızlık ve karışıklıktır. Bunun nedeni zihinsel ve zihinsel gerilikten kaynaklanabileceği gibi ileri yaştan dolayı da ortaya çıkmış olabilir¹²³. Bu halde bulunan kişiye "ma'tûh" denir. Matuh, mahkeme kararına ihtiyaç duymadan kanunen kendi kendini sınırlayan bir kişi olarak kabul edildi¹²⁴. Diğer bir ifade ile kişinin kendiliğinden kısıtlı olması durumu şeklinde ifade edilebilir. Mecelle'de ma'tûh'un fiil ehliyeti bakımından muhakeme gücüne sahip bir çocuk sayıldığı¹²⁵ ve akıl hastası olduğu ve bir çocuk gibi kısıtlı¹²⁶ olduğu belirtilmektedir¹²⁷.

TMK'nın 409/2 maddesine göre akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle kısıtlama kararı verilmeden önce resmi sağlık kurulu raporu alınmalı ve sonuca göre karar verilmelidir¹²⁸. Nitekim Bursa Bölge Adliye Mahkemesi kararında; taraf delilleri toplanarak tüm deliller birlikte değerlendirildi ve tam teşekküllü bir hastaneye nakledilerek resmi sağlık kurulu raporu alındıktan sonra sonuca göre karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme nedeniyle kısıtlama talebinin rapor dikkate alınmadan reddedilmesi hukuka aykırıdır¹²⁹.

¹¹⁹ Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 6. HD, E. 2017/ 548, K. 2017/ 857, T. 28/04/2017, Erişim Tarihi: 29.12.2021.

¹²⁰ Öztan, Aile Hukuku, 1282; Zeytin ve Ergün, 231.

¹²¹ Ertürk, 21, Özüğür, 538; Özmen, 169

¹²² <https://islamansiklopedisi.org.tr/ateh> (Erişim Tarihi: 25.12.2021).

¹²³ Ömer Menekşe, “İslâm Hukukunda Alzheimer Hastalığının Edâ Ehliyeti Üzerindeki Etkileri”, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, 2016, 152

¹²⁴ Atasoy, 35.

¹²⁵ Mecelle m. 978

¹²⁶ Mecelle m. 957.

¹²⁷ Güçlü, 303- 309

¹²⁸ Öztan, Aile Hukuku, 1282; Gençcan, 237; Şener, 58; Oğuzman vd., 74; Helvacı, 60; Tekdoğan, 124; Helvacı, 647.

¹²⁹ Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 4. HD, E. 2018/ 65, K. 2018/ 93, T. 26/01/2018, Erişim Tarihi: 25.12.2021.

Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle kısıtlamaya karar verilebilmesi için akıl yetersizliği veya akıl hastalığının kalıcı olması gerekir ve geçici bir durum nedeniyle sınırlandırılmasına karar verilemez¹³⁰. Vesayet makamı gerekli gördüğü takdirde kısıtlama kararı vermeden önce kısıtlı adayı dinleyebilir (TMK m. 409/2). Görevlerini yerine getirirken vesayet altına alınmasını gerekli kılan bir durumun varlığını öğrenen idari makamlar, noterler ve mahkemeler, derhal yetkili vesayet makamına haber vermek zorundadır (TMK m. 405/2).

1.4.2.1.2. Savurganlık, Alkol veya Uyuşturucu Madde Bağımlılığı, Kötü Yaşama Tarzı, Kötü Yönetim Nedeniyle Kısıtlama

Sürekli koruma ve bakıma muhtaç veya başkalarının güvenliğini tehdit eden herhangi bir yetişkin (ergin), alkol veya uyuşturucu bağımlılığı, kötü yaşam tarzı veya mülkünün kötü yönetimi nedeniyle kısıtlanır (TMK m.406). Kanundaki kavramlar;

- Savurganlık; Serveti ile gelir ve giderleri arasında açık bir fark vardır, kendi parasal gücünün üzerinde bilinçsizce, amaçsızca ve aşırı harcamaya meyilli olur ve bu alışkanlık haline gelir¹³¹. Savurganlık nedeniyle kısıtlama kararı verilebilmesi için, savurganlığı sürekli hale getirmelidir. Yani kişinin kendi parasal gücünü aşma eğiliminin bir alışkanlığa dönüşmesi gerekir¹³². Savurganlığa yapılan harcamalar anlamsız ve amaçsız olmalıdır. Başka bir deyişle, belirli bir amaç için yapılan harcama tutarı yüksek olsa dahi, savurganlık olarak kabul edilemez¹³³.

Örneğin Ankara Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... *Somut olay yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda değerlendirildiğinde; kısıtlanması istenilen A.K.’nin davacı ile evli olup bu evliliğinden ergin iki kızının bulunduğu, memur emeklisi olduğu ve üç ayda bir yaklaşık 7.000 TL emekli maaşı aldığı, adına kayıtlı Ankara-Sincan’da iki adet mesken niteliğinde, Yozgat ilinde ise tarla-bağ-bahçe vasıflarında on üç adet taşınmazının bulunduğu, kızı adına araç almak için bankadan kredi çektiği, hakkında yapılmış herhangi bir icra takibinin bulunmadığı, emniyetin araştırmasına göre kötü yaşam tarzının bulunmadığının ve savurganlığının olmadığı tespit edildiği, dinlenen tanıkların beyanlarının da savurganlık ve kötü yönetim*

¹³⁰ Gençcan, 260, Feyzioğlu, 657; Dural vd., 396; Şahin, 1588.

¹³¹ Öztan, *Aile Hukuku*, 1283; Zevkliler vd., 1155; Gençcan, 264; Dural vd., 397; Helvacı, 60; Feyzioğlu, 639

¹³² Saymen ve Elbir, 519; Gençcan, 267; Öztan, *Aile Hukuku*, 1283, Şener, 63; Dural vd., 397.

¹³³ Gençcan, 266

iddiasını doğrulayacak nitelikte olmadığı anlaşılmıştır. Gerçekleşen bu duruma göre TMK'nın 406. maddesi kapsamında malvarlığını kötü yönetme ve savurganlık olgusunun sabit olmadığı anlaşılmalı, isteminin reddine karar verilmesi yerine yazılı şekilde A. K.'nin kısıtlanarak vesayet altına alınması doğru görülmemiş¹³⁴” şeklinde ifade edilerek her yapılan harcamanın savurganlığa girmediği anlamına gelmektedir.

- Alkol ve uyuşturucu bağımlılığı; Sürekli içme veya sarhoş olma alışkanlığı anlamına gelir ve alkollü içecekleri ve uyuşturucuları sürekli ve aşırı kullanma alışkanlığıdır. Bu maddelerin ara sıra kullanılması kısıtlama için yeterli değildir¹³⁵. Alkol ve uyuşturucu bağımlısı olan bu kişiler, alkol ve uyuşturucu maddeyi bırakmak için çaba gösteremezler ve bunun için gerekli iradeyi kaybetmişlerdir¹³⁶.
- Kötü yaşam; toplumsal düzende zorunlu ve genel kabul görmüş ilkelere sapma niteliğinde, genel ahlaka ve toplumsal düzene aykırı davranışlardır¹³⁷. Örneğin; kendisini veya ailesini zor durumda bırakacak veya yoksullaştıracak cinsel sapıklıklar, kumar, fuhuş alışkanlıkları, kötü yaşam biçimleridir¹³⁸. Kötü yaşam tarzı nedeniyle kısıtlanan davranışların suç oluşturması gerekmez, toplum ahlakına aykırı olması yeterlidir¹³⁹.
- Yanlış yönetim; kişinin ilgisizliği veya düşüncesizliği nedeniyle malvarlığını yeterince koruyamaması, malvarlığını gerektiği gibi yönetememesi ve kendi menfaatini gözetmeden malvarlığını ciddi şekilde tehlikeye atması durumudur¹⁴⁰. Örneğin, evlerini bedelsiz veya çok ucuza kiralamak, tarla ve bahçelerini bakımsız bırakmak, taşınmazlarına zarar veren suistimallere sessiz kalmak gibi durumlarda kötü yönetim vardır¹⁴¹. Savurganlık ve kötü yönetim benzer kavramlar gibi görünse de, israf aktif bir eylemdir, kötü yönetim ise pasif bir durumdur¹⁴².

Savurganlık, alkol veya uyuşturucu bağımlılığı, kötü yaşam ve kötü yönetim tek başına TMK'nın 406. maddesine göre kısıtlamak için yeterli değildir. Savurganlık, alkol veya uyuşturucu bağımlılığı, kötü yaşam ve kötü yönetim, ayrıca kendini veya

¹³⁴ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 1. HD, E. 2019/ 2736, K. 2020/ 478, T. 17/02/2020, Erişim Tarihi: 22.12.2021.

¹³⁵ Özüğür, 543; Helvacı, 60; Feyzioğlu, 639.

¹³⁶ Dural vd., 398; Akıntürk, 1283.

¹³⁷ Akıntürk, 1284; Gençcan, 275, Özüğür, 543; Dural vd., 398; Helvacı, 60; Feyzioğlu, 639.

¹³⁸ Saymen ve Elbir, 520; Özmen, 190, Özüğür, 543; Öztan, *Aile Hukuku*, 1284; Dural vd., 398.

¹³⁹ Öztan, *Aile Hukuku*, 1284; Dural vd., 398

¹⁴⁰ Saymen ve Elbir, 520; Gençcan, 277; Helvacı, 132; Feyzioğlu, 639

¹⁴¹ Özüğür, 543.

¹⁴² Zevkliler vd., 1158; Öztan, *Aile Hukuku*, 1285.

sevdiklerini yoksulluğa itmek ve yardıma ve bakıma muhtaç bir duruma düşmek veya başkalarının güvenliğini tehlikeye atması gerekmektedir¹⁴³.

Bir kişi savurganlığı, alkol veya uyuşturucu bağımlılığı, kötü yaşam tarzı veya mülkünün kötü yönetimi nedeniyle kısıtlanmasının yapılabilmesi için ancak o kişi dinlendikten sonra kısıtlama karar verilebilir (TMK Md. 409). Nitekim İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi, kötü yaşam tarzı nedeniyle yapılan kısıtlamaya kısıtlı adayın duruşmasız (kısıtlı adayı dinlenmeden) karar verildiği gerekçesiyle, bu kararı bozmuştur¹⁴⁴.

1.4.2.1.3. Özgürlüğü Bağlayıcı Ceza

Bir yıl ve üzeri hürriyeti kısıtlayan hapis cezasına mahkûm edilen her yetişkin (ergin) kısıtlanır (TMK m. 407/1). Vesayetin amacı, kişinin kişisel ve maddi çıkarlarını korumak olduğundan, burada amaç, cezanın infazı sırasında kişinin hak ve menfaatlerini korumak ve zararı önlemektir¹⁴⁵. Türk mahkemelerinin veya yabancı mahkemelerin kararı arasında fark yoktur, her iki durumda da şartlar yerine getirildiği takdirde kişi sınırlıdır¹⁴⁶. Hükümlü reşit değilse, küçük ise velisi tarafından temsil olunur, dolayısıyla küçüğe vasi atanmaz. Ancak çocuğun velisi yoksa küçüğe bir vasi atanır¹⁴⁷.

TMK 407'ye göre kişinin sınırlandırılabilmesi için cezanın infazının fiilen başlaması gerekir. Başka bir deyişle, kişinin cezasını çekmek için hapse girmesi gerekir. Cezanın ertelenmesi veya adli para cezasına çevrilmesi sınırlama gerektirmez¹⁴⁸. Kişi tutuklanırsa, denetim süresi bir yıldan fazla olsa dahi herhangi bir kısıtlama olmayacaktır. Koşullar sağlanırsa kayyım atanabilir¹⁴⁹.

TMK'nın 407/2 maddesine göre cezanın infazından sorumlu makam, hükümlünün cezasını çekmeye başladığını ve kendisine bir vasi atanması gerektiğini derhal yetkili vesayet makamına bildirmekle yükümlüdür. TMK'nın 471. maddesine göre, hürriyetini sınırlandıran bir cezaya mahkûmiyet nedeniyle hürriyeti kısıtlanan kişinin tutukluluğu, tutukluluğunun sona ermesiyle kendiliğinden sona erer ve herhangi bir tedbire gerek

¹⁴³ Özmen, 189; Oğuzman vd., 75; Dural vd., 398; Helvacı, 642; Feyzioğlu, 639.

¹⁴⁴ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 35. HD, E. 2018/3571, K. 2018/ 1948, T. 12/12/2018, Erişim Tarihi: 28.12.2021.

¹⁴⁵ Ertürk, 32; Öztan, *Aile Hukuku*, 1287.

¹⁴⁶ Özüğür, 548; Özmen, 201, Şener, 265

¹⁴⁷ Özüğür, 550; Özmen, 204.

¹⁴⁸ Tekdoğan, 127; Aydemir vd., 33

¹⁴⁹ Saymen ve Elbir, 523; Öztan, *Aile Hukuku*, 128; Özüğür, 285

yoktur. Başka bir deyişle, kısıtlama hali hükümlünün ceza infaz kurumunda kaldığı süre ile sınırlıdır. Kısıtlı kişinin şartlı olarak salıverilmesi halinde kısıtlama hali sona erer¹⁵⁰.

1.4.2.1.4. İstek Üzerine Kısıtlama

Yaşlılığı, engel durumu, deneyimsizliği veya ciddi hastalığı nedeniyle işini gereği gibi yerine getiremediğini kanıtlayan bir yetişkin, kısıtlama talebinde bulunabilir (TMK m. 408). Türk Medeni Kanunu'nun 408. maddesi aynı kanunun 23. maddesinin bir istisnasıdır. TMK'nın 23. maddesine göre hiç kimse fiil hakkından ve ehliyetinden kısmen de olsa vazgeçemez.

TMK'nın 408. maddesine göre kişi, kanunda sayılan hallerin varlığında kısıtlama talebinde bulunabilir. Bu itibarla kısıtlama, kişinin kendi özgürlüğünü kısıtlamasının geçerli bir istisnasıdır¹⁵¹. Kısıtlama kararının talep üzerine verilebilmesi için ilk koşul, ayrımcılık yapma yetkisine sahip yetişkinin kısıtlamayı bizzat talep etmesidir. Kısıtlama talebi kesinlikle şahsi bir hak olduğundan başka bir kişi (yasal temsilcisi dahi) kişi adına talepte bulunamaz¹⁵². Ancak, ilgili kişinin muvafakat etmesi şartıyla kısıtlama talebinin üçüncü bir kişiden gelmesi de hukuken geçerli bir taleptir. Örneğin, yaşlılık, sakatlık, deneyimsizlik veya ağır hastalığı sebebiyle resmi makamlar, işini yapamayacağını tespit ederse, vesayet altına alınmayı teklif eder ve kişi bunu kabul ederse, kısıtlama artık isteğe bağlı bir kısıtlamadır¹⁵³.

Nitekim Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında, hakkında kısıtlama talep edilen kişiden talepte bulunulmasının gerekli olmadığı, ancak talebin kısıtlanmasını talep eden kişi mahkemenin ifadesinin alınmasının yeterli olduğu belirtilmiştir. Üçüncü kişi tarafından talep edilmesi halinde sınırlandırılması talep edilir¹⁵⁴.

¹⁵⁰ Ertürk, 38; Gürsoy ve Bulut, 848; Şahin, 1588; Adana Bölge Adliye Mahkemesi 5. HD, E. 2018/2262, K. 2019/ 631, T. 08/05/2019: "... karar tarihi olan 26/07/2018 tarihi itibarıyla (1 yıldan uzun süreli hapis cezası ile) hükümlü olarak cezaevinde olması nedeniyle kısıtlama kararının yerinde olduğu, ancak hükümlü İ.K.'ın 25/09/2018 tarihinde Adana Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'ne sevk edildiği ve istinaf incelemesinin yapıldığı tarih itibarıyla kısıtlılık halinin sona erdiğinin anlaşılmasına göre, mahkeme kararının kaldırılmasına, toplanan delil durumuna göre yeniden yargılama yapılmasına da gerek görülmediğinden, HMK'nın 353/1-b-2 maddesi uyarınca karar verilmesine yer olmadığına dair aşağıdaki karar verilmiştir." Erişim Tarihi: 22.12.2021.

¹⁵¹ Öztan, *Aile Hukuku*, 1289.

¹⁵² Zevkliler/ Acarbey/ Gökyayla, 1161; Öztan, *Aile Hukuku*, 1289; Dural vd., 399; Helvacı, 61

¹⁵³ Zevkliler/ Acarbey/ Gökyayla, 1161.

¹⁵⁴ Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. HD, E. 2018/375, K. 2018/394, T. 10/04/2018, Erişim Tarihi: 29.12.2021.

TMK'nın 408. maddesine göre kısıtlanmanın ikinci şartı, kişinin yaşlılığı, engelliliği, deneyimsizliği veya ciddi hastalığı nedeniyle işini gerektiği gibi yürütemediğini ispat etmesidir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta kişinin işini düzgün görememesidir. Başka bir deyişle, burada bahsedilen mutlak bir çaresizlik değildir. Kişinin kendi işlerini kendi çıkarları doğrultusunda yönetememesi söz konusudur¹⁵⁵. Örneğin Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... *Kanuni düzenlemenin metninden de anlaşılacağı üzere yaşlılık, sakatlık, deneyimsizlik ve ağır hastalık gibi durumlar tek başına kısıtlanma sebebi değildir. Bu unsurların yanında kişinin talebi ve en önemlisi de kişinin işlerini gerektiği gibi yönetemediğini ispatlaması kanuni zorunluluktur. Yine isteğe bağlı vesayete ilişkin olarak TMK'nun 476. maddesi düzenlemesine göre; kendi isteğiyle kısıtlanmış olan kişi üzerindeki vesayetin kaldırılması, kısıtlamayı gerektiren sebebin ortadan kalkmasına bağlıdır. Bu düzenlemeden de anlaşılacağı üzere TMK'nun 408.maddesi "yaşlılığı, sakatlığı, deneyimsizliği veya ağır hastalığını" ispatlayan her kişinin istediği an vesayet altına alınması ve istediği an vesayetin sonlandırılması söz konusu olamayacaktır. Vesayet işleri kamu düzeni ile ilgili olup vesayet kurumunun yapısı da buna izin vermez. Sonuç olarak kısıtlanması istenenin orta derecede fiziksel engelli olduğu sabit olmakla birlikte bu rahatsızlığı sebebi ile işlerini gerektiği gibi göremediği ispatlanamadığından talebin reddine karar verilmesinde usul ve yasaya aykırı bir durum bulunmadığından istinaf talebinin reddine karar verilmesi gerektiği*¹⁵⁶” denilmiştir.

Yaşlı, yaş ilerlemiş, kocamış, belirli bir yaş almış kişidir¹⁵⁷. Kişi, yaşlılık nedeniyle beden ve ruhen zayıfsa ve işini düzgün yapamıyorsa, kısıtlama talebinde bulunabilir. Örneğin unutkan, başkalarına karşı güvensiz ve yaşından dolayı korkak hale gelmiş olabilir¹⁵⁸. Engellilik, kişinin doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal ve duygusal yeteneklerini kaybetmesi durumudur. Örnekler arasında sağırlık, körlük ve felç sakatlığa örnek olarak sayılabilir¹⁵⁹.

Tecrübesizlik daha çok varlığı ilgilendiren bir durumdur. Kişinin tecrübesizliğinden dolayı malını idare edememesidir¹⁶⁰. Tecrübesizliğe örnek olarak, başkaları tarafından aldatılma ve okuma yazma bilmeme nedeniyle belli bir varlığı yönetememe durumunu

¹⁵⁵ Ertürk, 40; Öztan, *Aile Hukuku*, 1292; Dural vd., 399.

¹⁵⁶ Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. HD, E. 2017/ 460, K. 2017/ 470, T. 09/05/2017, Erişim Tarihi: 29.12.2021.

¹⁵⁷ TDK Sözlük, 2144.

¹⁵⁸ Saymen ve Elbir, 525

¹⁵⁹ Dural vd., 400.

¹⁶⁰ Öztan, *Aile Hukuku*, 1291

gösterebiliriz¹⁶¹. Ağır hastalıkta, kişi ciddi bir hastalık nedeniyle işini gerektiği gibi yapamıyor. Örneğin AIDS ve kanser bu hastalıkları buna örnek gösterilebilir¹⁶².

Kişi, yukarıda sayılan sebeplerden bir veya birkaçının varlığı ve görevi dolayısıyla, bunu yapamayacak durumda ise vesayet makamından kısıtlamayı bizzat talep etmesi halinde mevcut durumun varlığını ispat edecektir. Vesayet makamı, şartların mevcut olup olmadığını inceler ve şartların gerçekleşmesi halinde kişinin sınırlandırılmasına karar verir. Kişi hakkında kısıtlama kararı verildikten sonra kişi bu talebini geri alamaz¹⁶³. Vesayet makamı, talep üzerine olayı değerlendirdiğinde, kişiyi kısıtlamak yerine kayyum veya yasal danışman atayabilir¹⁶⁴. Kısıtlanmak isteyen kişi, talebi nedeniyle dinlenilmeden kısıtlanamaz. İsteğe bağlı kısıtlama durumunda, sebebin ortadan kalktığını kişi ispat ederse vesayet kararı kaldırılır¹⁶⁵.

1.4.3. Koruma Amacıyla Özgürlüğün Kısıtlanması

TMK 432/1 maddesinde; akıl hastalığı, zihinsel zayıflık, alkol veya uyuşturucu bağımlılığı, ciddi bir bulaşıcı hastalık veya serserilik nedeniyle toplum için tehlike oluşturan herhangi bir yetişkin kişinin tedavisi, eğitimi veya tedavisi için uygun bir tesis, rehabilitasyon, kişisel koruma sağlanamadığı sürece başka bir şekilde sağlanır. Böyle durumlarda kuruma yerleştirilmesine veya alıkonulabileceği hükmü verilmiştir. Toplum sağlığı için ağır tehlike içeren bulaşıcı hastalıklar içinde AIDS, kolera ve veba gibi hastalıklardan söz edebiliriz¹⁶⁶. Aynı Kanunun 436. maddesinde koruma amacıyla hürriyetin sınırlandırılmasında uygulanacak usul kuralları ve 437. maddesinde yargılama usulü belirtilmiştir. Bu yasal düzenlemelere göre; kişisel koruması başka bir şekilde sağlanamayan ve toplum için tehlike arz eden bir yetişkin, ruhsal bir hastalığı, zihinsel zayıflığı, alkol veya uyuşturucu bağımlılığı, ciddi bulaşıcı hastalığı veya serserilik halleri gibi sebepleri varsa, koruma amaçlı kısıtlanabilir¹⁶⁷.

Bu maddelere göre yetişkinin (ergin) tedavi, eğitim veya rehabilitasyona uygun bir kuruma yerleştirilmesi veya kurumda tutulması zorunlu değildir¹⁶⁸. Maddede sayılan sebeplerden biri varsa, toplum için tehlike arz eden bu kişiler, kurumda kısıtlanmış

¹⁶¹ Saymen ve Elbir, 526; Zevkliler/ Acarbey/ Gökyayla, 1161; Dural vd., 400

¹⁶² Ertürk, 43; Dural vd., 400.

¹⁶³ Öztan, *Aile Hukuku*, 1290; Saymen ve Elbir, 525; Oğuzman vd., 76.

¹⁶⁴ Öztan, *Aile Hukuku*, 1293; Ertürk, 41.

¹⁶⁵ Şener, 69.

¹⁶⁶ Gençcan, 486; Özüğür, 592; Em, 150

¹⁶⁷ Akıntürk, 483; Em, 150

¹⁶⁸ Gençcan, 484.

veya tutuklu olmalarına bakılmaksızın tedavi, eğitim veya ıslah için bir kuruma yerleştirilebilirler. Bu nedenle, bir yetişkin kısıtlanmasa bile, yasada belirtilen koşulların varlığında toplum için bir tehlike vardır. Bunu yaparlarsa bir kuruma yerleştirilerek alıkonulmaktadır¹⁶⁹.

İnsanların kısıtlama ile korunabilmesi için iki şart gereklidir. Bunlardan birincisi, ergin kişinin kanunda sayılan durumlara bağlı olarak toplum için tehlike oluşturması; diğeri ise kişisel korumanın başka bir şekilde sağlanamayacağıdır¹⁷⁰. Böyle bir durumda vesayet makamı, kanunda sayılan durumların bulunup bulunmadığı, kişinin toplum için tehlike oluşturup oluşturmadığı ve varsa kişinin korunmasının hukuken sağlanıp sağlanamayacağına ilişkin işlemleri yapmakla yükümlüdür. Diğer yol, detaylı bir araştırma ve muayene ve özellikle kişinin şahsi muayenesi ve bu hususları içeren sağlık kurulu raporunun sunulması belirlenmelidir. Yine kanun metninden de anlaşılacağı üzere, toplum için tehlike arz eden kişilerin tedavisi, eğitimi veya rehabilitasyonu için uygun bir kuruma yerleştirilmek veya alıkonmak zorunluluktur¹⁷¹.

TMK'nın 434. maddesine göre, kısıtlı kişi kuruma yerleştirildiğinde veya tutulduğunda veya yetişkinin velayeti ile ilgili başka tedbirler alınması gerektiğinde, kişinin bulunduğu yerin vesayet makamı veya öngörülen kişiler ilgili özel kanunlarda ikamet yerinin vesayet makamına bildirilmesi zorunludur. TMK'nın 437/3 maddesi uyarınca bu yönde karar verilmeden önce ilgilinin dinlenmesi gerekir. İlgili kişiyi dinledikten sonra yetkili vesayet makamı, kişinin uygun kuruma yerleştirilmesine veya kurumda tutulmasına karar verir. Yetkili mahkeme, ilgilinin yerleşim yeri veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kişinin bulunduğu yer mahkemesidir (TMK m. 433). Vesayet makamının kararına karşı itirazlar açıktır. Kuruma yerleştirilen kişi veya yakınları, tutuklama kararına veya kurumdan çıkarılma talebinin reddine karşı yetkili denetim makamına on gün içerisinde itiraz için başvurabilir¹⁷².

¹⁶⁹ Özüğür, 592; Em, 151.

¹⁷⁰ Gençcan, 487.

¹⁷¹ Gençcan, 487; Özüğür, 592.

¹⁷² Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, E. 2018/ 738, K. 2018/ 551, T. 17/04/2018: "... *Türk Medeni Kanunu'nun 435. maddesi gereğince kuruma yerleştirilen kişi veya yakınları, verilen karara karşı kendilerine bildirilmesinden başlayarak on gün içinde denetim makamına itiraz edebilirler. Bu hak, kurumdan çıkarılma isteminin reddi hâlinde de kullanılabilir. Türk Medeni Kanunu'nun 422. Maddesi gereğince de yapılan itirazları inceleme görevi; öncelikle vesayet makamı olan sulh mahkemesine, onun kabul etmemesi halinde denetim makamı olan asliye mahkemesine aittir. Öyle ise mahkemece verilen koruma amaçlı özgürlüğü kısıtlamaya yönelik kararın yukarı da açıklanan kurallar çerçevesinde değerlendirilip, vesayet makamınca itiraz nedenleri yerinde görülmediği takdirde buna ilişkin kararlar birlikte evrakın denetim makamına gönderilmesi ve denetim makamınca bu konuda Türk Medeni Kanununun 488. maddesi uyarınca kesin bir karar verilmesi için dosyanın mahkemesine iadesine karar verilmesi gerekmiş ve aşağıdaki hüküm kurulmuştur.*" Erişim Tarihi: 29.12.2021.

Kişinin korunması veya tedavisi veya bir kuruma yerleştirilmesi özgürlüğünü bir ölçüde sınırladığından, korunan kişinin iyileşir ve tehlikesi ortadan kalkar kalkmaz kurumdan uzaklaştırılmasına karar verilmelidir¹⁷³. Reşit bir kişinin özgürlüğünün koruma amacıyla kısıtlanması basit yargılama işlemine tabidir (TMK. Md. 437/1). Ancak TMK'nın 436 ve 437/1 maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, tarafları davet etmeden duruşmasız karar verilecek bir iş değildir. Bu nedenle taraflar çağrılmalı ve inceleme duruşmalı olarak yapılmalıdır¹⁷⁴.

¹⁷³ Özuğur, 593.

¹⁷⁴ Özuğur, 596

İKİNCİ BÖLÜM

VASİNİN ATANMASI, HAKLARI, YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE VASILİĞİN SONA ERMESİ

2.1. Vasinin Atanması

Kişisel ve maddi varlıkları koruma gücüne yetkin olmayan velayet altında bulunmayan küçüklerin ve ergin oldukları halde kendi yararları açısından daha güvenilir olduğundan kısıtlı kişilerin korunması bakımından vesayet makamı tarafından atanmış kişiye vasi denir¹⁷⁵. Genel olarak vasi, vesayet altındaki reşit olmayan veya sınırlı kişinin kişiliğine bakmaktan, yasal işlemlerde onu temsil etmekten ve malvarlığını yönetmekten sorumludur.

Vasi atanması, TMK'nın 413 ila 425 maddesi arasında; atama koşulları TMK.m.413-418 hükümleri ile düzenlenir. Türk hukukunda vasi olarak sadece gerçek kişiler atanabilmektedir¹⁷⁶. Dolayısıyla tüzel kişilerin vasi olarak atanmaları mümkün değildir; çünkü tüzel kişiler gerçek kişiyi nezaret, gözetme, koruma ve kollama gibi işlevleri yerine getiremezler. Kural olarak, bir kişiye vasi atanmasında vasi atanır. Münferit hallerde, işin çokluğu, yoğunluğu, farklı tür ve yapıları nedeniyle küçük veya sınırlı bir kişiye birden fazla vasi atanabilir (TMK.m.413/II).

Vesayet makamı birden fazla vasi tayin ederse, bunların birlikte mi yoksa tayin ettikleri makama göre mi hareket edeceklerini takdir edecek ve bunu kararında gösterecek; yetkilerini ayrı ayrı kullanacaklarsa, vasilerin ayrı ayrı belirlenmiş yetkileri ve bu yetkilerin sınırları da kararda belirtilir¹⁷⁷. Ayrıca vesayet makamı, muvafakat vermedikçe vesayetin birlikte yürütülmesi için birden fazla kişiyi görevlendiremez (TMK.m.413/III). Vasi olarak atanabilmek için kişinin olgun ve yetkin (görevi yerine getirebilecek) olması gerekir. Bunlara elverişli koşullar denir. Bu şartların bulunmaması halinde vasi tayini mümkün değildir. Böyle bir atama yapılması halinde, ilgililer vesayet makamına başvurabilirler. Bunun üzerine vesayet makamı, yetişkin veya ehliyetsiz vasinin görevden alınmasına karar verebilir.

Kayyımlik ile vasilik karıştırılan iki kavramdır. Kayyım, Medeni Kanunumuzda ve diğer kanunlarda öngörülen hallerde, belirli bir işin ifası veya mal veya mülkün

¹⁷⁵ Gençcan(Vesayet), s.114

¹⁷⁶ Öztan(Aile), s.644.

¹⁷⁷ Özüğür, s.843.

yönetimi için ilgilinin talebi üzerine veya resen vesayet makamı tarafından atanan kişidir¹⁷⁸. Tanımdan hareketle kayyımlik ile vasilik arasında bazı farklılıklar ve benzerlikler olduğu görülmektedir. Bunları kısaca sıralayacak olursak; vasi, vesayet makamı tarafından korunması için görevlendirilen kişi¹⁷⁹ olmakla birlikte, vesayet altında olmayan ve onların kişisel ve maddi menfaatlerini korumaya gücü yetmeyen küçüklerin menfaatlerinin korunması açısından daha faydalı olduğu için, mütevellî, belirli işleri yapmak veya varlıkları yönetmek için atanır. TMK.403/I-II'ye göre vasi, küçüğün veya vesayet altındaki kişinin kişiliğine ve mülkiyetine ilişkin tüm menfaatleri korumak ve yasal işlemlerde onu temsil etmekle, kayyım ise belirli işlemleri yapmak, varlıklarını işletmek veya yönetmekle yükümlüdür.

Vesayet altındaki kişinin küçük, kısıtlı ayırt etme yetisi varsa, sınırlı ehliysiz ya da ayırt etme gücü yetisi varsa tam ehliysizdir. Kayyım atanması kişinin fiil ehliyetini etkilemez, yani kayyım atanmadan önceki kişinin ehliyeti aynı kalır. Kural olarak, vesayetin süresi iki yıldır, ancak vesayet makamının bu süreyi her defasında iki yıl uzatma hakkı vardır. Bu şekilde, dört yıl sonra vasi vasilikten serbest bırakılabilir. Kayyımın görev süresi vesayet makamı tarafından belirlenir. Atama usulü bakımından vesayet makamı gerektiğinde bir veya birden fazla vasi atayabilir. Kayyım atamalarında da vasi atama prosedürüne ilişkin kurallar uygulanır (Örneğin TMK.m.419-420).

Yasal danışman ve velayetin karşılaştığımızda hukuk müşaviri, kanunda sayılan hususlarda koruma bakımından fiil ehliyetini sınırlamak için gerekli görülen bir yetişkinin (erginin) görüşünü almakla görevlendirilen kişidir (TMK md. 429), ancak kısıtlama için yeterli bir neden yoktur.

Kişinin belirli konularda hukuki ehliyetini sınırlamak üzere atanan hukuk müşavirine (yasal danışmana) oy danışmanı, kişinin malvarlığını yönetme yetkisinin gelirlerinden tasarruf etme hakkı ile görevlendirilen yasal danışmanlara da yönetim danışmanı adı verilir. Yasal danışmanı hem oy danışmanı hem de yönetim danışmanı olarak atanırsa karma danışman (tam danışman) olarak adlandırılır. Bu kurumu vasilikle karşılaştırsak; vasilik altında olmayan küçüklerin menfaatlerinin korunması açısından daha faydalı olmakla birlikte, kısıtlanmış kişilerin kişisel ve maddi menfaatlerini korumaya yetkisi olmadığı için vesayet makamı tarafından atanan kişidir.

¹⁷⁸ Koç, s.105.

¹⁷⁹ Gençcan(Vesayet), s.114

Kısıtlama için yeterli bir neden olmamasına rağmen, yasal danışmanının yetişkin (ergin) bir kişiyi koruma konusunda belirli şartlarda gerekli görünenler atanır¹⁸⁰.

Yukarıda belirtildiği gibi, vasi genel korumadan sorumludur. Yasal danışman ise yönetim danışmanı olarak görevlendirilirse varlıklarını yöneterek; oy müşaviri olarak atanmış ise bu hususta görüş bildirmekle yükümlüdür. Vesayet altındaki küçüğün ayırt etme gücü sınırlı ise sınırlandırılmaz, ayırt etme gücü yoksa tamamen acizdir. Hukuk danışmanlığında kişinin fiil ehliyeti kanunda belirtilen işlemler bakımından sınırlıdır. Kural olarak vasinin görev süresi iki yıldır, ancak vesayet makamının bu süreyi her defasında iki yıl uzatma hakkı vardır. Bu şekilde, dört yıl sonra vasi vasilikten serbest bırakılabilir. Hukuk danışmanlığı vesayet makamının kararı ile sona erer. Ayrıca, hem hukuk danışmanı hem de vesayet otomatik olarak sona erebilir. Atama bakımından vesayet makamı gerektiğinde bir veya birden fazla vasi atayabilir. TMK.m.431/I uyarınca hukuk müşavirlerinin atanmasında da vasi atanmasına ilişkin kurallar uygulanır.

2.1.1. Şartları

Bir kişinin vasi olarak atanabilmesi için o kişide bulunması gereken olumlu şartlar olduğu gibi, olmaması gereken olumsuz şartlar da vardır.

2.1.1.1. Olumlu Şartlar

TMK.m.413'e göre bir kişinin vasi atanabilmesi için iki şartın bulunması gerekir. Bunlar; yetişkin (ergin) olmak (reşit olmak) ve yetkili olmak (görevini yapmak için) şeklinde sıralanmaktadır. Kadın veya erkek olmak vasi atanmasında herhangi bir fark yaratmaz; vasi olma şartlarını sağladıkları sürece¹⁸¹.

2.1.1.1.1. Yetişkin Olmak

Vasi olarak atanacak kişi yetişkindir; vesayet altındaki kişi onun adına dava açacağından, vasi olarak atanacak kişinin bu fiilleri yerine getirme ehliyetine, yani fiil ehliyetine sahip olması gerekir¹⁸². Doktrinde genel olarak on sekiz yaşını doldurmuş

¹⁸⁰ Gençcan(Vesayet), s.280.

¹⁸¹ Gençcan, Ömer Uğur; Türk Medeni Kanunu, C.II, 2.Bası, Ankara 2007, s.2780

¹⁸² Akıntürk(Aile), s.490.

olanlar ile ergenlik veya evlilik çağına gelmiş kişilerin vasi tayin edilebileceği kabul edilmektedir¹⁸³. Ancak doktrinde yer alan bir görüşe göre evlilik ve kanuni olgunluk hallerinde vasi tayini mümkün olmakla birlikte kanuni reşit olma yaşını doldurmamış olanların tayin edilmemesi daha uygun olacaktır. Bu son görüş, vesayetin özü ile de örtüşmektedir.

Ergenlik yasal, evlilik ve adli olgunluk olmak üzere üçe ayrılır. TMK.m.11/I'ye göre kişi on sekiz yaşını doldurduğunda reşit olur. Bu tarihe kadar reşit olmayan olarak tanımlanan kişi, on sekiz yaşına bastığı andan itibaren başka bir işleme gerek duymadan kendiliğinden yetişkinliğe ulaşır. TMK.m.11/II uyarınca bir kişi (erkek veya kadın) on yedi yaşına gelmeden evlenemez; olağanüstü hallerde ve çok önemli bir nedenle hâkim, on altı yaşını doldurmuş bir kişinin evlenmesine izin verebilir. TMK 12. maddesine göre. Kişi bunlardan biriyle reşit olursa vesayet makamı tarafından diğer şartlar da sağlandığı takdirde vasi olarak atanabilir.

2.1.1.1.1. Ehil Olmak

TMK.m.413/I'ye göre yetkili olmak vesayet makamı, vasi olarak “bu görevi yerine getirebilecek” bir yetişkini vasi tayin eder¹⁸⁴. Genel olarak her vasinin sahip olması gereken ortak özelliklerin yanı sıra vesayet altına alınan kişinin özel durumuna göre vasi için özel şartlar da aranabilir¹⁸⁵. Dolayısıyla vasinin sahip olması gereken ortak özelliklerin yanı sıra bazı özel şartlar da istenebilir. Ortak özellikler genellikle her koruyucunun sahip olması gereken özelliklerdir. Örneğin vasi dürüst, güvenilir ve anlayışlı biri olmalıdır¹⁸⁶. Ayrıca kendisine verilen görevi yerine getirebilmesi için bedensel ve zihinsel yeteneklere sahip olması gerekir¹⁸⁷. Bedensel bir engeli veya sürekli bir hastalığı olmasına rağmen bu görevi zorlanmadan yerine getirebilenler vasi olarak atanabilir¹⁸⁸. Kural olarak, vasinin erkek veya kadın olması fark etmez.

¹⁸³ Berk, Şakir; Medeni Hukuk, Umumi Esaslar- Şahıs ve Aile Hukuku, Ankara 1961, s.258; Tandoğan, Haluk; Aile Hukuku Ders Notları (Teksir, tasnif ve cüzi ilaveler yapan: Ayiter, Nuşin) Ankara 1965, s.253; Velidedeoğlu, s.507; Oğuzman/Dural, s.458.

¹⁸⁴ Bkz. Y.2HD., 02.03.2006T., 17985E./2658K. (Gençcan-Vesayet, s.446-447).

¹⁸⁵ Taşkın, Feyzullah; Vesayet Organlarının Görev ve Sorumlulukları (Gazi Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2002, s.14.

¹⁸⁶ Oğuzman/Dural; s.459.

¹⁸⁷ Zevkliler/Acabey/Gökyayla; Medeni Hukuk, Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, 6.Bası, Ankara 1999, s.1166.

¹⁸⁸ Gençcan (Vesayet), s.447.

Doktrindeki bir görüşe¹⁸⁹ göre, vasinin vatandaşlığı da önemli değildir; çünkü vasinin Türk vatandaşı olma yükümlülüğüne ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.

Özel şartlar bakımından vesayet makamı, herhangi bir somut durumda atanabilecek kişilerin kişisel ve mali özelliklerini ve kişinin kişisel ve mali durumunu dikkate alarak vesayet altına alınma sebepleri ve vesayet sebepleri ile yetkili vasi atayacaktır¹⁹⁰. Bu nedenle vesayet altındaki kişinin mal varlığı, sağlık durumu, eğitim düzeyi ve özel bir ihtiyacı olup olmadığı dikkate alınmalıdır¹⁹¹. Örneğin ticaretten anlayan, ticarî malı çok olana vasi tayin eden veya akıl hastası birine vasi tayin eden bir kimse sabırlı ve kuvvetli olmalıdır¹⁹².

2.1.1.2. Olumsuz Şartlar

TMK. Vesayete engel olan ve m.418'de düzenlenen sebepler şunlardır;

- Kısıtlama,
- Kamu görevinden men edilme,
- Onursuz bir yaşam sürme,
- Çıkar çatışması,
- Aralarında husumet,
- İlgili vesayet dairelerinde hakimlik.

Maddelerde belirtilen vesayet engellerine rağmen kişinin vasisi olarak atandığı durumlarda bu atamanın sonucunun ne olacağını hâkim belirleyecektir. Görüş, burada ve iptale kadar geri alınabilir bir işlemin varlığına dayanmaktadır ve vasi atanmasının geçerliymiş gibi bir sonuç olacağını ifade ederler.¹⁹³

2.1.1.2.1. Kısıtlı Olması¹⁹⁴

TMK.m.418/b.1'e göre kısıtlılar vasi olamaz. Vesayet altına alınan kişinin kendi işini yapamadığı için başkalarını yönetemeyeceği ve bakamayacağı açıktır¹⁹⁵. Ancak, hukuk

¹⁸⁹ Öztan (Aile), s.772.

¹⁹⁰ Saymen/Elbir, s.533

¹⁹¹ Uslu, Feyzullah; Vesayet, İzmir 1941, s.231.

¹⁹² Egger, August; İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, Aile Hukuku, Vesayet, Kısım C.I (Çev. Volf Çernis), Ankara 1952, s.28 (naklen: Taşkın, s.80).

¹⁹³ Akıntürk (Aile), s.497; Oğuzman/Dural, s.462; Öztan (Aile), s.774; Zevkiler / Acabey / Gökyayla, s.1168; Belgesay, s.499.

¹⁹⁴ İsviçre Medeni Kanunu m. 368/b.1 ile 74B EMK.M.368/B.1'de "Kısıtlılar" Sözcüğü yerine "vesayet altında bulunanlar" ifadesi kullanılmıştır.

¹⁹⁵ Oğuzman, Dural; s.460.

müşaviri olarak atananlar genellikle vasi olarak atanmamaktadırlar çünkü bu nitelik şartını sağlayamamaktadırlar. TMK.m.432'ye göre koruma amacıyla hürriyeti kısıtlananların vasi atanma şartını sağlayamayacakları söylenebilir¹⁹⁶.

2.1.1.2.2. Kamu Görevinden Yasaklı Olması

TMK.m.418/b.2'ye göre kamu görevinden yasaklananlar vasi olarak atanamazlar. Bu fıkra da kamu görevinden yasaklananlar, 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesine göre yasaklananlardır.

2.1.1.2.3. Haysiyetsiz Hayat Sürmesi

İtibarda veya kanunda ifade edildiği üzere, toplum anlayışına göre “haysiyetsiz bir hayat yaşamak”, toplumdaki genel inanişe zıttına namus, şeref ve haysiyet kavramlarına belirli bir süre aykırı olarak yaşamak¹⁹⁷. TMK.m.418/b.2'ye göre haysiyetsiz bir hayat sürenlere vasi atanamaz. . Buna göre haysiyetsiz yaşamın iki unsuru vardır. Bunlar şeref ve namus kavramlarından uzak davranışları sürekli olarak devam ettirmesidir¹⁹⁸.

Yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı gibi, haysiyetsiz bir hayat sürmek, bir takdir yetkisi kavramıdır¹⁹⁹. Hangi olayların haysiyetsiz bir hayata yol açtığını hakim takdir edecektir²⁰⁰. Şerefsizlik, toplumdaki üyeler çeşitli ailelerde farklılık gösteren bir kavramdır²⁰¹. Uyuşturucu bağımlılığı, kumar, sarhoşluk buna örnek verilebilir.

2.1.1.2.4. Çıkar Çatışmaları

Güven ilişkisi, vasi ve kişinin vesayet altına alınabilmesi için önemli ve gerekli bir koşuldur. Bu koşul yerine getirilmediği takdirde kişinin korunması amacı gerçekleştirilemez. TMK.m.418/b.3'e göre belirli bir kişinin vasi olarak atanmasının, vasi olarak atanacak kişinin menfaati açısından soyut bir tehlike oluşturması, aralarında bir uyumsuzluk olması için yeterlidir. Ancak kayyum atanmasına ilişkin düzenlemeden

¹⁹⁶ Dural/Öğüz/Gümüş, S.598.

¹⁹⁷ Velidedeoğlu, s.204-205; Akıntürk(Aile), s.218; Zevkliler,s.934.

¹⁹⁸ Gençcan (Vesayet), s.449.

¹⁹⁹ Tekinay, Selahattin Suphi; Türk Aile Hukuku, İstanbul 1984, s.226.

²⁰⁰ Hatemi, Hüseyin/Serozan, Rona; Aile Hukuku, İstanbul 1993, s.224

²⁰¹ Yalçınkaya, Namık/Kaleli, Şakir, Boşanma Hukuku, Ankara 1987, s.741

farklı olarak buradaki çıkar çatışmasının “önemli” olması gerekir²⁰². Dolayısıyla ciddi ve sürekli bir çatışmanın önemszenmesi gerekir. Buna göre, vesayette kanuni temsilcinin menfaati ile küçük veya sınırlı kişinin menfaatleri çatışırsa, vesayet makamı ilgilinin talebi üzerine veya kanunda belirtilen hallerde re’sen vekil bir kayyım tayin eder.

2.1.1.2.5. Aralarında Düşmanlık Varlığı

TMK.m.418/b.3'e göre vesayet altına alınacak ve vasi tayin olunacak kimseler ile aralarında husumet bulunanlar da vasi olamazlar. Bu anlamda husumetin sebebi veya haklı olup olmadığı önemli değildir, vesayet makamı taraflar arasında görülmüş veya görülmekte olan davalar varsa bu dosyaları inceleyerek resen husumet tespit edebilir²⁰³.

2.1.1.2.6. İlgili Vesayet Daireleri Hakimi Olması

TMK.m.418/b.4'e göre, kendisine vasi atanacak kişinin yerleşim yeri (sulh ve asliye) hakimleri vasi olarak atanamaz. Bu kanun maddesinden farklı olarak²⁰⁴ ilgili vesayet dairelerinin hakimleri vesayete kesin engel teşkil etse ve vesayet için uygun kimse bulunmasa dahi vesayet veya denetleme makamının hâkimlerinin vasi olması yasaktır. Ancak kanunun açık ifadesinin aksine mahkeme başkanına ve vesayet dairesinde görev yapanlara vasi atanmasında herhangi bir engel yoktur²⁰⁵.

2.1.2. Vasi Atanmasında Dikkat Edilecek Özel Durumlar

Vesayet altına alınacak kişinin menfaati vasi tayininde ön planda olduğundan kanunda vasi tayininde dikkate alınması gereken özel durumlar bulunmaktadır. Bu özel durumlar, atanacak kişinin uygunluğunun belirlenmesinde önemli bir unsur oluşturacak ve vesayet görevini en iyi şekilde yerine getirecek ve engellilerle iyi ilişkiler içinde menfaatlerini koruyacak bir vasinin atanmasını sağlayacaktır. Bu özel durumlar:

- Eş ve yakın hısımlığın önceliği,
- İlgililerin isteği,
- Kabul yükümlülüğü

şeklinde sıralanabilir.

²⁰² Dural/Ögüz/Gümüş, s.599

²⁰³ Gençcan(Vesayet), s.450.

²⁰⁴ Kaynak İsviçre Medeni Kanunu M.384/b.4'te bu yasak vasilik için buna elverişli başka bir kişinin bulunması şartıyla öngörülmüş olup kesin engel niteliğinde değildir.

²⁰⁵ Dural/Ögüz/Gümüş, s.599.

2.1.3. Vasi Atanmasında Usul

Vasi atanmasına yetkili ve sorumlu mahkeme, küçüğün veya kısıtlının ikametgahının vesayet makamıdır. Vasi atanmasında kesin bir yetki kuralı vardır. Vesayet davası, küçüğün veya kısıtlının ikametgahı dışında açılmaz. Ailenin vesayeti için vasi tayin etme yetkisi aile meclisine aittir (TMK md. 398/2). TMK 419/1 maddesine göre vesayet makamı gecikmeksizin vasi atamakla yükümlüdür. Kanun hükmünden de anlaşılacağı üzere vasi tayininde “sürat” ilkesi geçerlidir²⁰⁶. Buradaki amaç, vesayet altına alınacak kişinin bir an önce korunmasını sağlamaktır. *Sürat ilkesine* göre, reşitlik yaşına ulaştıktan sonra dahi vesayetin devam edeceğinin kesin olduğu durumlarda, reşit olma yaşına ulaştıktan sonra kişinin sınırlandırılmasına karar verilebilir. Bu durumda, kısıtlama kararı verilinceye kadar geçen süre içinde küçüğün korumasız kalması engellenecektir²⁰⁷. Vesayet makamının vasi atama sürecini başlatabilmesi için vasi atanmasını gerektiren durumun vesayet makamı tarafından öğrenilmesi gerekir²⁰⁸.

TMK'nın 420. maddesine göre vesayet makamı, vesayet makamı nezdinde re'sen gerekli tedbirleri alır. Geçici önlemlerin alınabilmesi için bu önlemler alınmalıdır. Ancak söz konusu yükümlülüğün ciddi ve güncel olması gerekmektedir. Alınacak tedbirler kişinin kişisel korunmasına yönelik olabileceği gibi malvarlığının korunmasına yönelik olabilir²⁰⁹.

Vesayet makamı tarafından verilen atama kararı vasisine derhal bildirilir. Kanunda sadece vasi atanması kararının tebliği yer almakla birlikte vasi atanan kişiye de tebliğ edilmesi gerekmektedir. Böylece vasi olarak atanan kişinin itiraz gerekçelerini sunması için süre başlamış olacaktır²¹⁰. Bu itibarla Ankara Bölge Adliye Mahkemesi, gerekçeli kararın kısıtlı adaya tebliğ edilmediği, kararın kısıtlı adaya tebliğindeki eksikliklerin giderilmesi gerektiği ve yasal işlem için yasal süre geçtikten sonra dosyanın gönderilmesi gerektiği gerekçesiyle dosyayı iade edilmiştir²¹¹. Kısıtlanan kişiye vasi atanması veya velayet altında bırakılması halinde bu karar, kısıtlının ikametgâhı ve tescilli olduğu yerde ilân olunur (TMK md. 421). Vesayet makamının aldığı ihtiyati tedbir kararı da duyurulur (TMK md. 420/2).

²⁰⁶ Dural vd., 408; Gürsoy ve Bulut, 861

²⁰⁷ Dural vd., 408; Öztan, *Aile Hukuku*, 1313; Şener, 80; Aydemir vd., 39; Özmen, 303

²⁰⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, 1314.

²⁰⁹ Dural vd., 409; Gençcan, 465; Öztan, *Aile Hukuku*, 1317; Gürsoy ve Bulut, 864

²¹⁰ Gençcan, 344; Öztan, *Aile Hukuku*, 1319

²¹¹ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, E. 2019/ 1815, K. 2019/ 1814,

Atama kararının kesinleşmesi ile vasi Kanunun kendisine verdiği yetkileri tam olarak kullanmaya yetkili olup vesayetın sona ermesi ancak TMK md. 470'de aranan şartların sağlanması halinde mümkündür²¹². TMK 456/1 maddesine göre vasi iki yıl için atanır. Bu iki yıllık sürenin dolması halinde vesayet makamı, vesayet altındaki kişi için uygun olması halinde vasiin süresini iki yıl daha uzatabilir. Uzatma sonunda, dört yıllık görev süresi sona erdiğinde vasi, TMK'nın 456/3 maddesine göre vesayetten kaçınma hakkını kullanabilir.

2.1.4. Vasiin Şahsına İtiraz

Yasak kararına karşı çıkmak ile vasi atanmasına veya vasiin şahsına karşı çıkmak farklı kavramlardır. Vasi olarak atanan kişi, görevden alınmaya karşı çıkmak isterse, itiraz etmesi gerekir. Ancak kısıtlama kararına itiraz edilmeden, ancak ebeveynin kişiliğine aykırı ise itiraz süreci uygulanmalıdır²¹³. Bu başlığın dördüncü bölümünde kısıtlama kararına karşı yasal işlem yolları anlatılmıştır. Bu başlıkta sadece vasiin şahsına yapılan itirazlar incelenmiştir.

İtirazın konusu TMK 422/2'de düzenlenmiştir. Buna göre ilgili kişi, vasiin atandığını öğrendiği tarihten itibaren on gün içinde atamanın hukuka aykırı olduğunu iddia edebilir. Vasi, ebeveyn, akraba veya ilgisiz kişiler olarak atanan kişiler²¹⁴, temyiz yetkileri olması koşuluyla itiraz edebilirler. İtiraz gerekçesine örnek olarak; Vesayetın önündeki engellerin varlığı, vasi tayininde ilgililerin isteklerine uyulmaması, vasiin yetersizliği gibi sebepler gösterebiliriz²¹⁵. İtiraz, yetkili vesayet makamına sözlü veya yazılı olarak yapılır. Temyiz eden, itirazın nedenini belgelemelidir. İtirazı inceleyen vesayet makamı, itirazın sebebini yerinde görürse yeni bir vasi tayin eder. Vesayet makamının itirazın kabulüne ilişkin kararı kesindir. Vesayet makamı itirazı uygun bulmazsa bu konudaki görüşünü denetim makamına iletir (TMK m. 422/3). Denetim makamı itirazı inceler ve itirazın kabul edilip edilmeyeceğine karar verir. Denetim makamının itirazı reddetmesi halinde vasi tayini kararı kesinleşir ve vesayet makamı vasiin göreve başlaması için gerekli işlemleri yapar. İtirazın kabul edilmesi halinde

²¹² Öztan, *Aile Hukuku*, 1324.

²¹³ Gençcan, 469; Öztan (2015); 1322; Şahin, 1613

²¹⁴ Gençcan, 473; Em, 29

²¹⁵ Gençcan, 475; Şahin, 1614

vesayet makamı, itirazın kabul edilen sebeplerini de dikkate alarak derhal bir vasi tayin eder²¹⁶. Denetim makamının kararı kesindir²¹⁷.

2.2. Vasinin Hakları

Vasi, vasilik görevini yerine getirirken bu görevden dolayı belirli haklara sahiptir. Bunlar; Dört yıl dolunca kaçınma hakkı, tazminat (ücret hakkı) ve masraf talep etme hakkıdır.

2.2.1. Dört Yıl Dolunca Kaçınma Hakkı

Eski Medeni Kanun'da vasi dört yıllığına atanıyordu ve uzatma yoktu. Ancak mevcut yaşam koşulları ve vesayet görevinin önemi göz önünde bulundurularak dört yıllık sürenin uzun olacağı düşünülerek vasinin görev süresi iki yıl olarak belirlenmiştir²¹⁸. Ancak vesayet makamı bu süreyi küçük veya sınırlı kişinin menfaatine göre her defasında ikişer yıl uzatabilir (TMK md. 456). Bununla beraber kanun, vasilere dört yıllık vesayetten sonra vesayetten kaçınma hakkı vermiştir (TMK m. 456/3). İlgili hüküm uyarınca vesayet makamı, vasinin çalışmasından memnun kalmazsa, iki yıllık görev süresinin dolması halinde bu görev süresini uzatmayacak ve bu durumda vasiler görevlerini usulüne uygun olarak yerine getirmeleri için bir yaptırıma tabi olacaklardır. Vesayet makamı, vasinin çalışmasından memnun kalırsa, vasinin görev süresini iki yılda bir aynı süre için uzatır. Ancak, görev süresinin dört yıl sonra uzatılması velinin talebine bağlıdır²¹⁹.

²¹⁶ Gernçcan, 479- 480; Şahin, 1614.

²¹⁷ Van Bölge Adliye Mahkemesi, 1. HD, E. 2019/ 136, K. 2019/ 80, T. 19/12/2019: “...İstinaf dilekçesinin atanan vasinin şahsına itirazı olarak kabul edilerek, Türk Medeni Kanunu'nun 422. maddesinde, vasinin şahsına karşı yapılan itirazları veya vasinin ileri sürdüğü kaçınma sebeplerini inceleme görevinin, öncelikle vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesine, onun kabul etmemesi halinde denetim makamına ait olacağı; aynı Kanununun 397. maddesinde ise denetim makamı görevinin asliye hukuk mahkemesinde olduğu hükme bağlandığından; vasi adayının istinaf talebinin görev yönünden reddi ile yapılan bu itirazın öncelikle sulh hukuk mahkemesince değerlendirilmesi, itiraz nedenleri yerinde görülmediği takdirde buna ilişkin kararlar birlikte dosyanın denetim makamı olan asliye hukuk mahkemesine gönderilmesi ve denetim makamınca bu konuda kesin bir karar verilmesi için dosyanın kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilmesine”. Erişim Tarihi: 02.01.2022.

²¹⁸ Kemal Erdoğan, Sinan Sami Akkurt, Hüseyin Tokat, Gerekeçeli - Karşılaştırmalı - Tablolu – İçtihatlı Türk Medeni Kanunu, Adalet Yayınevi, İstanbul 2019, 747.

²¹⁹ Erdoğan vd., 746.

2.2.2. Ücret Hakkı

TMK m. 457. maddeye göre vasi, vesayet altındaki kişinin malvarlığının ödenmesini veya imkan yoksa hazineden talep edebilir. Vasi ücreti öncelikle vesayet altındaki kişinin mal varlığından ödenir. Bunun mümkün olmadığı durumlarda vasi ücreti, reşit değilse eşi, sonradan sorumlu olacak yakınları tarafından eğer bu da olmuyorsa hazine tarafından vasinin ücreti ödenmelidir²²⁰. Ücretin vesayet makamı tarafından belirlenebilmesi için vasinin talepte bulunması gerekir. Böyle bir talep yoksa vesayet makamı otomatik olarak ücret talep edemez.

Ücret vesayet makamı tarafından belirlenecektir. Ödenecek tutar, yönetimin gerektirdiği emek ve yönetilen varlıkların gelirine göre her hesap dönemi için belirlenir. Vesayet makamı tarafından herhangi bir ücret ödenmemişse veya verilmiş olmasına rağmen yeterli bir ücret ödenmemişse vasi bu karara karşı denetim makamına itiraz edebilir²²¹.

2.2.3. Masrafları Talep Hakkı

Vasi, vesayet sürecince vesayet altında bulunan kişi için yaptığı masrafları isteme hakkına sahiptir. Vasi, vasilik sona erdikten sonra da masrafları isteyebilir. Bu durumda giderler için vasinin açacağı alacak davası genel mahkemelerde görülmektedir²²². Vasi velayet makamının verdiği karar karşı tebliğ tarihinden başlayarak on gün içerisinde denetim makamına itiraz etme hakkı bulunmaktadır.

2.3. Vasinin Yükümlülükleri

Vasinin yükümlülükleri TMK'nın 445. maddesi ve devamında düzenlenmiştir. Bunlar; özen göstermek (varlıklarla ilgilenmek), temsil etmek, malvarlığını yönetmek ve hesap vermek (varlıklara karşı sorumlu olmak) şeklinde belirtilmektedir. Vasinin yasal yükümlülükleri ayrıntılı olarak düzenlense de uygulamada vasinin bu yükümlülükler hakkında yeterince bilgilendirilmediği görülmektedir.

²²⁰ Gençcan, 579; Öztan, *Aile Hukuku*, 1324; Helvacı, 724; Gürsoy ve Bulut, 924; Aydemir vd., 41.

²²¹ Gençcan, 583; Helvacı ve Erlüle, 229; Gençcan, 579; Şener, 117; Feyzioğlu, 664.

²²² Gençcan, 584.

2.3.1. Özen Gösterme

TMK'nın 466. maddesine göre, vesayet organları ve vesayetle görevlendirilen kişiler görevlerini yerine getirirken gerekli özeni göstermek zorundadır. Vesayet altındaki kişi küçük ise, vasi onun bakımı ve eğitimi için gerekli tedbirleri almalıdır (TMK m. 445). Ayrıca vasi, bu konuda velilerin (anne-baba) yetkisine sahiptir. Vasinin burada iki görevi vardır. Biri küçüğün bakımı, diğeri ise küçüğün eğitimidir. Ancak bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi sırasında vasilerden herhangi bir masraf talep edilemez²²³. Bu durumda ebeveynler; reşit olmayanın mülkünden, anne ve babanın görüşme imkanı yoksa bu imkan uygulanamaz ise TMK m. 364'e göre, nafaka yükümlüsü olan akrabalarından²²⁴ karşılanır. Bu şekilde karşılanmaz ise masraflar devlet tarafından karşılanır²²⁵.

Vesayet altındaki kişi küçük değil, kısıtlı ise vasi, kısıtlı kişiyi korumak ve tüm kişisel işlerinde ona yardım etmekle yükümlüdür (TMK m. 447). Vasinin kısıtlı kişilere karşı yükümlülükleri reşit olmayanlara göre daha dardır. Örneğin vasinin küçüklerde olduğu gibi kısıtlıların eğitime yükümlülüğü yoktur²²⁶. TMK'nın 467. maddesine göre vasi, görevini yerine getirirken kusurlu davranışının vesayet altındaki kişiye verdiği zarardan sorumludur. Devlet, devredilemez zararlardan sorumludur. Zararı karşılayan devlet, zarara neden olan kişiye rücu eder. Vesayetle ilgili tazminat ve diğer rücu davalarında yetkili mahkeme, vesayet dairelerinin bulunduğu yerdeki asliye mahkemesidir.

2.3.2. Temsil Etme

Vasi aynı zamanda vesayet altındaki kişinin kanuni temsilcisidir. Bu temsil yetkisi kanundan alınan doğrudan yetkiye dayanmaktadır²²⁷. Vasi, vesayet dairelerinin yetkilerine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, vesayet altındaki kişiyi tüm hukuki ilişkilerde temsil eder (TMK md. 448). Kamu hukuku ilişkilerinde olduğu gibi özel hukuk ilişkilerinde de temsil yükümlülüğü vardır. Vasi, kural olarak temsil yetkisini tek

²²³ Saymen ve Elbir, 566; Öztan, *Aile Hukuku*, 1385.

²²⁴ TMK m. 364' e göre; nafaka yükümlüleri kan hısımlarından üstsoy, altsoy ve kardeşlerdir. Altsoy ve üstsoy hısımları arasında nafakaya hükmedebilmek için nafaka yükümlüsünün gücünün olması gerekli ve yeterlidir. Ancak nafaka yükümlüsünün kardeş olması halinde kardeşin refah içinde olması gerekmektedir.

²²⁵ Dural vd., 415; Saymen ve Elbir, 566; Gençcan, 537.

²²⁶ Öztan, *Aile Hukuku*, 1386

²²⁷ Dural vd., 416; Gençcan, 554.

başına kullanır ve başkasına devredemez. Ancak temsil yetkisi çerçevesinde hareket etmek üzere bir kişiyi görevlendirebilir. Ancak vasi bu kişilerin eylemlerinden de sorumlu olacaktır²²⁸. Bu üçüncü kişiler, vasi adına ve temsilcisi olarak veya vasi tarafından verilen yetki ile vesayet altındaki kişi adına hareket edebilir²²⁹.

TMK'nın 449. maddesine göre vesayet altındaki kişi adına kefil olmak, vakıf kurmak ve önemli bağışlarda bulunmak yasaktır. Vasiyetle vakıf kurarken, TMK m. 449 geçerli değildir. Bağışın önemli olup olmadığına vesayet altındaki kişinin nasıl kazandığına ve mal varlığına bakılarak karar verilir²³⁰. Bu maddeye aykırı olarak yapılan işlemler geçerli değildir. Kişi fiil ehliyetini tam olarak kazansa dahi dava geçerli olmayacaktır²³¹.

Vesayet altındaki kişinin görüş oluşturma ve ifade etme kabiliyeti varsa vasi, önemli konularda karar vermeden önce mümkün olduğu kadar vesayet altındaki kişinin görüşünü almakla yükümlüdür (TMK m. 450). Kanun, önemli işlerin ne olduğunu belirtmemiştir. Bu durumda işlemin niteliğine göre ayrı bir değerlendirme yapılmalıdır. Vasi fikrini vermeden önce vasi her şeyi ona bildirmelidir. Vasi, görüşünü almakla yükümlü olmakla birlikte, vesayet altındaki kişiyi dinlemeden yapacağı işlemler geçerlidir²³². TMK 450/2 maddesine göre vesayet altındaki kişinin işi uygun bulması vasiyi sorumluluktan kurtarmaz. Vasinin açık veya zımni rızasının veya rızasının alınması şartıyla, vesayet altında hüküm verme yetkisine sahip kişi sorumlu olabilir veya bir haktan vazgeçebilir.

Belirtilen süre içerisinde bu işlemin onaylanmaması durumunda karşı taraf bu işleme tabi olmaktan kurtulur (TMK m.451). Vasi, işlemi onaylamazsa, yasal işlem başlatıldığı andan itibaren geçersiz olacaktır. Ancak vesayet altındaki kişi, askıya alma süresi içinde tam ehliyetli hale gelirse işleme izin verebilir²³³. Vasinin işleme muvafakat vermemesi halinde taraflardan her biri verdiklerini geri isteyebilir. Ancak vesayet altındaki kişi, ancak tahsilat sırasında malvarlığına harcanan zenginleşme miktarından veya iyi niyet olmaksızın elden çıkardığı miktardan sorumludur²³⁴. Vesayet altındaki kişi, fiil ehliyetine sahip olduğu konusunda karşı tarafı yanıltmışsa, uğradığı zararlardan sorumlu olacaktır (TMK m. 452).

²²⁸ Dural vd., 417.

²²⁹ Gençcan, 559.

²³⁰ Saymen ve Elbir/ 569; Gönensay, 238; Dural vd., 418

²³¹ Dural vd., 418; Gençcan, 559.

²³² Dural vd., 418; Gençcan, 564; Gürsoy ve Bulut, 920.

²³³ Dural vd., 419; Gürsoy ve Bulut, 921

²³⁴ Oğuzman vd., 108; Dural vd., 419; Gürsoy ve Bulut, 921.

Vesayet altındaki kişiye, vesayet makamı tarafından bir meslek veya sanat yapma izni verilmişse, o kişi bununla ilgili her türlü olağan işlemleri yapmaya yetkilidir ve bu işlemlerden tüm mal varlığı ile sorumludur (TMK m. 453) . Bu durumda vasinin söz konusu işlemlerde temsil yetkisi ve sorumluluğu yoktur. Vesayet altındaki kişi, izin verilen faaliyet alanı içinde kalmak kaydıyla TMK'nın 449. maddesinde belirtilen yasaklı işlemleri yapabilir. Verilen izin neticesinde vesayet altındaki kişi icra ettiği meslek ve sanatla ilgili yapılacak işlemlerde tam yetkilidir ve girdiği borçlardan dolayı tüm mal varlığı ile sorumludur²³⁵ .

2.3.3. Malvarlığını Yönetme

Vasi, vesayet altındaki kişinin malvarlığını iyi bir yönetici gibi dikkatli bir şekilde yönetmelidir. (TMK m. 454/1). Vasi, söz konusu yönetimi vesayet altındaki kişi ile kendisi arasında kurulan yasal vekâlet ilişkisi çerçevesinde gerçekleştirir²³⁶. Vesayet altındaki kişi, tasarrufuna bırakılan malları ve vasinin izni ile çalışarak kazandığı malları serbestçe yönetir ve kullanır (TMK m. 455). Buna bir örnek, vasinin kalan mal için vesayet altındaki kişiye verdiği harçlıktır²³⁷ .

2.3.4. Hesap Verme

Vasi, idare nezdinde muntazam bir hesap tutmak ve hesabı vesayet makamının belirlediği tarihlerde ve her halde yılda bir defa onun incelemesine vermekle yükümlüdür (TMK m. 454/2). Raporda, hesap dönemindeki aktif, gider ve gelirlerdeki değişiklikler, gösteriler ve belgeler rapora eklenir.

2.4. Vasilik Görevinin Sona Ermesi

TMK 479'un vesayet ve usulünün sona ermesinin nedenleri ve usulü düzenlenmiştir. Vesayetin sonlanması vasilik sonlanması anlamına gelmemektedir. Vesayet sonlandığında doğrudan vasilik de biter. Bu durumun istisnası olan haller vardır. Bunlardan vesayet statüsü devam ederken vasinin görevine son verilebilir Bu bölümde vesayetin sona ermesi incelenmiştir.

²³⁵ Dural vd., 420; Öztan, *Aile Hukuku*, 1390; Gürsoy ve Bulut, 922.

²³⁶ Dural vd., 420.

²³⁷ Dural vd., 421.

2.4.1. Kendiliğinden Sona Erme

Vasinin ölümü, fiil ehliyetini kaybetmesi, sona ermesi, kasten mahkûm edilmesi ve vesayetin kendiliğinden sona ermesi halinde, herhangi bir karara gerek kalmaksızın vesayet kendiliğinden sona erer. Vesayetin sona ermesi dışında, vesayetin sona erdiği durumlarda, yetkili vesayet makamı derhal yeni bir vasi tayin etmelidir²³⁸.

2.4.1.1. Vasinin Ölümü

Vasinin ölümü ile vasilik sona erer (TMK m. 479). Burada vurgulanması gereken bir diğer durum da vasinin yokluğu ve ölüm karinesidir. Ölüm karinesi gerçekleşmişse veya vasi hakkında devamsızlık kararı verilmişse vesayet kendiliğinden sona erer²³⁹. Ancak vasi, yokluğunu gerektiren bir tehlikede kaybolursa veya kendisinden uzun süre haber alınmazsa, TMK m. 483/2 uyarınca vasiyi görevden alma yükümlülüğü doğar²⁴⁰. Yani bu durumda vasilik kendiliğinden sona ermez, ancak vesayet altındaki kişinin menfaatleri tehlikeye girdiğinden vasi görevden alınır ve yerine yeni bir vasi atanır. Vasinin ölümü, vasinin yokluğu veya ölüm karinesi halinde, yetkili vesayet makamı yeni bir vasi tayin eder çünkü vasilik sona ermez.

2.4.1.2. Vasinin Fiil Ehliyetinin Kaybı

Ayırt etme gücüne sahip olan ve sınırlı olmayan her yetişkin hareket etme kapasitesine sahiptir. Vasinin fiil ehliyetinin kaybolması durumunda vasilik kendiliğinden sona erer (TMK m. 479). Fiil ehliyeti sınırlandırılan veya kaldırılan vasinin, vesayet altındaki kişiyi temsil etmesi ve koruması mümkün değildir²⁴¹. Ancak vasinin başına kayyım veya hukuk müşaviri atanması halinde vesayet kendiliğinden sona ermez. TMK²⁴²'nin 483. maddesine göre bu durum ancak vesayetten çıkarılma sebebi olabilir. Vasi fiil ehliyetini kaybettiğinde vasilik sona ermediğinden, yetkili vesayet makamı tarafından bir vasi atanır.

²³⁸ Gençcan, 618; Öztan, *Aile Hukuku*, 1428

²³⁹ Gençcan, 619.

²⁴⁰ Dural vd., 428, Gençcan, 621

²⁴¹ Gençcan, 623; Öztan, *Aile Hukuku*, 1429

²⁴² Gençcan, 623; Öztan, *Aile Hukuku*, 1429.

2.4.1.3. Vasilik Süresinin Dolması

TMK'nın 480. maddesine göre vesayet süresi iki yıldır. Vesayet uzatılırsa bu süre dolmaz, vesayet sona erer. Ancak TMK'nın 482. maddesinde görev süresi dolan vasi, yenisi işyerine gelinceye kadar yapılması gereken işleri yapmak zorundadır.

2.4.1.4. Mahkûmiyet

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesine göre, bir suçtan dolayı kasten mahkûmiyet kararı verilmesi hâlinde, ceza infazı tamamlanıncaya kadar kişi vasi veya kayyum olamaz. Ancak, aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre şartlı salıverilme durumunda, cezanın belirli bir bölümünü geçirerek altsoyları üzerindeki velayet, vesayet ve vesayet haklarını kullanabilecekler; Bu haklarını, cezanın tamamı infaz edilinceye kadar, soyundan gelenler dışındaki kişiler için kullanamazlar²⁴³.

2.4.1.5. Vesayetin Kendiliğinden Sona Ermesi

Vesayetin sona ermesi ile vesayet altındaki kişi fiil ehliyetine sahip olur ve vesayet sona erdiği için vesayet de sona erer. Çalışmanın dördüncü bölümünde vesayetin sona erdiği durumlar detaylı olarak anlatılacaktır.

2.4.2. Vasinin Görevden Çekilmesi

Yasal düzenlemeye göre, vasi iki yıllık görev süresi dolmadan görevden alınmaz. Ancak kanunla düzenlenen bazı hallerde vasinin görevden alınması mümkündür. Bu haller:

- Vesayete engel bir sebebin ortaya çıkması,
 - Vesayetten kaçınma sebeplerinden birinin ortaya çıkması,
 - İyi bir nedenin olduğu yer
- şeklinde sıralayabiliriz.

Vasi, vesayete engel bir durum oluştuğunda vasilik görevinden istifa etmek zorundadır. Ancak, kaçınma veya haklı sebepler halinde vasi, görev süresi dolmadan görevden alınmasını talep edebilir²⁴⁴.

²⁴³ Gençcan, 624

²⁴⁴ Gençcan, 625

2.4.2.1. Vasiliğe Engel Bir Durumun Ortaya Çıkması

TMK'nın 481. maddesine göre vasi, vesayete engel olması halinde görevinden istifa etmek zorundadır. Vesayetin önündeki engeller TMK'nın 418. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili karara göre;

- Sınırlılar (kısıtlılar),
- Kamu görevinden uzaklaştırılan veya onursuz bir yaşam sürenler,
- Vasi olarak atanacak kişinin menfaatinde önemli menfaati bulunan veya kendisine düşmanlık edenler,
- İlgili vesayet dairelerinin hakimleri vasi olarak atanamaz.

Kanunla sınırlandırılan bu durumlarda vasi derhal geri çekilmelidir. Hâkim böyle bir durumun varlığını öğrendiğinde, vasinin geri alınmasını beklemeden vasinin görevine re'sen son verebilir²⁴⁵.

2.4.2.2. Kaçınma Sebebinin Ortaya Çıkması

TMK 481/2 maddesine göre, vesayetten kaçınma sebeplerinden bir veya birkaçının ortaya çıkması halinde vasi, görev süresi dolmadan görevden alınmasını isteyebilir; ancak önemli sebeplerin varlığında görevine devam etmek zorundadır. TMK'nın 417. maddesine göre;

- Altmış beş yaşını doldurmuş olanlar,
- Bedensel engeli veya sürekli hastalığı nedeniyle bu işi yapamayanlar,
- Dörtten fazla çocuğu olan ebeveynler,
- Vesayet görevi bulunanlar,
- Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Bakanlar Kurulu üyeleri, hakim ve savcılar vesayet kabul edemezler.

Vesayetten kaçınma prosedürü TMK'nın 422-425'inci maddeleri arasında düzenlenmiştir. Kanun hükümlerine göre atama kararı kendisine tebliğ edilen kişinin, tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde vesayet makamına yazılı olarak bildirerek veya vesayetten kaçınma nedenlerini kayıt altına alarak vesayet makamına başvurması gerekir²⁴⁶.

²⁴⁵ Dural vd., 429; Öztan, *Aile Hukuku*, 1430; Şahin, 1639

²⁴⁶ TMK m. 422 "(1) vasiliğe atanan kişi, bu durumun kendisine tebliğinden başlayarak on gün içinde vasilikten kaçınma hakkını kullanabilirler."

Bu 10 günlük süre bir mahrumiyet dönemidir. Dolayısıyla, kaçınma sebeplerinin varlığına rağmen vesayetten kaçınmayan kişinin hakkı sona erer ve artık vesayetten kurtulamaz²⁴⁷. Vesayetten kaçınma sırasında, kaçınma nedenlerine ilişkin belgelerin sunulması gerekir. Geri çekme bildirim süresinde yapılmazsa vesayet makamı tarafından reddedilir. Bu karara denetim makamına itiraz edilebilir. Vesayet makamı kaçınma sebebini görürse yeni bir vasi tayin eder. Red sebebi uygun görülmediği takdirde vesayet makamı bu hususta görüş hazırlar ve kararı denetleme makamına bildirir. Denetim makamı, inceleme sonunda talebi kabul ederse, yeni bir vasi atayacaktır. Denetim makamı tarafından talebin reddedilmesi durumunda vasinin göreve başlaması için gerekli işlemler yapılır. Denetim makamının kararı kesindir.

Vesayetten kaçınma proaktif sonuçlara yol açar²⁴⁸. Yani vasi tarafından yapılan işlemler, kaçınma talebi hakkında karar verilinceye kadar geçerlidir ve vasi, denetim mercii karar verilinceye kadar görevini yerine getirmekle yükümlüdür (TMK md. 423). Böylece vasi olarak atanan kişinin korumadan yoksun bırakılması gibi bir durumun ortaya çıkması engellenmiş olacaktır²⁴⁹. TMK 481/2'de vasinin reddi sebebi vesayet görevi sırasında ortaya çıkarsa, süre bitmeden görevden alınmasını talep edebileceği düzenlenmiştir. Ancak önemli bir sebebi varsa görevine devam etmelidir.

2.4.2.3. Haklı Sebebin Ortaya Çıkması

Vasi haklı bir sebebe ihtiyaç duyarsa, vazifeden istifade edebilir. Görevi sırasında eğitim ya da kariyeri için yurt dışına gitmek durumunda kalması vesayet makamı görevden alınmasını isteyebilir²⁵⁰. Vesayet makamından herhangi bir talepte bulunulmadığı durumlarda, bu kararın tebliği, denetim makamına uygun olarak gün içinde yapılabilir. Denetim otoritesinin belirleyicisidir. Haklı nedenle görevi sona eren vasi, yeni bir göreve başlayana kadar çalışmak zorundadır (TM 482).

2.4.3. Vasinin Görevden Alınması

Vasinin görevden alınma sebepleri TMK'nın 483. maddesinde sıralanmıştır. Vasi, vasinin görevini ağır ihmali, görevi kötüye kullanma, güvensizlik, borçları ödememe ve

²⁴⁷ Saymen ve Elbir, 544; Akıntürk, 495; Gürsoy ve Bulut, 865.

²⁴⁸ Dural vd., 410; Gençcan, 456; Gürsoy ve Bulut, 866; Şahin, 1632; Aydemir vd., 39; Özmen, 531

²⁴⁹ Dural vd., 410; Gençcan, 456; Gürsoy ve Bulut, 870; Aydemir vd., 39.

²⁵⁰ Gençcan, 627.

görevlerini yerine getirmeme nedeniyle görevden alınabilir. Şimdi bu nedenleri alt başlıklar altında detaylı olarak inceleyeceğiz.

2.4.3.1. Vasinin Görevini Ağır Surette Savsaklaması

Vasi, görevlerini yerine getirirken gerekli özeni göstermelidir. Durum tespiti yapmamak, kişinin görevini ihmal etmesi anlamına gelir. Örneğin, vesayet altındaki kişinin eğitimine veya malına yeterince dikkat etmemesi, tedavisine dikkat etmemesi, kendine bakmaması örnek olarak verilebilir²⁵¹. Vasinin davranışı kusuru nedeniyle gerçekleşmemişse, görevden alınmaz²⁵².

2.4.3.2. Yetkileri Kötüye Kullanma

Vasinin yetkilerinin kötüye kullanılması da görevden alınma sebebidir. Gücün kötüye kullanılması ciddi ve kasıtlı olmalıdır. İşten çıkarılma sebebi, vasinin vesayet altındaki kişinin parasını kendi hesabına yatırması ve hesap vermemesi, kendi işi için harcaması ve vesayet dairelerinin iznine tabi işleri izinsiz yapmasıdır²⁵³.

2.4.3.3. Güveni Sarsıcı Davranışlarda Bulunma

Vasinin özgüvenini sarsabilecek davranışlar da işten çıkarılma sebebidir. Vasi ile vesayet altındaki kişi arasındaki ve ayrıca vasi ile vesayet makamları arasındaki güven ilişkisinin zedelenmesi, vasinin görevden alınması için bir koşuldur²⁵⁴. Vasinin vesayet altındaki kişiye cinsel davranışta bulunması, dürüst olmayan bir yaşam sürmesi, sır saklama yükümlülüğünü ihlal etmesi güveni zedeleyen davranışlara örnek olarak verilebilir²⁵⁵.

2.4.3.4. Borç Ödemede Acze Düşme

Vasi kusurlu olsun veya olmasın, vasinin borcunu ödememesi işten çıkarılma sebebidir. Vasi aleyhine açılan icra takibinin etkisizliği, iflas kararı, malvarlığının

²⁵¹ Akıntürk, 547; Gençcan, 631; Öztan, *Aile Hukuku*, 1432

²⁵² Gençcan, 631; Öztan, *Aile Hukuku*, 1432.

²⁵³ Ertürk, 93; Dural vd., 430; Gençcan, 632; Öztan, *Aile Hukuku*, 1433.

²⁵⁴ Dural vd., 431

²⁵⁵ Akıntürk, 547; Gençcan, 632; Öztan, *Aile Hukuku*, 1433

borçları karşılama seviyesinin altına düşmesi vasinin ödeme güçlüğü çektiğini göstermektedir²⁵⁶.

2.4.3.5. Görevi Yapmada Yetersiz Olma

TMK 483/2 maddesine göre; Vesayet altındaki kişinin menfaatleri, vasinin görevlerini yerine getirmemesi nedeniyle tehlikeye girerse, vesayet makamı kusur olmasa bile vasiyi görevden alabilir. Bu düzenlemede takdir yetkisi hâkime verilmiştir. Vasinin, vesayet altındaki kişinin menfaatlerini tehlikeye atabilecek herhangi bir yetersizliği, görevden alınma sebebi yapılmıştır²⁵⁷. Örneğin ailevi sorunlar, hastalık, ikamet yerini değiştirmek zorunda kalma gibi durumlar gösterilebilir²⁵⁸.

2.4.4. Usul

Vasinin görevden alınması prosedürü, TMK 484-488. maddelerde düzenlenmiştir. Vesayet altındaki görevli veya ilgili kişi, vasinin görevden alınmasını isteyebilir. Vesayet makamı, görevden alma sebebinin varlığını başka bir şekilde öğrenirse, bu durumda vasiyi re'sen görevden almakla yükümlüdür (TMK m. 484). Vesayet kamu düzeni ile ilgili olduğundan hükümdeki ilgili her kavram geniş yorumlanmalıdır²⁵⁹. Sadece vesayet makamı vasiyi görevden alır. Yetkili mahkeme, vesayet altındaki kişinin ikamet ettiği yerdeki vesayet makamıdır. Vesayet makamı, görevden alma talebi için öncelikle gerekli araştırmayı yapar ve gerekli görürse bilirkişi incelemesi de dahil olmak üzere her türlü belgeyi toplar²⁶⁰.

Vesayet makamı vasiyi dinler, aslında vasi dinlenilmeden görevden alınamaz. Vesayet makamı bu konuda gerekli araştırmayı yapar ve vasiyi dinledikten sonra karar verir. Bu karar, vasinin görevden alınması, vasinin uyarılması veya görevden alma talebinin reddedilmesi şeklinde olabilir²⁶¹. Duruşma sonunda vesayet makamı kanunda belirtilen sebeplerden bir veya birkaçının mevcut olduğunu görürse vasiyi görevden

²⁵⁶ Akıntürk, 547; Dural vd., 431; Gencan, 633; Öztan, *Aile Hukuku*, 1433.

²⁵⁷ Dural vd., 431; Öztan, *Aile Hukuku*, 1433.

²⁵⁸ Gençcan, 633.

²⁵⁹ Gençcan, 639.

²⁶⁰ Gençcan, 639; Öztan, *Aile Hukuku*, 1435; Gürsoy ve Bulut, 959.

²⁶¹ Kayran, 106; Gürsoy ve Bulut, 959.

alır. Bu durumda vesayet makamı yeni bir vasi tayin eder. Vesayet makamı, vasinin bir suç işlediğini tespit ederse, Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda da bulunabilir²⁶².

Görevden alınması nedeniyle görevi sona eren vasi hakkında TMK'nın 482. maddesi uygulanmaz. Başka bir deyişle, görevden alınan vasi, yeni vasi göreve başlayana kadar gerekli işleri yapmak zorunda değildir. Vasinin görevden alınması kararı ile vesayet makamı yeni bir vasi tayin edeceği için sorun ortadan kalkacaktır. TMK 485/2 maddesine göre vesayet makamı, vasinin daha hafif hallerde görevden alınacağı konusunda uyarıda bulunur²⁶³.

İlgililer, vesayet makamının kararlarına karşı, kararın tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde vesayet altındaki kişinin yerleşim yerinin denetim makamına (Asliye Hukuk Mahkemesi) itiraz edebilirler. Denetim makamı gerekli görürse itirazı duruşma yaparak inceleyebilir, aksi takdirde belgeleri inceler. Denetim otoritesinin kararı kesindir (TMK md. 488). Vesayet altındaki kişinin gecikmeksizin korunması gerektiğinden, geçici ve gerekli diğer önlemler TMK'nın 486. maddesinde düzenlenmiştir. İşten çıkarma soruşturmasının başından itibaren; Gecikmenin sakıncalı olduğu durumlarda, vesayet makamı vasiyi geçici olarak görevden alabilir ve kayyum atayabilir; Vasi, malına verilen zararı göz önünde bulundurarak gerekirse ihtiyati haciz koyabilir veya tutuklanmasını talep edebilir²⁶⁴. Nitekim Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesinin bir kararında; *“... vasi vesayet altındaki küçüğün veya kısıtlının kişiliği ve malvarlığı ile ilgili bütün menfaatlerini korumak ve hukuki işlemlerinde onu temsil etmekle yükümlü olduğundan 419.maddesi uyarınca vesayet makamı gecikmeksizin vasi atamakla yükümlüdür. Özellikle 420. madde uyarınca vesayet makamı vasinin atanmasından öncede resen gerekli önlemleri alır. Burada vesayet altına alınmak istenen baba M. D.'nin yukarıda belirtilen ve dava dilekçesinde gösterilen ciddi ve önemli olaylar nedeniyle mallarının kaçırılması, başkalarına devredilmesi, paraya çevrilmesi ihtimali mevcuttur. Vesayet altına alınanın vesayet kararından önce de mal varlığı vesayet makamı tarafından korunmalıdır. Bu amaçla malların korunmasında gerekli olan tüm önlemlerin alınması talep olmasa dahi vesayet makamının resen hareket edeceği konular içerisinde dir. Bu nedenlerle ihtiyati tedbir talebinin tamamının teminatsız olarak kabul edilmesine karar verilmesi gerektiği, aksi takdirde HMK.389 maddede*

²⁶² Gençcan, 640.

²⁶³ Saymen ve Elbir, 593.

²⁶⁴ Gençcan, 643.

belirtildiği şekilde kısıtlanması istenenin giderilmesi mümkün olmayan zararın doğabileceği²⁶⁵.” şeklinde ifade edilmiştir.

Vasinin, vesayet altındaki kişinin malvarlığının tasarrufunu sağlayacak faaliyetlerde bulunması veya vasinin kaçma ihtimalinin bulunduğu durumlarda, vesayet makamı somut duruma göre kanunda gösterilen yetkilerden birini kullanabilir²⁶⁶. Ayrıca vesayet makamı, vesayet altındaki kişinin korunması için gerekli gördüğü diğer tedbirleri almakla yükümlüdür (TMK md. 487). Tapu kütüğüne tedbir konulması ve taşınmazların müteveli heyetine teslim edilmesi buna örnek olarak gösterilebilir²⁶⁷.

Vasi tayininin incelendiği bu bölümde vasi tayininde dikkat edilecek hususlar ve vasiliğin sona erdiği durumlar anlatılmaktadır. Çalışmanın son bölümü olan üçüncü bölümde ise uygulamada sıklıkla karşılaşılan tutuklama davalarında dikkat edilmesi gereken hususlar Bölge Adliye Mahkemesi örnek kararları ışığında incelenmiştir.

²⁶⁵ Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. HD, E. 2019/239, K. 2019/ 296.

²⁶⁶ Dural vd., 432; Gençcan, 642.

²⁶⁷ Dural vd., 432; Gençcan, 642.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VESAYETİN SONA ERMESİ, SONA ERMENİN SONUÇLARI VE VESAYET DAVALARINDA YARGILAMA USULÜ

3.1. Vesayetın Sona Ermesi

Vesayetın sona ermesi ile vesayetın sona ermesi iki farklı şeydir. Vesayetın sona ermesi, vasiliğı sona erdirmez. Ancak vesayet sona erdiğinde doğrudan vesayet de sona erer.

Vasiliğın sona ermesi, kendiliğinden sona erme ve mahkeme kararıyla sona erme başlıkları altında incelenmiştir.

3.1.1. Kendiliğinden Sona Erme

Kendiliğinden sona erme hallerinde vesayetın sona erdirilmesi için mahkeme kararına gerek yoktur. Vesayet gerektiren durumun ortadan kalkması ile vasilik de kendiliğinden sona erer.

3.1.1.1. Küçüklük Halinin Sona Ermesi

TMK'nın 470. maddesine göre, reşit olan küçüğün velayeti reşit olduğu anda kendiliğinden sona erer. Olgunluğun hangi yolla elde edildiğı önemli değildir. Bu durumda vesayet mahkeme kararına gerek kalmaksızın kendiliğinden sona erer²⁶⁸. Vesayet sona erdikten sonra ilan edilir. Çocuk, reşit olmadan önce TMK'nın 419/2 maddesine göre²⁶⁹. sınırlandırılmışsa, reşit olmadığı tarihten itibaren sınırlı bir süre vesayet altında kalmaya devam eder²⁷⁰.

Evlenme ve ergenlik (kaza-i rüş) halinde, kişi sırf reşit olmadığı için vesayet altına alınır, bu hallerde de vesayet kendiliğinden sona erer. Burada da yine TMK 419/2 maddesine göre kişi sınırlandırılmışsa, vasilik evlilik veya buluş çağı ile bitmeyecek ve

²⁶⁸ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, E. 2018/ 1664, K. 2018/ 1195, T. 26/09/2018: "... Türk Medeni Kanununun 470. Maddesinde küçük üzerindeki vesayetın onun ergin olmasıyla kendiliğinden sona ereceğı düzenlenmiştir. Kısıtlılık yasa gereğı kendiliğinden sona ereceğine göre mahkemenin yazılı şekilde karar vermesinde hukuki bir yarar da yoktur." Erişim Tarihi: 03.01.2022.

²⁶⁹ TMK m. 419/2'ye göre 'Gerek duyulduğunda henüz ergin olmayanların da kısıtlanmasına karar verilebilir; ancak, kısıtlama kararı ergin olduktan sonra sonuç doğurur.'

²⁷⁰ Dural vd., 426; Öztan, *Aile Hukuku*, 1426; Helvacı, 665; Feyzioğlu, 676.

kesintisiz olarak devam edecektir. Mahkeme ergenliğe erişmeye karar verirse, küçüğün ne zaman reşit olacağını tespit ve ilan eder (TMK m. 470/2). Vesayet de bu tarihte sona erer.

3.1.1.2. Küçüğün Velayet Altına Alınması

TMK'nın 282. maddesine göre anne ile çocuk arasındaki soy doğumla kurulur. Evlilik içinde veya dışında doğmuş olması önemli değildir; Kanun koyucu, anne ile çocuk arasındaki ilişkinin kurulması için sadece doğum olayını yeterli görmüştür. Çocuğu doğuran kadının tespiti yeterlidir²⁷¹. Anne çocuğu reddedemez ve çocuk da anneyle birlikte atayı reddedemez²⁷². Baba ile çocuk arasındaki babalık ilişkisi üç şekilde kurulur: anne ile evlilik, tanıma ve mahkeme kararı şeklindedir. Baba ile çocuk arasındaki babalık, anne baba çocuk doğmadan önce evlenmişse veya çocuk doğduktan sonra evlenmişse ya da evliliğin sona ermesinden itibaren 300 gün içinde çocuk doğmuşsa, yasadan kaynaklanmaktadır²⁷³.

Tanıma; Evlilik dışı doğan çocuğun kendi çocuğu olduğunu açıklayan ve baba ile baba arasındaki babalık ilişkisini kuran tek taraflı bir irade beyanıdır. Tanıma hakkı sadece babaya verildi²⁷⁴. Ancak babalık davası sonucunda verilen kararlar baba ile çocuk arasında babalık kurulabilir. Babalık davası, evlilik dışı doğan çocuğun babasının haksız tespiti davasıdır²⁷⁵. Bu durumda evlilik dışı doğan çocuğun babasını tanımayan babası mahkeme kararı ile belirlenir²⁷⁶. Babalık davası açma hakkı anne ve çocuğa aittir.

TMK'nın 337. maddesine göre anne ve baba evli değilse velayet anneye aittir. Evlilik dışı çocuğun annesi hayatta ve ergin ise velayeti mahkeme kararına gerek olmaksızın anneye aittir. Ancak, anne hayatta veya olgun değilse, küçük çocuk ile baba arasında babalık kurulmadıkça, küçük çocuk vesayet altına alınır²⁷⁷. Baba ile küçük arasında babalık kurulduğunda vesayet kendiliğinden sona erer ve velayet altına alınır. Evlat edinme; kan bağına dayanmayan, evlat edinen ile evlat edinilen çocuk arasında

²⁷¹ Öztan, *Aile Hukuku*, 868; Dural vd., 252; Helvacı ve Erlüle, 195

²⁷² Öztan, *Medeni Hukuk'un Temel Kavramları*, 450; Öztan, *Aile Hukuku*, 868

²⁷³ Öztan, *Aile Hukuku*, 869; Dural vd., 252; Helvacı ve Erlüle, 196-197.

²⁷⁴ Dural vd., 278; Helvacı ve Erlüle, 203; Öztan, *Medeni Hukuk'un Temel Kavramları*, 454; Öztan, *Aile Hukuku*, 909; Feyzioğlu, 528; Özüğür, 187

²⁷⁵ Helvacı ve Erlüle, 205; Öztan, *Medeni Hukuk'un Temel Kavramları*, 456; Feyzioğlu, 542; Özüğür, 191

²⁷⁶ Öztan, *Aile Hukuku*, 932.

²⁷⁷ Öztan, *Medeni Hukuk'un Temel Kavramları*, 468; Gençcan, 607

doğrudan doğruya mahkeme kararı ile soy kurulmasını sağlayan bir kurumdur. Evlat edinme ile küçük, evlat edinenin velayeti altına girer²⁷⁸. Çocuk birlikte evlat edinilirse velayet hakkı her iki eşe aittir. Vesayet altındaki küçüğün evlat edinilmesi veya velayetinin anne ve babadan kaldırılması halinde vesayet kendiliğinden sona erer²⁷⁹.

3.1.1.3. Ölüm ve Gaiplik

Vesayet altına alınan kişinin ölümü, yokluğu veya ölüm karinesi halinde vesayet kendiliğinden sona erer. Devamsızlık halinde vesayet, ileride geçerli olacak devamsızlık kararı ile sona erer²⁸⁰. Buna örnek olarak; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesinin bir kararında; “...Bilindiği üzere, vesayetin sona ermesi koşullarının başında ölüm ve benzeri durumun gerçekleşmiş olması gerekir. Vesayet altında bulunan kısıtlının ölümüyle vesayet kendiliğinden sona erer. Vesayet altındaki kişinin ölümü ile sonlandığı anlaşılırsa vesayet makamı tarafından 4721 sayılı TMK md. 489-491 hükümleri uyarınca işlem yapılır. Vasilik görevinin kendiliğinden sona ermesi hali ile vesayetin sona ermesinin sonuçları doğacaktır. (TMK.489- 494 md.)Vesayet altındaki kişinin ölümü ile vasi; yönetimle ilgili son raporu ve kesin hesabı vermekle yükümlüdür. (TMK.489 md.) Son rapor ve kesin hesap belli zamanlarda verilen rapor ile TMK.490. madde hükmü gereğince vesayet makamınca incelenir²⁸¹.” verilebilir.

3.1.1.4. Özgürlüğü Bağlayıcı Cezanın Sona Ermesi

TMK 407'ye göre kısıtlı kişinin vesayeti kendiliğinden sona erer. TMK m. 471. maddeye göre, hapis cezası nedeniyle özgürlüğü kısıtlanan kişinin vesayeti, hapis cezasının sona ermesiyle kendiliğinden sona erer. Buna örnek olarak; Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi bir kararında; “...Vasi aday vekili 03/10/2019 havale tarihli dilekçe

²⁷⁸ Dural vd., 298; Helvacı ve Erlüle., 210; Helvacı, 89; Öztan, *Medeni Hukuk'un Temel Kavramları*, 288.

²⁷⁹ Öztan, *Aile Hukuku*, 1000; Gençcan, 607; Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. HD, E. 2017/ 403, K. 2017/ 432, T. 16/03/2017: “... Somut olayda, davacı İsa ile eşi Zeynep 06/06/2014 tarihinde evlendiklerine ve küçük Ezgi davacı ile eşi Zeynep'in müşterek çocuğu olarak nüfusa tescil edildiğine göre, bu tarih itibari ile TMK'nın 292.,293. Ve 336'ncı maddelerine göre davacı baba küçük Ezgi'nin velayetini kullanma hakkına kavuşmuştur. Yine bu tarih itibari ile, TMK'nın 404/1 inci maddesi gereğince vesayet altına alınmayı gerektiren sebep de ortadan kalkmış, mahkemesince kararla birlikte doğru olarak vesayetin kaldırılması hususunda Sulh Hukuk Mahkemesine ihbarda da bulunulmuştur. Davacının ilk derece mahkemesine yapmış olduğu talep ile, istinaf talebinde bu nedenle hukuk yarar yoktur.” Erişim Tarihi: 03.01.2022.

²⁸⁰ Dural vd., 426; Gençcan, 606; Öztan, *Aile Hukuku*, 1425.

²⁸¹ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. HD, E. 2017/ 2039, K. 2018/ 1194, T. 27/09/2018, Erişim Tarihi: 03.01.2022.

ekinde Erzurum 1. İnfaz Hâkimliği'nin 22/07/2019 tarih ve 2019/1499 Esas- 2019/1494 Karar sayılı ilamını dosyaya sunmuş, karar ile E. A.'nın tahliyesine ve cezasının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına karar verilmiş, karar 29/07/2019 tarihinde kesinleşmiştir. Mahkemenin 03/10/2019 tarihli duruşmasında dinlenen kısıtlı adayı E.A., cezaevinden çıktığını, denetime ayrıldığını beyan etmiştir. Mahkemece, kısıtlı adayının hapis hali yargılama sırasında sona erdiğinden TMK'nın 407/1 ve 471. maddeleri gereğince konusuz kalan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesinde usul ve esas yönünden hukuka, kamu düzenine aykırılık bulunmadığı²⁸² gerekçesi ile vasi adayı temsilcisinin itiraz talebini gerekçe göstererek reddetmeye karar verdi. Vesayet altındaki hükümlünün cezası affedilir veya şartlı tahliye olursa, cezaevi durumu sona erdiğinde vesayet kendiliğinden sona erer²⁸³.

3.1.2. Vesayetin Mahkeme Kararıyla Sona Ermesi

TMK'nın 472. maddesine göre diğer kısıtlılar üzerindeki vesayet, yetkili vesayet makamının kararı ile sona erer. Vesayet gerektiren sebebin ortadan kalkması üzerine vesayet makamı vesayetin sona ermesine karar verir. Vesayet makamı bu durumu re'sen veya vesayet makamının soruşturmasında tespit ederse, vesayeti gerektiren durumun ortadan kalkmasından sonra kısıtlı kişinin veya ilgilinin talebi üzerine vesayetin sona ermesine karar verir²⁸⁴. Kısıtlama nedeni ortadan kalkmışsa, vesayet makamının kısıtlama kararını kaldırması gerekir, hâkimin bu konuda takdir yetkisi yoktur²⁸⁵. Kısıtlama kararı ilan edilmişse, kısıtlamanın kaldırılması kararı da duyurulur. Bu duyurunun hiçbir kurucu etkisi yoktur. Başka bir deyişle, kısıtlamanın kaldırılmasına ilişkin karar ilan edilmemiş olsa dahi, vesayetin kaldırılması kararının kesinleşmesi ile kişi tam yetkili hale gelir²⁸⁶.

Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle kısıtlanan kişinin vesayet kararının geri alınabilmesi için, kısıtlama nedeninin ortadan kalktığının resmi sağlık kurulu raporu ile tespit edilmesi gerekir (TMK md. 474). Bu konuda resmi bir sağlık kurulu raporu yoksa hâkim, durdurma kararını kaldıramaz. Savurganlık, alkol veya uyuşturucu bağımlılığı,

²⁸² Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, E. 2019/ 3052, K. 2019/ 1076, T. 26/12/2019, Erişim Tarihi: 04.01.2022.

²⁸³ Dural vd., 426; Gençcan, 608; Öztan, *Aile Hukuku*, 1426; Helvacı, 750; Gürsoy ve Bulut, 941.

²⁸⁴ Dural vd., 427.

²⁸⁵ Öztan, *Aile Hukuku*, 1428; Feyzioğlu, 676.

²⁸⁶ Saymen ve Elbir, 590; Öztan, *Aile Hukuku*, 1428

kötü yaşam tarzı ve kötü yönetim nedeniyle kısıtlama kararı alınmışsa bu kararın iptali için en az bir yıl tutukluluğu gerektiren nedenle ilgili şikayette bulunulmamış olması gerekir (TMK md. 475).

Kişi gönüllü olarak kısıtlanmışsa; vesayet, ancak kısıtlama sebebinin ortadan kalkması ile kaldırılabilir (TMK m. 476). Yani bu durumda vesayetin kaldırılabilmesi için ilgili kısıtlamanın ispatlanması ve sebebin ortadan kaldırılması gerekir. Vesayetin sona ermesine ilişkin karar verildikten sonra vesayet altındaki kişi tam yetkili olur.

3.2. Vesayetin Sona Ermesinin Sonuçları

Vesayetin sona ermesi durumunda vasinin, özellikle vesayet altındaki kişinin malvarlığı ile ilgili olarak vesayet makamına ibraz etmesi gereken bilgi ve belgeler bulunmaktadır.

3.2.1. Rapor ve Kesin Hesabın Verilmesi ve İncelenmesi

Kural olarak vasi, görevi devam ettiği sürece idare ile ilgili bir hesap tutmak ve hesabı yılda en az bir defa vesayet makamına ibraz etmekle yükümlüdür. Görevi sona eren vasi, nihai raporunu ve kesin hesabını vesayet makamına vermekle yükümlüdür (TMK md. 489). Vasi, vasilik görevinin bitimini takip eden on beş gün içinde kesin hesabı ve kesin raporunu vermek zorundadır (Türk Medeni Kanunu, Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük²⁸⁷ 381 md. 37/1). Bu nihai raporda vesayet altındaki kişinin mal varlığı, gelir ve giderleri de gösterilir (VVMT md. 31/2). Kesin hesapta, son rapora ek olarak, vasinin atandığı ve görevin sona erdiği tarihler itibarıyla malvarlığının toplam gelir ve giderleri ile gelir ve gider farkı ayrı ayrı gösterilir (VVMT md. 31/3) . Vasinin ölümü veya yokluğu nedeniyle vesayet sona ermişse, bu yükümlülük vasinin varislerine geçer²⁸⁸.

Vesayet makamı, vasi tarafından düzenlenen kesin rapor ve kesin hesabı inceler ve on beş gün içinde karar verir. İnceleme sonucunda bir eksiklik tespit edilirse vesayet makamı vasiden eksikliği tamamlamasını veya karışıklık halinde düzeltmesini ister. Vasiye düzeltmesi veya tamamlaması için süre verilir. Vesayet makamı, rapor ve hesabı incelerken, gerektiğinde vesayet altındaki kişinin menfaatlerini korumak için uygun

²⁸⁷ Türk Medeni Kanununun Velayet Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük, 2003, T.C. Resmî Gazete, 25195, 10 Ağustos 2003.

²⁸⁸ Dural vd., 432; Gençcan, 674; Şener, 151.

gördüğü her türlü tedbiri alır (TMK m. 464/2). Vesayet makamının incelemesi sonucunda; Vasi gerekli özeni gösterdiğini tespit ederse, hesap döneminde malvarlığında meydana gelen değişiklikler, yapılan harcamalar ayrıntılı olarak gösterilir, vesayet altındaki kişinin yaşam tarzı ve ikametgahı ayrıntılı olarak yazılır ve tutanak düzenlenir ve hesaplar vesayet makamı tarafından kabul edilir; aksi takdirde raporlar ve hesaplar reddedilecektir²⁸⁹. Vesayet makamının reddine karşı denetim makamına itiraz edilebilir. Denetim makamının kararı kesindir.

3.2.2. Malvarlığının Teslimi

TMK'nın 489. maddesine göre, görevi sona eren vasi, vesayet altındaki kişinin mal ve diğer eşyalarını vesayet altındaki kişiye, varislerine veya yeni vasisine teslim edilmek üzere hazır tutmakla yükümlüdür. Vasinin ölümü veya yokluğu nedeniyle vesayet sona ermişse, bu yükümlülük vasinin mirasçılarına geçer.

3.2.3. Vasinin Görevine Son Verilmesi

Kesin rapor ve kesin hesap onaylandıktan ve malvarlığı teslim edildikten sonra vesayet makamı vasinin görevinin sona erdiğine karar verir (TMK m. 491/1). Vesayet makamının vesayetin sona ermesine ilişkin bu kararı yenilikçi değil, açıklayıcı bir karardır²⁹⁰. Vesayet makamı, kesin rapor ve kesin hesabın kabulüne veya reddine ilişkin kararı ile birlikte, vesayet altındaki kişiye, varislerine veya yeni vasisine tazminat davası açma haklarının bulunduğunu bildirir. Vesayet altındaki kişi, varisleri veya yeni bir vasi, kesin hesabı vesayet makamı tarafından onaylansa dahi kesin hesapta hukuka aykırı bir işlem olduğunu görürse; vasi aleyhine dava açabilir. Vasi aleyhine açılacak tazminat davası, kesin hesabın tebliğ tarihinden itibaren bir yıl geçtikten sonra zamanaşımına uğrar. Vasi tarafından tazmin edilemeyen zararlar için zamanaşımı, vasinin tazmin edilemeyeceğinin anlaşılması ile başlar. Her halde vesayetten doğan tazminat davaları, kesin hesabın tebliğinden itibaren on yıl geçtikten sonra zamanaşımına uğrar (TMK md. 493).

²⁸⁹ Gençcan, 677- 678; Öztan, *Aile Hukuku*, 1437.

²⁹⁰ Dural vd., 433.

3.3. Vesayet Davalarında Yargılama Usulü

Vesayet makamı, bir kişiye vasi tayin etmek zorunda kaldığında, bu işlemi gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür. Buradaki amaç, vesayet altına alınacak kişinin bir an önce koruma altına alınmasını sağlamaktır²⁹¹. Vesayet makamı, bir kişinin vesayet altına alınabileceğini doğrudan öğrenmiş olabileceği gibi, TMK'nın 404 üncü maddesinde belirtilen ilgili kişi veya kurumlara yapılan bildirim yoluyla da öğrenmiş olabilir²⁹². Vesayet davalarında yetkili olan Sulh Hukuk Mahkemesi, yetkili makamlarca açılan davalar veya tebligatlar neticesinde vesayet kurulmasına ilişkin gerekli incelemeleri yapar ve gerekli kararı verir²⁹³.

3.3.1. Görevli Mahkeme

Görevli mahkeme 20 Nisan 2004'ten önceki gün ve sonraki gün ayrı olarak değerlendirilmelidir. 20 Nisan 2004'te atanan mahkeme Aile Mahkemeleridir; Aile Mahkemelerinin kurulmadığı yerlerde Aile Mahkemelerinin görevi Asliye Hukuk Mahkemelerine verilmiştir²⁹⁴. 20 Nisan 2004 tarih ve 25439 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5133 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. ve 3. Vasi atamasında görevli mahkeme, Sulh Hukuk Mahkemesi olarak belirlenmiştir. Görev açısından yapılan bu değişiklikler nedeniyle dosyaların kısa sürede mahkemeler arasında dolaşması gerekmiştir. Mevcut düzenlemede Sulh Hukuk Mahkemesi yasal vasiyi vesayet makamı olarak atamaktadır. Artık aile mahkemesi tarafından vasi atanması mümkün değildir. Aile Mahkemesi, vesayet gerektiren durumu tespit ederse, vesayet makamına haber vermeli ve ona göre hareket etmelidir. Örneğin Van Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararının gerekçesinde, “...Dosya kapsamına göre annesi reşit olmayan küçüğe, nüfus müdürlüğü tarafından TMK'nın 404. maddesi uyarınca vasi atanması için bildirimde bulunduğu anlaşılmıştır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 335. maddesinde “ergin olmayan çocuk ana ve babasının velayeti altındadır.” hükmü yer almaktadır. Aynı Kanunun 404. maddesinde de velayet altında bulunmayan küçüklerin vesayet altına alınacağı düzenlenmiştir. Sözü edilen yasal

²⁹¹ Öztan, *Aile Hukuku*, 1313

²⁹² Gençcan, 338.

²⁹³ Altınordu, 1; Gençcan, 316; Özmen, 331.

²⁹⁴ Gençcan, 316; Dural vd., 403.

düzenlemelere göre velayet hakkı, münhasıran anne ve babaya tanınan bir hak olup, evlat edinme hali hariç, anne ve baba dışında hiç kimseye tevdi olunamayacaktır. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanuna göre vasi tayinine ilişkin davalarda aile mahkemesi görevli olmadığından, vasi tayinine ilişkin uyuşmazlığın vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesinde görülüp, sonuçlandırılması gerekmektedir²⁹⁵. gibi tanımlanır.

Vesayet makamına getirilen talep sadece vesayetle ilgili olmalıdır. Sınırlı sayıda çocuğun denetim altına alındığı durumlarda, vesayet hükümleri değil, velayet hükümleri uygulanacağından velayet talepleri Aile Mahkemesine yapılmalıdır²⁹⁶. Örneğin Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi bir gerekçesinde “... Somut olayda dosya kapsamından; davacı ile vasinin müşterek çocuğu olan H. B.’nin ağır MR hastalığı nedeniyle Batman Sulh Hukuk Mahkemesinin 2017/1698 esas, 2018/358 karar sayılı ilamıyla kısıtlanarak TMK’nın 419/3. maddesi uyarınca babası R. B.’nin velayeti altına alınmasına karar verildiği, davacı tarafından adı geçen vasilik görevini yerine getirmediği iddia edilerek müşterek çocuğa kendisinin vasi olarak atanmasının istendiği, kısıtlının 15/06/1999 doğumlu olup ergin olduğu anlaşılmaktadır. 4721 sayılı TMK’nın 335/2. maddesinde; “Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velayeti altında kalırlar” hükmüne yer verilmiştir. TMK’nın 419/3. maddesine göre de, velayet altına bırakılmasına karar verilen kısıtlı ergin çocuklar hakkındaki uyuşmazlıklarda velayet hükümleri uygulanacaktır. Somut olayda vasi tayin edilebilmesi için velayetin sonlandırılmasına karar verilmesi gerekecektir. Bu hükümleri uygulayacak görevli mahkeme ise; 4787 sayılı Kanunun 4. maddesi gereğince aile mahkemesidir. (Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 13/05/2019 tarihli, 2019/1914 esas, 2019/3416 karar sayılı, 16/06/2016 tarihli 2016/5430 esas, 2016/7129 karar sayılı, 03/05/2016 tarihli 2016/2215 esas, 2016/5055 karar sayılı ilamları)²⁹⁷” kararı ile yargı yeri olarak Batman Aile Mahkemesini belirlemiştir.

²⁹⁵ Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. HD, E. 2020/ 232, K. 2020/ 135, T. 28/02/2020, Erişim Tarihi: 05.01.2022.

²⁹⁶ Gençcan, 665; Ruhi/ Ruhi, 27.

²⁹⁷ Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi, 3. HD, E. 2020/ 480, K. 2020/ 210, T. 12/03/2020, Erişim Tarihi: 05.01.2022.

3.3.2. Yetkili Mahkeme

Vesayete yetkili mahkeme, küçüğün veya kısıtlının ikametgâhının bulunduğu yer mahkemesidir (TMK m. 411). TMK 19. maddesine göre ikamet yeri, kişinin sürekli kalma niyetiyle ikamet ettiği yerdir. Denetim altındaki çocuğun ikamet yeri, ebeveynleri; Anne ve babanın ortak bir ikametgahı yoksa, çocuğun bırakıldığı ana veya babanın ikametgahıdır. Diğer durumlarda, çocuğun ikamet ettiği yer, ikamet yeri olarak kabul edilir.

Vesayet altındaki kişilerin ikamet yeri vesayet makamının bulunduğu yerdir. Vesayetle ilgili davalarda kanunda belirtilen bu yetki mutlak olduğundan mahkemenin yetki konusunu re'sen dikkate alması gerekir. Vesayet makamı, işin özüne girmeden önce, vesayet altına alınacak kişinin ikametgahını araştırmalı ve davanın açıldığı tarih itibariyle yetkili mahkemeyi belirlemelidir²⁹⁸. İkamet yeri başka bir yer mahkemesi olarak belirlenirse görevsizlik kararı verilir ve dosya re'sen yetkili mahkemeye gönderilir.

Vesayet makamının izni ile yerleşim yerinin değiştirilmesi halinde mahkeme, dosya üzerinde ek görevsizlik kararı ile dosyayı yetkili sulh hukuk mahkemesine gönderir²⁹⁹. Hükümlünün ikametgahı, cezaevine girmeden önce kalıcı olarak kalma niyetiyle yaşadığı yerdir. Cezaevi, kalıcı olarak kalma niyetiyle kalınacak bir yer değildir.

Buna örnek olarak, Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi bir kararında; "... *Yerleşim yeri, bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yer olup, cezaevi, bu anlamda sürekli kalma niyetiyle oturulan yer değildir. Kaldı ki, hükümlü 09/07/2019 tarihli beyan dilekçesinde cezaevine girmeden önceki son adresini Bartın Arıt Şahin Köyü Bartın olarak bildirmiştir. Bu durumda hükümlünün cezaevine girmeden önceki son ikamet adresinin Bartın ili olarak belirtilmiş olması, Çilimli/Düzce adresinin cezaevine ait bir adres olması nedeniyle (Emsal Yargıtay 20. Hukuk Dairesi Başkanlığı'nın 28/01/2016 tarihli 2016/963 E. - 2016/1127 K. sayılı, 31/05/2016 tarihli 2016/5901E.-*

²⁹⁸ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 37. HD, E. 2019/ 1920, K. 2020/ 229, T. 27/01/2020: "... *Türk Medenî Kanununun 426. maddesinde "Vesayet makamı, aşağıda yazılı olan veya kanunda gösterilen diğer hallerde ilgisinin isteği üzerine veya re'sen temsil kayyımı atar. Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışyorsa..." hükmü; 431. maddesinde ise "Vasinin atanması usûlüne ilişkin kurallar, kayyım ve yasal danışmanın atanmasında da uygulanır." hükmü getirilmiştir. Diğer yandan, aynı Kanunun 411. maddesine göre de, "Vesayet işlerinde yetki, küçüğün veya kısıtlının yerleşim yerindeki vesayet dairelerine aittir." Dosya kapsamında Başakşehir İlçe Emniyet Müdürlüğüne yapılan kolluk araştırması sonucun da kayyım tayini istenilen küçüklerin anneleriyle "Güvercintepe Mah. Fatih Cad. No:152- 154/1 Başakşehir/ İstanbul " adresinde ikamet ettiği bildirildiği anlaşıldığından uyuşmazlığın Küçükçekmece 3. Sulh Hukuk Mahkemesinde çözümlenmesi gerekmektedir." Erişim Tarihi: 05.01.2022.*

²⁹⁹ Altınordu, 1; Gençcan, 327.

2016/6166 K. sayılı, 14/06/2016 tarihli 2016/4882E.- 2016/6945K. sayılı ilamları)...” hükümlünün adresini cezaevine girmeden önce ikamet yeri olarak kabul etmiştir.

Yine bakım kurumuna yerleştirilmesi durumunda daimi kalma niyetiyle özürlü adayının kuruma yerleştirilmeden önce ikamet ettiği yer, ikamet yeri olarak kabul edilmelidir (TMK m. 411). Örneğin Samsun Bölge Adliye Mahkemesi bir gerekçesinde; “... Bakım kurumuna konulma, yeni yerleşim yeri edinme sonucunu doğurmayacağından ve Almus Merkez Jandarma Komutanlığı'nın 31/12/2019 tarihli tutanağına göre kısıtlının 3 ay önce Tokat Özel Hayat Bakım Merkezi'ne yerleştirildiğinin bildirilmesi karşısında, kısıtlı adayının bakımevine yerleşmeden önce Almus/Tokat adresinde ikamet ettiği anlaşıldığından uyuşmazlığın Almus Sulh Hukuk Mahkemesi'nde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir³⁰⁰.” ifade edilmiştir. Açılan davada görev ve yetkiye itiraz birlikte yapılırsa, öncelikle vesayet makamının göreve ilişkin itirazı çözmesi gerekir³⁰¹.

3.3.3. Vesayet Davalarının Türleri ve Usulleri

Velayet davalarında belgeler incelenerek karar verilemez. Vesayet makamı, öncelikle kolluk yoluyla vesayet altına alınacak kişi için uygun bir vasi aramalıdır. Bu kişilerle kimin ilgileneceği veya uygun kişilerle kimin ilgileneceği belirlendikten ve deliller toplandıktan sonra duruşma açılıp vesayet kararı verilmelidir³⁰².

Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... Vesayete ilişkin hükümler kamu düzenine ilişkindir. Hukuk Muhakemeleri Kanununun 382/2b-19. maddesinde vesayet işlerinin çekişmesiz yargı işi olduğu, 385. Maddesinde niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulünün uygulanacağı, 317. maddesinde ise, davalıya tebligat yapılması gerektiği, 320/1 maddesinde de mahkemenin mümkün olan hallerde tarafları duruşmaya davet etmeden dosya üzerinden karar vereceği hükme bağlanmış olup Mahkemece, 320/1 maddesi gözetilerek, dosya üzerinden karar verilmiş ise de, varılan sonucun maddenin yanlış yorumlanmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Öncelikle belirtmek gerekir ki; anılan maddeye göre, duruşma yapmadan karar verilebilmesi için, hukuken bunun mümkün olması ve hukukun cevaz verdiği hallerinde (Örneğin ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları gibi) veya Kanunun duruşma açılmadan dosya

³⁰⁰ Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, E. 2020/ 285, K. 2020/ 302, T. 21/02/2020, Erişim Tarihi: 05.01.2022.

³⁰¹ Gençcan, 319.

³⁰² Gençcan, 358; Altınordu, 2; Aydemir vd., 36; Özmen, 303

üzerinden karar verilmesinde hakime takdir hakkı tanındığı durumlarda dosya üzerinden karar verilebilir. (Örneğin İİK.nun 17-18. Maddelerinde öngörülen şikayet başvurusu gibi) Kanunun açıkça duruşma açılarak yargılama yapılmasını emrettiği hallerde dosya üzerinden karar verilemez³⁰³.” ifade edilmiştir.

Vasi atanmasına ilişkin davalar kamu düzenine ilişkindir. Sonuç olarak, denetim davalarında re'sen soruşturma ilkesi geçerlidir. Vesayet daireleri gerekli gördükleri delilleri otomatik olarak toplayabilir ve taraflar delilleri davanın her aşamasında ibraz edebilirler. Ayrıca vesayet davalarını takip eden kimse olmasa dahi dava uygulamaya bırakılmaz, yani davanın açılmadığına karar verilemez³⁰⁴.

Nitekim İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... *Kısıtlının taşınmazının satılması talep edildiğinden yeni esaslı dosyanın ilk kararın verildiği dosyayla birleştirilmesi, talebin o dosyada değerlendirilmesi, vesayet dosyalarında hâkimin resen harekete geçme, resen inceleme görevinin bulunduğu, vasinin satış talebini takip etmemesi halinde davanın açılmamış sayılmasına karar verilemeyeceği halde davanın esasıyla ilgili olarak gösterilen deliller toplanmadan ve hiç değerlendirilmeden yeni bir esas üzerinde karar verilmiş olması sebebiyle, mahkeme kararının yerinde olmadığı*³⁰⁵” ifadesi ile istinaf başvurusunu kabul etmiştir.

Yine tutuklama davaları kamu düzenine ilişkin olduğu için bu davalarda feragat söz konusu değildir³⁰⁶. Vesayet davalarında kararlar basit yargılama usulüne göre verilir. Vesayet konuları, tartışmasız yargısal konulardan biridir. Çekişmeli yargıda aksine bir düzenleme bulunmadıkça görevli mahkeme kural olarak Sulh Hukuk Mahkemesidir³⁰⁷. Vesayet davaları harçtan muaftır ve vesayet kamu düzenine ilişkin olduğu için giderleri Hukuk Muhakemeleri Kanunu uyarınca Hazine'den karşılanabilmektedir.

³⁰³ Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, E. 2019/ 2784, K. 2019/ 975, T. 05/12/2019, Erişim Tarihi: 05.01.2022.

³⁰⁴ Gençcan, 363; Em, 18.

³⁰⁵ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 35. HD, E. 2018/936, K. 2018/649, T. 04/04/2018, Erişim Tarihi: 05.01.2022.

³⁰⁶ Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 4. HD, E. 2019/ 1514, K. 2020/ 100, T. 21/01/2020: “... *Kısıtlı adayı İbrahim Halil Korkmaz'ın 29/01/2019 tarihli sağlık kurulu raporunda A tipik psikotik bozukluk tespit edildiği, kendi işlerini göreceğ güce sahip olmadığı, vasi tayini gerektiğinin belirtildiği, vasi adayının 24/06/2019 tarihli duruşmada vasi olarak atanmayı kabul etmediğini, şikayetinden vazgeçtiğini, dosyanın kapanmasını talep ettiği, mahkemece davanın kabulüne karar verilerek İbrahim Halil Korkmaz'ın kısıtlandığı babası davacının vasi olarak atanmasına karar verildiği, kararda esas yönünden bir hatanın bulunmadığı vesayete ilişkin davaların kamu düzeninden olması nedeniyle davadan feragat edilmesinin sonuca etkili olmayacağı, kısıtlı İbrahim Halil Korkmaz'ın dosyaya celbedilen sağlık kurulu raporunun aksini kanıtlayıcı bir rapor ileri sürülmediği, İbrahim Halil Korkmaz'ın akıl hastalığı nedeniyle kısıtlanmasının yerinde olduğu...*” Erişim Tarihi: 05.01.2022.

³⁰⁷ Şahin, 1589; Özmen, 303.

Velayet davası sonuçlanmadan önce; Vesayet altına alınacak kişinin ölümü veya tutuklanması veya aynı kişi hakkında kesinleşmiş vesayet kararı verilmişse davaya bakılmaz. Davanın konusu (Vaka) yoksa vesayet makamı karara yer olmadığına karar verir. Önce yetişkinlerle sınırlandırılması gereken durumlar tartışılmıştır, ardından reşit olmayanlara atanan ve istisnai olarak reşit olmayanlarla sınırlı olan vasiler ele alınmıştır.

- a. Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle vesayet davası,
- b. Savurganlık, bağımlılık, kötü yaşam, kötü yönetim nedeniyle vesayet davası,
- c. Özgürlüğü bağlayıcı ceza nedeniyle vesayet davası,
- d. Kendi isteği üzerine açılan vesayet davası,
- e. Velayet altında bulunmayan küçükler için vesayet davası,
- f. Velayet altında bulunan küçükler için vesayet davası

Vasiyet davaları altı farklı şekilde olmaktadır. Konumuz kapsamında bu bölümde ayrı başlık olarak bu davalara yer verilmemiştir. Maddeler halinde açıklanmıştır.

a. Akıl Hastalığı Veya Akıl Zayıflığı Nedeniyle Vesayet Davası:

Bir kişinin akıl hastalığı veya zayıflık nedeniyle kısıtlanabilmesi için bu durum ilgili merciler veya bu durumu öğrenen kişiler tarafından bildirilir ve velayet davası açılır. Mahkeme, kısıtlı adayı en kısa sürede tam teşekküllü bir devlet hastanesine gönderir ve kişi hakkında resmi kurul raporunun alınmasını sağlar. Buradaki amaç, kişinin yetersiz nedenlerle kısıtlanmasını önlemektir³⁰⁸. Kısıtlı adaya ilişkin raporda "vasi atanması zorunludur" ibaresi yer almalıdır. Rapor ayrıca mahkeme tarafından dinlenebileceğini de içerebilir. Raporda "vasi atanmasına gerek yoktur" veya "kısıtlanmasına gerek yoktur" ibaresi bulunursa, soruşturmaya gerek kalmaksızın dava düşer³⁰⁹.

Samsun Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; "... Mahkemece kısıtlı adayının tüm tedavi ve epikriz evraklarının celp edilip sevk edildiği KTÜ Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim dalı tarafından düzenlenen uzman bilirkişi heyeti raporunda (iki Psikiyatri, bir Adli Tıp Uzmanı) kısıtlı adayında mevcut şizofreni rahatsızlığının iyileşme döneminde olup aktif psikotik belirtilerinin olmadığı, kendi işlerini göreceğ güce sahip olduğunun, başkalarının emniyetini tehdit eder nitelikte olmadığı ve vasi

³⁰⁸ Ertürk, 46; Altınordu, 3; Gençcan, 350.

³⁰⁹ Altınordu, 4; Aydemir vd., 35

tainine gerek olmadığı belirtilmesi karşısında mahkemece vasi tayini talebinin reddine dair verilen kararda bir isabetsizlik olmadığı³¹⁰” gerekçesi ile itirazı reddetti. Resmi sağlık kurulu raporunda kişinin ruh sağlığına ilişkin tıbbi değerlendirmeler yapılmalı, hukuki değerlendirme hâkime bırakılmalıdır³¹¹.

Dosyadaki raporlar arasında bir çakışma varsa bu çakışma giderilmelidir. Örneğin, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “ ... Vesayet hakkındaki hükümler kamu düzenine ilişkindir. Dosyada bulunan Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesince düzenlenen 04.02.2014 tarihli sağlık kurulu raporunda, kısıtlanması istenilen Y. A. Hakkında şizofreni tanısı ile vesayet altına alınmasının uygun olduğu; aynı hastane tarafından düzenlenen 08.01.2019 tarihli sağlık kurulu raporunda ise şizofreni isimli ruhsal bozukluğunun remisyonda olduğu, vesayet kaldırılabilirliği ve yasal danışman atanmasının uygun olacağı bildirildiği böylece iki sağlık kurulu raporu arasında çelişki meydana geldiği gözetilerek; mahkemece Adli Tıp Kurumu ilgili ihtisas dairesinden rapor alınıp oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken çelişki giderilmeden eksik inceleme ile vasilığın kaldırılarak yasal danışman atanmasına karar verilmesi doğru görülmemiştir³¹²” ifade edilmiştir.

Kısıtlanmış ve ilişkili taraflardan her biri, sınırlandırılıp vesayet altına alındıktan sonra kısıtlama kararının kaldırılmasını isteyebilir. TMK'nın 474. maddesine göre; Akıl hastalığı nedeniyle kısıtlanan kişinin vesayetinin kaldırılmasına karar verilebilmesi için, vesayet makamından kısıtlama nedeninin ortadan kalktığını belirten resmi sağlık kurulu raporu alınması gerekir. Vesayet makamı, bu talebi duruşmalı olarak incelemeli ve duruşma gün ve saatini taraflara bildirmelidir. Nitekim Ankara Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “ ... Mahkemece, kısıtlının bu talebini vasiye tebliğ ettirmek suretiyle duruşma açmak ve vesayeti sona erdiren sebebin ortadan kalkıp kalkmadığının tespiti amacıyla kısıtlıyı sağlık kuruluşuna sevk ederek sağlık kurulu raporu almasını sağlamak ve yapılacak araştırma sonucuna göre işin esasına girerek bir karar verilmesi gerekirken, herhangi bir araştırma yapmadan dosya üzerinden talebin reddine karar vermiş olması usul ve yasaya aykırıdır³¹³.” denilmiştir.

³¹⁰ Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 6. HD, E. 2017/ 847, K. 2017/ 857, T. 28/04/2017, Erişim Tarihi: 05.01.2022.

³¹¹ Gençcan, 352; Öztan, *Aile Hukuku*, 1296; Şahin, 1588.

³¹² Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, E. 2019/ 2325, K. 2019/ 3822, T. 04/12/2019, Erişim Tarihi: 06.01.2022.

³¹³ Özmen, 223; Özüğür, 555; Dural vd., 401; Altınordu, 4; Gürsoy ve Bulut, 850; Aydemir vd., 37.

Kurulun vesayet makamına ulaşan raporuna göre, kısıtlama sebebinin ortadan kalkması halinde vesayetin kaldırılmasına karar verilir³¹⁴. Örneğin Antalya Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... *Dosya kapsamına göre; kısıtlı hakkında alınan Akdeniz Üniversitesi Hastanesinin 05.12.2007 tarihli sağlık kurulu raporu üzerinde kısıtlılık ve vasi tayini hakkında karar verildiği ancak aradan geçen süre içerisinde kısıtlama nedenlerinin ortadan kalktığına ilişkin beyanlar üzerine kısıtlının önceki raporla birlikte Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanlığı'na sevk edildiği Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı Başkanlığının 26.02.2018 tarihli ek raporuna göre yapılan ruhsal durum muayenesi psikometrik testler ve psikiyatri heyetinde yapılan değerlendirmede aktif psikopatoloji saptanmadığı, yapılan zeka testinde normal zeka olarak ölçülen hastanın vasi tayini ve kısıtlanmasını gerektiren ruhsal bir hastalığı olmadığı tıbbi kanaatine varıldığı, Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nin 21/03/2018 tarih 2792 sayılı raporu ile C. Ç'nin kısıtlılığını gerektirir bir ruhsal rahatsızlığı bulunmadığının belirtildiği, kısıtlı hakkında aldırılan sağlık kurulu raporları, ilk derece mahkemesince yapılan yargılama sırasında kısıtlı adayının beyanı, mahkemenin gözlemi ve tüm dosya kapsamına göre kısıtlama sebeplerinin ortadan kalktığı anlaşılmış olmakla ilk derece mahkemesince yazılı şekilde karar verilmiş olmasında usul ve yasaya aykırılık bulunmamaktadır*³¹⁵.”

Erteleme kararını gerekçesi ile iptal eden ilk derece mahkemesi, kararı onanmıştır. Vesayet makamına ulaşan raporda akıl hastasının devam ettiği resmi sağlık kurulu raporu ile tespit edilirse, vesayet makamının vesayetin kaldırılması talebini reddetmesi gerekir. Örneğin, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında;“... *Kısıtlı hakkında alınan Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesinin 14/05/2018 tarih, R 180028529 sayılı sağlık kurulu raporunun talep eden kısıtlı C. E.' nin fotoğrafını ve kimlik bilgilerini ihtiva ettiği, anılan rapor içeriği ve sonucunda "ilgili de "Delüzyonel" (sanrısız bozukluk) adı verilen akıl hastalığının olduğu, mevcut hâliyle hastalığının devam ettiği, hastalığının sürekli olduğu ve kısıtlılık hâlinin devamının uygun olacağı tespit edilmiştir. Alınan raporun denetime ve hüküm kurmaya elverişli*

³¹⁴ Gençcan, 655; Feyzioğlu, 677.

³¹⁵ Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 6. HD, E. 2018/ 1243, K. 2018/ 1317, T. 28/11/2018, Erişim Tarihi: 06.01.2022.

*olmasına göre mahkemece talebin reddine karar verilmesinde usul ve yasaya aykırılık bulunmamaktadır*³¹⁶.” denilmiştir.

b. Savurganlık, bağımlılık, kötü yaşam, kötü yönetim nedeniyle vesayet davası

Uygulamada bu kişinin bakımından sorumlu aile üyelerinin talebi üzerine TMK md. 406'da belirtilen davranışları gösteren kişinin sınırlandırılması için dava açılır³¹⁷. Kısıtlı adayın soruşturulması için yetkili kolluk kuvvetlerine talimat yazılır. Bu madde ile; İlgili kolluk kuvvetleri, engelli adayının bakmakla yükümlü olduğu kişilerin ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığı, gereksiz harcama ve alışkanlıklarının olup olmadığı, farklı kişilerden veya bankalardan borç alıp almadığı konusunda araştırma yapar³¹⁸.

Uygun vasi adayının belirlenmesi ve aralarında bir çıkar çatışması olup olmadığı incelenir³¹⁹. Bu durumlarda kişi dinlenmeden zapt edilemez. Bu hem kısıtlanacak kişinin kişiliğini korumak hem de kısıtlama sebebinin gerçek olup olmadığını tespit etmek için gereklidir³²⁰. TMK'nın. 409. madde uyarınca bilirkişi raporu veya sağlık kurulu raporu aranmaz, sınırlandırılır. Ancak hâkim gerekli gördüğü hallerde rapor isteyebilir. Yapılan incelemeler sonucunda, vasi adayı dinlendikten sonra kısıtlı aday hakkındaki iddiaların doğru olduğuna karar verirse dava mahkemece kabul edilir ve kişi sınırlandırılarak vesayet altına alınır. Sınırlı vesayet altına alındıktan sonra vesayetin kaldırılmasını talep edebilir.

TMK 475'e göre kısıtlanan kişi, daha önce de belirtildiği gibi vesayetin kaldırılmasını talep etmek için en az bir yıl vesayet altına alınmasını gerektiren nedenle ilgili herhangi bir şikayette bulunmamıştır. Kanun metnine göre, öncelikle kısıtlama tarihinden itibaren en az bir yıl geçmiş olmalıdır³²¹. Vesayetin kaldırılması davası bir

³¹⁶ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, E. 2018/ 3646, K. 2019/ 144, T. 14/02/2018, Erişim Tarihi: 09.01.2022.

³¹⁷ Altınordu, 6.

³¹⁸ Altınordu, 7.

³¹⁹ Altınordu, 7.

³²⁰ Zevkliler/ Acarbay/ Gökyayla, 1162; Öztan, *Aile Hukuku*, 1295; Tekdoğan, 128

³²¹ Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 6. HD, E. 2020/ 184, K. 2020/ 178, T. 06/02/2020: “... Aynı Yasa'nın 475. maddesinde ise "Savurganlığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi sebebiyle kısıtlanmış olan kişinin vesayetin kaldırılmasını isteyebilmesi, en az bir yıldan beri vesayet altına alınmasını gerektiren sebeple ilgili olarak bir şikâyete meydan vermemiş olmasına bağlıdır." hükmü yer almaktadır. Kısıtlama tarihinin üzerinden en az bir yıllık süre geçmiş olması dava açılabilmesinin koşuludur. Somut olayda kısıtlama kararı 20/03/2017 tarihinde kesinleşmiş, 14/11/2018 tarihinde kısıtlama kararının kaldırılması talep edildiğinden talep süresindedir. Bu durumda mahkemece kısıtlının kısıtlılık halinin devamını gerektirir şartların bulunup bulunmadığına

yıl içinde açılırsa, vesayet makamı inceleme yapılmaksızın davanın reddine karar verir³²². Bir yıllık sürenin geçtiği tespit edildikten sonra vesayet makamı tarafından duruşma yapılır, tarafların ifadeleri alınır ve kısıtlı kişi hakkında herhangi bir şikayet olup olmadığının araştırılması için ilgili kurumlarla birlikte velayet nedenleri rapor alınır. TMK'nın 475. maddesi uyarınca mahkeme, vesayetin kaldırılmasını gerekli görürse, sınırlı kişiyi rapor için hastaneye sevk edebilir. TMK'nın 475. maddesinde aranan şartların gerçekleşmesi halinde vesayet makamı talebi kabul ederek vesayetin kaldırılmasına karar verir. Şartlar sağlanmadığı takdirde talep reddedilir ve vesayetin devamına karar verilir.

c. Özgürlüğü bağlayıcı ceza nedeniyle vesayet davası:

Bir yıl ve daha fazla hapis cezasına çarptırılan hükümlünün cezasının infazına başlanmasıyla birlikte cezaevi yönetimi, bu kişiye vasi atandığını Cumhuriyet Savcılığı aracılığıyla yetkili vesayet makamına bildirir. Bu durumda hükümlünün cezaevine girmeden önce son ikametgahının bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir³²³. Yetkili mahkeme, bildirim üzerine ilgili kolluk birimine tutanak tutularak uygun vasi adayının belirlenmesini ister.

Uygulamada kısıtlı aday, kendisine vasi olarak atanmasını istediği kişiyi belirtir. Kısıtlamanın nedeni doğrudan hukuktan kaynaklandığı için kişinin dinlenmesine gerek yoktur. Vasi adayı belirlendikten sonra kendisine yapılan tebligat veya talimat ve beyan alınarak dava kabul edilir. Hükümlü, tahliye tarihine kadar geçerli olmak üzere vesayet altına alınır³²⁴. Vesayet altına alınan kişinin velayeti sona ererse, hapis cezası nedeniyle kısıtlanan kişinin nezaretinin devamı, özgürlüğün kısıtlanmasının bir başka yoludur, dolayısıyla devam eden nezaret, tutukluluk sona erdikten sonra kendiliğinden sona ermektedir³²⁵. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... Somut olayda; Aydın 2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 28.1.2014 Tarih 2013/1461 Esas 2014/101 Karar sayılı kararı ile hüküm Aydın Toker'in kısıtlanmasına, babası Tahsin Toker'in vasi olarak atanmasına karar verilmiş daha sonra 11.1.2019 tarihli ek karar ile, kısıtlama kararından sonra 23.5.2014 tarihinde Denetimli Serbestliğe sevk edilmekle hapis

ilişkin tanık dinlenilmeden, deliller toplanmadan karar verilmesi doğru olmadığından davacının istinaf başvurusunun kabulüne, ilk derece mahkemesinin kararının kaldırılmasına, davanın yeniden görülmesi için dosyanın mahkemesine gönderilmesine karar vermek gerekmiştir.” Erişim Tarihi: 09.01.2022.

³²² Gençcan, 658

³²³ Altınordu, 8.

³²⁴ Altınordu, 8

³²⁵ Gençcan, 653.

halinin sona erdiği, dolayısıyla aynı tarih itibariyle vesayeti gerektiren nedenin ve kısıtlama kararının ortadan kalktığı gerekçesiyle vesayet kararının sona erdiğinin tespitine karar verilmiştir. Mahkemece verilen karar doğrudur³²⁶.” denilmiştir.

d. Kendi isteği üzerine açılan vesayet davası:

TMK'nın 408. maddesine göre velayet davası açılabilmesi için sınırlı bir aday tarafından başvuru yapılması gerekmektedir. Mahkeme, sınırlı adayını dinlemelidir³²⁷. Mahkeme, ilgili kolluk birimine uygun vasi adayının belirlenmesi, vasi adayı ile kısıtlı aday arasında çıkar çatışması olup olmadığı ve iddia edildiği gibi bir durumun olup olmadığı hakkında araştırma yapıp bir rapor yazmasını isteyebilir³²⁸. Örneğin Samsun Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... Vesayet hukukunda resen araştırma ilkesi hâkim olup hâkimin gerekli hallerde kendiliğinden harekete geçmesi gerekmektedir. Somut olayda 24/02/2019 tarihli kolluk araştırmasına göre kısıtlı adayının halen oğlu H. D. ile birlikte yaşadığı, bakım ve gözetiminin oğlu H. D. tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Kısıtlı adayı Ş. D.' Nin 01/07/1926 tarih doğumlu olduğu anlaşılmıştır. Bu duruma göre kısıtlı adayının işlerini tek başına görememe ihtimalinin bulunduğu açıktır. Resen araştırma ilkesi gereği ve ayrıca Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin benzer olaya ilişkin 29/04/2014 tarih 2014/2557 Esas 2014/7974 Karar sayılı ilamında da belirtildiği üzere Mahkemece gerekirse evine gidilmek suretiyle kısıtlı adayının vesayet altına alınma isteyip istemediği konusunda beyanının alınması kısıtlanması istenilen kişinin, vesayet altına alınmayı talep etmesi halinde kısıtlı adayından bu konudaki ispat araçlarının ne olduğu öğrenilip gerekirse bu konuda ispat yönünden tanık olarak yakın komşularının beyanlarına başvurulması ve gerekirse tam donanımlı bir ambulansla kısıtlı adayının tam teşekküllü bir hastaneye sevk edilip, kısıtlı adayının engelliliği veya ağır hastalığı sebebiyle işlerinin gerektiği gibi önetip yönetemeyeceği bu konuda kendisine vasi tayinine gerek olup olmadığı

³²⁶ İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 6. HD, E. 2019/ 561, K. 2019/ 763, T. 17/04/2019, Erişim Tarihi: 09.01.2022.

³²⁷ Adana Bölge Adliye Mahkemesi 5. HD, E. 2018/ 658, K. 2018/ 975, K. 27/09/2018: “... TMK'nın 408. Maddesinde istek üzerine vesayeti gerektiren hal düzenlenmiştir. "Yaşlılığın, engelliliğin , deneyimsizliğin veya ağır hastalığı sebebi ile işlerini gereği gibi yönetemediğini ispat edemeyen her ergin kısıtlanmasını isteyebilir." düzenlemesi bulunmaktadır. Mahkemenin duruşmadaki gözleminde, vesayet talep edilenin, vasi adayının elini bırakmayıp, mahkeme ortamında tedirgin ve huzursuz olduğu gözlemlendiği tutanağa yazılmıştır. Bu durumda mahkeme tarafından işaret dilinden anlayan bir uzman ve bir sosyolog tarafından normal yaşam alanında izlenip, iletişim kurularak kendisine annesinin bakmasını, resmi işlemlerini annesinin yapmasını isteyip istemediği, dolayısı ile kısıtlanma hususunda kısıtlı adayının rızasının bulunup bulunmadığı hususlarında rapor alınarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile karar verilmiştir.” Erişim Tarihi: 10.01.2022.

³²⁸ Altınordu, 9.

konusunda rapor aldırılıp toplanılması gereken tüm bu deliller birlikte değerlendirilip neticesine göre kısıtlı adayının TMK'nun 408. Maddesi gereğince değerlendirilerek vesayet altına alınması gerekip gerekmediği konusunda ilk derece mahkemesince bir karar verilmesi için HMK'nun 353(1)a-6.maddesi gereğince Kavak Sulh Hukuk Mahkemesinin istinafa konu kararının kaldırılarak dosyanın kararı veren ilk derece mahkemesine iadesi gerektiği kanaatine varılmıştır³²⁹.” denilmiştir. Uygulamada kısıtlı adayının ağır hastalığı nedeniyle kısıtlanabilmesi için hastaneden rapor aldırılarak kısıtlı adayının herhangi bir özrü ya da hastalığı nedeniyle kendi işlerini gerektiği gibi göremeyecek durumda olup olmadığı tespit edilir. Nitekim Ankara Bölge Adliye Mahkemesi bir kararında; “...Duruşmada dinlenen kısıtlı işlerini göremediğini, kendi iradesi ile kısıtlanmak istediğini beyan etmiştir. Kısıtlının bu yöndeki beyanı üzerine TMK'nun 408. maddesi gereğince kısıtlanmasına karar verilmiş ise de mahkemece TMK'nun 408. maddesi kapsamında gerekli araştırma yapılarak kısıtlanmak istenenin vesayet altına alınmayı gerektirecek sakatlığı veya ağır hastalığı olup olmadığını belirten tam teşekküllü hastaneden sağlık kurulu raporu alındıktan sonra karar verilmesi gerekirken, sadece beyana dayalı olarak adli tıp uzmanından rapor alınarak, eksik inceleme ile davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmediği³³⁰” temyiz gerekçesi ile vasi adayının dilekçesinin kabulüne karar verildi. Vasi adayı dinlendikten sonra Kanunda belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde mahkeme davayı kabul eder ve kişi sınırlandırılarak vesayet altına alınır.

Vesayet makamı tarafından gönüllü olarak kısıtlanan kişi, vesayetin kaldırılmasını isteyebilir. Bu durumda, kısıtlı olan, kısıtlamayı gerektirir ve sebebin ortadan kalktığını kanıtlamalıdır. Vesayet makamı bir duruşma yapmalı ve duruşma tarihini bildirdiği tarafları dinlemelidir³³¹. Kişi, kısıtlama sebebinin ortadan kalktığını ispatlar ve vesayet makamı, kısıtlanan kişinin korunması gereken bir menfaatinin bulunmadığına kanaat getirirse, talebi kabul eder ve vesayetin kaldırılmasına karar verir. Aksi halde talep reddedilir ve vesayetin devamına karar verilir. Nitekim Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; “... Türk Medeni Kanununun 408. maddesi düzenlemesine göre "Yaşlılığı, sakatlığı, deneyimsizliği veya ağır hastalığı sebebiyle işlerini gerektiği gibi yönetemediğini ispat eden her ergin kısıtlanmasını isteyebilir”.

³²⁹ Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 6. HD, E. 2019/ 3747, K. 2019/ 3536, T. 16/09/2019, Erişim Tarihi: 10.01.2022.

³³⁰ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, E. 2018/ 1716, K. 2018/ 1178, T. 25/09/2018, Erişim Tarihi: 12.01.2022.

³³¹ Gençcan, 660.

Kanuni düzenlemenin metninden de anlaşılacağı üzere yaşlılık, sakatlık, deneyimsizlik ve ağır hastalık gibi durumlar tek başına kısıtlanma sebebi değildir. Bu unsurların yanında kişinin talebi ve en önemlisi de kişinin işlerini gerektiği gibi yönetemediğini ispatlaması kanuni zorunluluktur. Yine isteğe bağlı vesayete ilişkin olarak TMK'nun 476. Maddesi düzenlemesine göre; kendi isteğiyle kısıtlanmış olan kişi üzerindeki vesayetin kaldırılması, kısıtlamayı gerektiren sebebin ortadan kalkmasına bağlıdır. Bu düzenlemeden de anlaşılacağı üzere TMK'nun 408.maddesi "yaşlılığı, sakatlığı, deneyimsizliği veya ağır hastalığını" ispatlayan her kişinin istediği an vesayet altına alınması ve istediği an vesayetin sonlandırılması söz konusu olamayacaktır. Vesayet işleri kamu düzeni ile ilgili olup vesayet kurumunun yapısı da buna izin vermez. Sonuç olarak kısıtlanması istenenin yaşlılığı ve buna bağlı sağlık sorunları sebebi ile işlerini gerektiği gibi göremediği ispatlanamadığından talebin reddine karar verilmesinde usul ve yasaya aykırı bir durum bulunmadığı³³²" ifadesiyle vesayetin devam etmesine karar verilmiştir.

e. Velayet altında bulunmayan küçükler için vesayet davası:

Herhangi bir nedenle denetim altına alınmayan küçükler için mahkemeye bildirilerek velayet davası açılır. Öncelikle mahkeme, küçüğün doğum belgesine göre yetkili olup olmadığına karar verir. Bu konuda bir tereddüt varsa mahkeme görevsizlik kararı vermez ve küçüğün nerede ve kiminle kaldığını kolluk yoluyla araştırır. Tebligata verilen cevaba göre farklı bir mahkemenin görev alanında farklı bir mahkemenin bulunduğu tespit edilirse görevsizlik kararı verir ve dosyayı yetkili mahkemeye gönderir³³³. Nitekim Ankara Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; "... TMK'nın 411 inci maddesinde; "Vesayet işlerinde yetki küçüğün veya kısıtlının yerleşim yerindeki vesayet dairelerine aittir." denilmektedir. TMK'nın 19 uncu maddesine göre,; ikametgah yerleşmek niyetiyle oturulan yerdir. Somut olayda; Keçiören Kaymakamlığı Müdürlüğü'nün 19.09.2019 tarihli tutanağına göre kısıtlı adayının anneannesi G. K. İle birlikte " Tandoğan Mah., Yaren Sok., No. 13/2 Sincan/ Ankara adresinde ikamet ettiği, mernis adresinde ikamet etmediği anlaşıldığından

³³² Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. HD, E. 2017/ 462, K. 2017/ 471, T. 09/05/2017, Erişim Tarihi: 12.01.2022.

³³³ Altınordu, 9.

davanın Ankara Batı 1. Sulh Hukuk Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir³³⁴” ifade edilmiştir.

Yetki konusunda herhangi bir çelişkinin olmadığı durumda mahkeme ilgili kolluk birimine müzekkere yazarak; küçüğe kimin bakacağı, uygun vasi adayının belirlenmesi ve küçük ile arasında menfaate dayalı bir ilişkinin olup olmadığının araştırılmasını ister³³⁵. Adı geçen kolluk tarafından belirlenecek aday, aday tarafından dinlenir. Mahkeme gerekli görürse vasi adayı ile ilgili küçüğün de kararını alır. Mahkeme uygun gördüğü kişiyi vasi olarak atar ve davayı kabul eder. TMK'nın 470. maddesine göre küçüğün velayeti; küçüğün ergin olmasıyla, evlat edinilmesiyle veya ana-babanın velayeti altına girerek kendiliğinden sona ermektedir. Erginliğin hangi yoldan geçtiği önemli değildir. Bu durumda vesayet kararına gerek kalmaz ve sona erer³³⁶.

f. Velayet altında bulunan küçükler için vesayet davası:

TMK'nın 419. maddesine göre *“gerek duyulduğunda henüz ergin olmayanların da kısıtlanmasına karar verilebilir; ancak kısıtlanma kararı ergin olduktan sonra sonuç doğurur”*. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, kısıtlamanın küçüğün menfaatine olup olmadığıdır. Nitekim Konya Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; *“... tarafların müşterek çocuğu Mehmet'in engelli olduğuna, kısıtlanmasını gerektirir rahatsızlığının bulunduğu dair dosyaya bilgi ve belge sunulmadığı, çocuğun yaşı itibarı ile de velayet altında bulunmadığı, davanın nitelik olarak velayet değişikliği değil ergin kısıtlı çocuğa vasi/veli atanması talebine ilişkin olduğu, bu hususta gerekli yargılamayı yapma görevinin vesayet makamı olan Sulh Hukuk Mahkemesine ait olduğu anlaşıldığından İlk Derece Mahkemesinin müşterek çocuğa vasi atanması için vesayet makamına ihbarda bulunarak davanın hukuki yarar yokluğundan reddine karar vermiş olmasında isabetsizlik bulunmamıştır³³⁷”*

Uygulamada bu durum daha çok anne babalar tarafından engelli çocukları için açılan velayet davası olarak görülmektedir³³⁸. Yine mahkeme çocuğu en kısa sürede tam

³³⁴ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 13. HD, E. 2020/ 272, K. 2020/ 217K, T. 14/02/2020, Erişim Tarihi: 12.01.2022.

³³⁵ Altınordu, 9.

³³⁶ Gençcan, 652

³³⁷ Konya Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, E. 2019/ 456, K. 2019/ 433, T. 22/04/2019, Erişim Tarihi: 15.01.2022.

³³⁸ Altınordu, 10; Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. HD, E. 2017/ 304, K. 2017/ 319, T. 28/03/2017: *“... Talep eden 20/02/2017 havale tarihli dilekçesi ile oğlu Ahmet Melik Çelik'in %90 oranında akıl hastalığı ile malül olduğunu, oğlunun kısıtlanarak kendisinin velayeti altında bırakılmasını talep etmiştir. Mahkemece kısıtlanması talep olunanın 2002 doğumlu olması sebebi ile reşit olmadığı ve anne*

teşekküllü bir devlet hastanesine gönderir ve çocuk hakkında resmi kurul raporunun alınmasını sağlar. Yine hazırlanacak raporda "vasi atanması zorunludur" ibaresi aranacaktır. Mahkeme gerekli araştırmayı yaptıktan sonra velayet davası sonucunda dava kabul edilirse, çocuk sınırlandırılır ve ebeveynlerden biri küçüğün velisi olarak atanır. Ancak bu karar velayet sona erdikten sonra yürürlüğe gireceği için velayet o zamana kadar anne ve babada olacaktır³³⁹.

3.3.4. İlan ve Tebliğ

Kısıtlama kararı kesinleştiğinde kısıtlının ikametgahı ve kayıtlı olduğu yer derhal ilan edilir (TMK m. 410/1). Kısıtlı kişinin daha sonra ikamet yerini değiştirmesi halinde, kısıtlama kararı yeni ikamet yerinde de ilan edilir (TMK md. 412/2). Kişi kısıtlamalar nedeniyle denetime alındıysa mutlaka duyuru yapılmalıdır. Kısıtlı kişinin açık kimliği ve kısıtlama ilanda belirtilir. Kısıtlama ile vasi atanması durumunda bu da duyurulacaktır. TMK'nın 410. maddesi uyarınca yapılan bu duyuru, kısıtlı ile hukuki ilişkisi bulunan üçüncü kişilerin iyi niyetinin korunmasına ilişkindir. Kısıtlama kararının açıklanmasıyla birlikte hiç kimse hakkın iyi niyetle kazanıldığını iddia edemez³⁴⁰.

Kısıtlama, duyurudan önceki gerçek üçüncü kişileri etkilemez (TMK m.410/2). Örneğin Bursa Bölge Adliye Mahkemesi'nin bir kararında; "...Hükme esas alınmaya elverişli ve yeterli olduğu kanaatine varılan ATK raporu uyarınca, davacının senedin düzenlendiği tarih itibarıyla hukuki işlem ehliyetinin bulunması ve vesayet makamınca davacı borçlunun kısıtlandığına dair ilanının yapılmamış olması karşısında, kısıtlama kararı TMK 'nun 410/3. Maddesinde özel olarak düzenlenen ayırt etme gücü ile ilgili olmayıp, TMK. 'nun 410/1. Maddesi gereğince de kısıtlama kararı ilan edilmediğinden, kanunun amir hükmü gereğince, iyi niyetli 3. kişileri bağlamaz. Davalı alacaklının iyi niyetli olmadığına dair herhangi bir bilgi ya da belge de mevcut değildir. Bu nedenle

ve babasının velayeti altında bulunduğundan bahisle talebin reddine karar verilmiştir. Karar talep edene 01/03/2017 tarihinde tebliğ olunmuş talep eden 07/03/2017 tarihli dilekçesi ile kararı istinaf etmiştir. Talep edenin istinaf sebebi olarak dava dilekçesini tekrarladığı görülmüştür. TMK.'nun 419/2.maddesi gereğince "Gerek duyulduğunda henüz ergin olmayanların da kısıtlanmasına karar verilebilir." Küçüğe ait sağlık kurulu raporu 25/06/2009 tarihli olup küçüğün özür durumuna göre vücut fonksiyon kaybının %90 olduğu görülmektedir. Mahkemece küçüğe vasi tayini gerekip gerekmediği hususunda güncel sağlık kurulu raporu temin edildikten sonra az yukarıda belirtilen TMK'nın 419/2 maddesi kapsamında reşit olmayan küçüğün kısıtlanmasına karar verilmesinin gerekli olup olmadığı araştırılarak sonuca göre bir karar verilmeliydi." Erişim Tarihi: 15.01.2022.

³³⁹ Altınordu, 11.

³⁴⁰ Öztan, *Aile Hukuku*, 1297; Gençcan, 357; Em, 25.

davacı borçlunun takibe konu bono nedeniyle hukuken sorumlu olduğunun kabulü gerekir³⁴¹.” ifade edilmiştir. Ancak ayırtım gücü olmayan kişinin kısıtlamasının beyan edilmemiş olması davayı açan üçüncü kişinin iyi niyetini korumaz³⁴² çünkü ayırt etme gücünden yoksun olan kişilerin yaptığı tüm hukuki işlemler tamamen geçersizdir. TMK'nın 478. maddesi uyarınca kısıtlama kararı ilan edilmişse, kısıtlamanın kaldırılması kararı da ilan edilir. TMK'nın 421. maddesi uyarınca atama kararı vasisine derhal bildirilir. Kanunda sadece vasi tayini kararının tebliği yer almakla birlikte, vasi tayin edilen kişiye tebliğ edilmelidir. Kısıtlı adaya bildirilmeden kısıtlama kararı kesinleştirilemez³⁴³. Kısıtlanacak kişi, ayırt etme gücüne sahipse kendisini vekaleten temsil ettirebilir. Bu durumda avukata haber verilmelidir.

3.3.5. Vesayet Davalarında Kanun Yolu

Daha önce de belirtildiği gibi, itiraz, kısıtlama kararına itiraz edilmeden sadece vasi aleyhine yapılırsa, temyize gidilmelidir³⁴⁴. Vasi olarak atanan kişi, uzaklaştırma kararına karşı çıkarsa, karara itiraz etmesi gerekir. Başka bir deyişle, kısıtlama kararına karşı itiraz mümkün değildir³⁴⁵.

Bölge Adliye Mahkemeleri göreve başlamadan önce 20 Temmuz 2016 tarihli Kanun uyarınca temyiz başvurusu yapılmış, bu tarihten sonra vesayet altında alınacak kararlar temyiz edilmiştir³⁴⁶. Vasi atanmasına ilişkin karara itiraz usulüne uygun olarak yapılmalıdır. İtirazlar dilekçe ile yapılır (HMK md. 342). İtiraz kararı veren mahkemeye veya başka bir mahkemeye yapılabilir. Temyiz dilekçesinin başka bir mahkemeye verilmesi halinde, o mahkemenin kararını veren mahkemeye de temyiz dilekçesi gönderilir (TMK md. 343). İtiraz için başvuru süresi, kararın tebliğinden itibaren iki haftadır (TMK md. 345). Vasi atanmasına ilişkin karar kamu düzenini ilgilendirdiği için kural olarak ilgililer karara itiraz edebilirler. Bölge Adliye Mahkemesinin kararı kesindir ve vasi atanmasına ilişkin karar düzeltilemez. Vasi atanmasına ilişkin kararlarda olduğu gibi vesayetin kaldırılması hallerinde de temyiz yolu açıktır. İtiraz dilekçe ile yapılır. İtiraz için başvuru süresi, kararın tebliğinden

³⁴¹ Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 6. HD, E.2018/ 2431, K. 2019/ 16, T. 09/01/2018, Erişim Tarihi: 15.01.2022.

³⁴² Saymen ve Elbir, 529; Feyzioğlu, 642; Dural vd., 402.

³⁴³ Gençcan, 344.

³⁴⁴ bknz 45- 46.

³⁴⁵ bknz 45- 46.

³⁴⁶ Hukuk Muhakemeleri Kanunu (2011). *T.C. Resmî Gazete*, 27836, 12 Ocak 2011.

itibaren iki haftadır. Vesayetin kaldırılması davasına ilişkin karar kamu düzenini ilgilendirdiği için kural olarak ilgililer karara itiraz edebilirler.

3.4. Yargıtay Kararları

Bu başlık altında dört adet güncel Yargıtay Kararına yer verilmiştir. Bunlardan ilki vasinin bilirkişi raporuna karşı itiraz süresi vekil tayin edilmesi ile değişmez. Örneğin, Kütahya 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin bir kararında; “...davanın TMK'nın 683. maddesi uyarınca tapulu taşınmaza el atmanın önlenmesi istemine ilişkin olduğu, yargılama sırasında davalı Fatma Ş.'a vasi tayini için ihbarda bulunduğu ve kendisine kızı Meryem Ç.'in vasi olarak atandığı, vasiye davetiye tebliğ edilerek davalının vasi aracılığı ile temsilinin sağlandığı, davalının Sulh Hukuk Mahkemesinin 2011/1..3 E., 2012/8.6 K. Sayılı dosyasında bulunduğunu bildirdiği harici satışa ilişkin belgeler incelendiğinde ise evveliyatı dava dışı Ahmet P.'na ait olan ve sonradan ifraz olunan taşınmaz harici satış sözleşmelerine konu edilmiş ise de harici satışın mülkiyetin nakline elverişli olmadığı, tapulama tespitinden sonra yapılan harici satış sözleşmesine hukuken değer verilemeyeceği, kaldı ki haricen davalıya satılan yer ile dava konusu taşınmazın da farklı yerler olduğu gerekçesiyle davalı Fatma Ş. hakkındaki davanın kabulü ile müdahalenin menine ve taşınmazın boş olarak davacıya teslimine, davalı Fevzi Ö. hakkındaki davanın ise feragat nedeniyle reddine karar verilmiştir.”... “Şöyle ki, dosya arasında mevcut Kütahya 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2011/1..3 E., 2012/8.6 K. sayılı dosyasında davalı Fatma'nın eşi tarafından psikolojik sorunlarının bulunduğu belirtilmesi üzerine taraf ehliyetinin tespiti bakımından davalının hastaneye sevki ile rapor alınmasına karar verilmiş ve yukarıda sözü edilen Kütahya Evliya Çelebi Eğitim ve Araştırma Hastanesinin raporu dosya arasına alınmış, eldeki davada ise bu rapor içeriğinden bahsedilerek 14.02.2013 tarihli celsenin (6) numaralı ara kararı ile davalıya vasi tayini gerekip gerekmediği hususunda Kütahya Sulh Hukuk Mahkemesine ihbarda bulunulmuş ve mahkemece davalının vesayet altına alınmasına ve Meryem Ç.'in vasi olarak atanmasına karar verilmişti.³⁴⁷” ifade edilmiştir.

Yabancı mahkemece verilen vasi tayini kararının tanınması ile ilgili “...Dava konusu somut olayda Türk vatandaşı olan 1965 doğumlu Nazik Ö., Almanya'da

³⁴⁷ Kütahya 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, E.2017/1-1259, K.2020/145, T. 14/05/2015, Erişim Tarihi: 25.03.2022.

yaşamakta olup Münih Asliye Hukuk Mahkemesinin 04.04.2012 tarih 715 XVII 7..3/11 sayılı kararı ile kısıtlanarak kendisine oğlu, aynı zamanda Türk vatandaşı da olan Hakan Ö. vasi olarak atanmıştır. Karar içeriğinden, kısıtlının Alman Medeni Kanunu uyarınca kısıtlandığı ve kısıtlanma nedeninin Türk Medeni Kanunu'nun 405. maddesine de uyar nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar; kısıtlıya millî hukuk uygulanmamış ise de, bu hususu tenfiz ve tanıma engeli olarak düzenleyen 2675 Sayılı Kanunun 38/e maddesi, 5718 Sayılı Kanunda yer almamaktadır. Dava tarihi itibarıyla uygulanacak Kanun, 2675 değil, 5718 sayılı Kanundur. Çünkü 2675 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Yabancı mahkeme ilamının tanınması veya tenfizine karar verilebilmesi için ilamın taraflarının veya en az birinin Türk vatandaşı olmasına gerek bulunmamaktadır. Taraflar Türk vatandaşı olmasalar bile hukuki menfaatlerinin bulunması koşuluyla yabancı ilamın tenfizini veya tanınmasını isteyebilirler.³⁴⁸” şeklinde ifade edilmiştir.

Kredi çekerken tam ehliyetli gibi davranan tam ehliyetsiz murisin borcundan mirasçılar sorumluluğunu kabul etmemesi ile ilgili Yargıtay kararında; “...Davacılar, 05.06.2012 tarihinde intihar etmek suretiyle vefat eden murisleri Polat B.'un şizofren hastası olduğunu ve davalı bankadan 17/06/2011 ve 02/03/2012 tarihlerinde 12.000,00-TL ve 10.300,00-TL olmak üzere iki adet vefat teminatlı tüketici kredisi kullandığını, bu krediler dolayısıyla davalı V. Emeklilik tarafından hayat sigortası yapıldığını, murislerinin ölümünden sonra taksit tutarlarının sigorta tarafından ödenmesi ve ölüm tarihine kadar yapılan kredi ödemelerinin de kendilerine iadesine karar verilmesi gerekirken, ölüm nedeninin intihar sonucu olduğundan bahisle tazminat ödemesinin yapılamayacağını bildirildiğini belirterek, ödenmesi gereken 12.000,00-TL ve 10.300,00-TL'lik kredi borcundan dolayı davalı V. Bankasına borçlu olmadıklarının tespiti ile murisin ölüm tarihine kadar ödediği kredi meblağı olan 3.693,00-TL'nin 05/06/2012 tarihinden itibaren işleyecek en yüksek banka faizi ile davalı V. Emeklilik Genel Müdürlüğünden tahsilini talep ve dava etmiştir”... “Somut olayda davacılar murisi sözleşmenin imzalandığı tarihte fiil ehliyetine sahip değildir. Buna karşın banka kredisinden yararlanmış, aldığı tüketici kredisi nedeniyle bir menfaat elde etmiştir. Kendisini ehil bir kişi gibi gösterip hukuki işlem yapan ve bu surette karşı tarafı zarara uğratan ehliyetsiz kişinin bu zarardan sorumlu olacağı tartışmasız olup, fiil ehliyeti olmayan muris Polat B.'un ilgili bankadan şizofren

³⁴⁸ Kayseri 3. Sulh Hukuk Mahkemesi, E. 2017(18)8-1924, K. 2019/1060, T. 03/07/2014, Erişim Tarihi: 25.03.2022.

olduğunu gizleyerek kredi alıp kullandığı dosya kapsamında anlaşılmıştır. Kredi çekerken tam ehliyetli biri gibi hareket edebilen müteveffa Polat B.'un mirasçılarından borcun ifası istendiğinde mirasçılarının murislerinin ehliyetsizliğini ileri sürerek ifadan kaçınması hakkın kötüye kullanılmasının tipik bir örneğidir.³⁴⁹” şeklinde ifade edilmiştir.

Vasi atanması talebinde yetkili ve görevli mahkeme kısıtlı adayının yerleşim yeri adresindeki sulh hukuk mahkemesi olarak belirlenmiştir. Örneğin; “...*Kısıtlı adayı hakkında vesayet hukukuna ilişkin olarak açılan davada Antalya 1. Sulh, Alanya 2. Sulh Hukuk ve Ankara 8. Sulh Hukuk Mahkemelerince ayrı ayrı yetkisizlik kararı verilmesi nedeni ile dosyada son karar Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçmesinden sonra verilmiş ise de iki farklı Bölge Adliye Mahkemesinin yargı çevresinde kalan mahkemelerce karşılıklı olarak yetkisizlik kararı verildiğinden ve 5235 sayılı Kanununun 36/3. maddesi gereğince Bölge Adliye Mahkemeleri hukuk dairelerinin görevinin yargı çevresi içerisinde bulunan adli yargı ilk derece hukuk mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek olduğundan yargı yerinin belirlenmesi için gönderilen dosya içindeki tüm belgeler incelenerek 6100 sayılı HMK'nın 21 ve 22. maddeleri ile 5235 sayılı Kanununun 36/3. Maddesi gereğince Alanya 2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin yargı yeri olarak belirlenmesine, 14/10/2021 gününde oybirliğiyle³⁵⁰” kararı verilmiştir.*

³⁴⁹ Elazığ 1. Asliye Hukuk (Tüketici) Mahkemesi, 3.HD, E.2020/10148, K.2020/7914, T. 18/05/2017, Erişim Tarihi: 25.03.2022.

³⁵⁰ Ankara 8. Sulh Hukuk Mahkemesi, 5.HD, E. 2021/7694, K. 2021/11448, T. 10/09/2020, Erişim Tarihi: 28.03.2022.

SONUÇ

En genel şekliyle vesayet, korunmaya muhtaç kişileri korumak için kurulmuş kurum ve kuruluşlardır. Genel olarak bir kamu koruması sağlamakla birlikte, özel hukukta aile hukuku bölümünde düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere bakıldığında vasi, vasiden daha fazla kontrol ve denetim altındadır. Bunun nedeni, vesayet kurumunun kamusal işlevinin doğasından daha ağır basmasıdır.

Ebeveynler, geleceğin ışığı olan çocukların, kanunda sayılan nedenlerle bakıma muhtaç kişilerin bakımı, yetiştirilmesi ve korunması gibi ihtiyaçlarının evlilik birliği içinde yerine getirilmesinden sorumludur. Herhangi bir nedenle velayete alınmayan küçüklerin ve bakıma muhtaç kişilerin ihtiyaçları ile mal ve kişiliklerinin akıbeti sorun yaratmış ve bir vesayet düzenlemesi yapılmıştır. Vesayet, velayet olmayan küçükler ile kişisel ve maddi çıkarlarını koruma gücüne sahip olmayan ve özel bakıma muhtaç yetişkinlerin mal ve menfaatlerinin devlet tarafından korunmasını sağlayan bir kurumdur. Vesayet konusu, kişilerin hak ve özgürlüklerini doğrudan ilgilendiren, mahkeme tarafından resen ve titizlikle incelenmesi ve değerlendirilmesi gereken bir durumdur. Bir kişinin sınırlandırılması, Anayasa ile güvence altına alınan hakları kullanamamasına neden olur.

Vesayet konusu kamu düzenine ilişkin olup Türk Medeni Kanunu'nun 404. ve müteakip maddelerinde düzenlenmiştir. Anılan Kanunun 404. maddesi yaş küçüklüğü, 405. maddesi akıl hastalığı veya akıl zayıflığı, 406. maddesi savurganlık, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı, kötü yaşam tarzı, kötü yönetim, 407. madde hürriyetten yoksun bırakmayı, 408. maddesi ise talep üzerine vesayeti içermektedir. Ancak Türk Medeni Kanunu'nun 432. maddesinde; *"akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arz eden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişinin kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması halinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirileceği veya alıkonulabileceği"* ifade edilmiştir.

Bir yetişkinin korunabilmesi için öncelikle akıl hastalığı, zihinsel zayıflık, alkol veya uyuşturucu bağımlılığı, ciddi bir bulaşıcı hastalık veya serserilik nedeniyle toplum için tehlike oluşturması gerekir, ancak kişinin korunması başka hiçbir şekilde sağlanmamalıdır. Başka bir deyişle, yetişkin kişi, kanunda sayılan sebeplerin varlığına rağmen başka hukuki yollarla korunabiliyorsa, özgürlüğünün kısıtlanmasına karar

verilemez. Bu kişilerin işlerini yapabilmeleri, bu kişileri temsil edebilmeleri ve haklarını koruyabilmeleri için belirli nedenlerle kendi işlerini kurmak.

Vasi, vesayetindeki kişinin haklarını korumak, menfaatlerini gözetmek ve gerektiğinde bu kişiler adına resmi işlemlerde bulunmaktır. Vasi, vesayetindeki kişinin menfaatlerine ve kendisine karşı hareket edemez. Vasinin yasal hakları, yükümlülükleri ve sorumlulukları vardır. Vesayet kurumunda belirtilen bu korumanın nasıl yerine getirileceğine baktığımızda bunun vesayet organları tarafından yapılacağı görülmektedir. Vesayet organları ve vesayet altındaki kişi neredeyse bir bütün gibidir. Bu organlar, vesayet altındaki kişinin kişisel, hukuki ve mali korumasını yürütür. Bu nedenle vesayet organları görevlerini yerine getirirken vesayet altındaki kişinin her türlü menfaatini gözetmek zorundadır. Bu nedenle küçüklerin sosyal hayata adaptasyonu ve engellilerin mahrumiyet yaşamadan hayatlarını devam ettirebilmeleri vesayet kurumlarının başarısı ile doğru orantılıdır.

Vesayet kurumunda çalışan asıl kişi vasideir. Vasi ise kısaca kanunda öngörülen hallerde küçüklerin ve kısıtlının menfaatlerini korumak amacıyla vesayet makamı tarafından atanan kanuni temsilci olarak tanımlanabilir. Vasi, bu görevleri yerine getirirken belirli hak, yükümlülük ve sorumluluklara sahiptir. Bu anlamda vasinin diğer vesayet organları gibi iyi bir idareci gibi davranması beklenir.

Türk Medeni Kanunu'nun 397. maddesine göre, kamu vesayetinin, vesayet makamı ve denetim makamından oluşan vesayet daireleri tarafından yürütüleceği, vesayet makamının sulh hukuk mahkemesi ve denetleme makamının asliye hukuk mahkemesi olduğu belirtilmiştir. Aynı Kanunun 461 inci maddesinde kamu vesayetinde; Vesayet organı olan vasiler ile vesayet dairesi olan sulh ve asliye hukuk mahkemeleri arasında bir hiyerarşi kurulmuştur. Sulh hukuk mahkemesinin kararlarına karşı şikayet ve itiraz mercii, vasinin işlem ve işlemlerini denetleme mercii olan asliye hukuk mahkemesidir. Aynı Kanunun 488 inci maddesine göre, ilgililer, vesayet makamının vesayetle ilgili aldığı kararlara tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde itiraz edebilirler.

Denetim makamı, gerektiğinde bir duruşma düzenleyerek bu itirazla ilgili nihai kararı verir. Bu itibarla vesayet makamının vesayetin yönetimine ilişkin aldığı kararlar keyfi kararlar değildir. Türk Medeni Kanunu'nun 409. Maddesi, uzaklaştırma kararı çıkarma usulünü düzenler. Maddenin birinci fıkrasına göre, savurganlık, alkol ve madde kullanımı, kötü yasama tarzı, kötü yönetim veya isteğe bağlı kısıtlama durumlarında, kısıtlama talep edilen kişinin dinlenmesi zorunludur. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre, bir kişinin akıl hastalığı ve akıl zayıflığı nedeniyle

kısıtlanabilmesi için resmi sağlık kurulu raporu alınması gerekir. Bu nedenlerle hakim, uzaklaştırma kararı vermeden önce uzaklaştırılması istenen kişi dinleyebilir.

Medeni usul kurallarına göre; hâkim, bir davayı tek başına inceleyip uyuşmazlığı çözemez (HMK. Md. 24). Taraflarca ileri sürülmemiş bir delile otomatik olarak uygulanamaz (HMK.m.25). Bu düzenlemeler sonucunda hâkim tarafların isteklerine bağlı kalmıştır (HMK md. 26). Genel kural talebe uymak iken, kanundaki bazı düzenlemelerde hâkimin doğrudan soruşturma yapabileceği durumlar da bulunmaktadır. Bunlar velayet davalarıdır. Bu davalar re'sen yürütülür ve bu davalarda kendi kendine soruşturma ilkesi geçerlidir. İlgilinin bir talebi olsun veya olmasın, hâkim gerekli gördüğü tüm delilleri re'sen başvurabilir.

Kısıtlama kararı ile vasi atanması farklı olduğundan bu kararlara karşı uygulanacak kanun yolları da farklıdır. Kısıtlama kararına yapılan itirazlar kabul edilir. İtiraz için başvuru süresi, kararın tebliğinden itibaren iki haftadır (TMK md. 345). Kural olarak, ilgili herkes vasi atanmasına ilişkin karara itiraz edebilir. Bölge Adliye Mahkemesinin kararı kesindir ve vasi atanmasına ilişkin karar düzeltilemez. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 405. maddesi uyarınca, görevlerini yerine getirirken vesayeti gerektiren bir durumun varlığını öğrenen idari makamlar, noterler ve mahkemeler, derhal yetkili vesayet makamına haber vermek zorundadır. Aynı Kanun'un 429. maddesinde, sınırlama için yeterli bir sebep bulunmamakla birlikte, hukuki ehliyetin korunması için yetişkin bir hukuk müşaviri görevlendirilecek; 431. Maddede "*Vasinin atanması usulüne ilişkin kuralların kayyım ve yasal danışman atanmasında da uygulanacağı*" denilmektedir. Vesayetin sonu ile vesayetin sonu farklı şeylerdir. Vesayetin sona ermesi, vasiliği sona erdirmez. Ancak vesayet sona erdiğinde doğrudan vesayet de sona erer.

Küçüğün feshi, tutuklanması, ölümü ve mazereti halinde vesayet kendiliğinden sona erer ve özgürlüğü bağlayan ceza sona erer. Ayrıca vesayet sebebi ortadan kalkarsa vesayet makamı da vesayetin sona ermesine karar verir. Tüm bu bilgiler ışığında vesayet altındaki kişi ile vesayet organlarının adeta bütünleştiği görülmektedir. Vesayet organları, vesayet altındaki kişinin eksikliklerini tamamlar, kişiliğini korur ve yasal işlemlerde onu temsil eder. Bunu yaparken de çıkarlarını gözetmek zorundadır. Vesayet müessesesinin kamu görevi vesayetin mahiyetinden ağır bastığı için vasi, devletin kontrol ve kontrolü altına alındı. Vesayet kurumunda belirtilen bu kontrol ve denetim, vesayet organları tarafından yürütülür ve vesayet organları ile vesayet altındaki kişi

arasında sıkı bir bağ vardır. Bu nedenle vesayet altındaki kişinin menfaatlerinin korunması ve sosyal hayata uyumu vesayet organlarının başarısı ile doğru orantılıdır.

Vesayet makamı olan Sulh Hukuk Mahkemesi, bu konularda detaylı araştırma yapmalı ve vasi tayin ederken vesayet altındaki kişinin menfaatlerini göz önünde bulundurmalıdır. Sorumluluk çerçevesinde vasi, vesayet altındaki kişinin kendi kusuru ile uğradığı zararlardan sorumludur. Ayrıca vesayet dairelerinin sorumluluğu ikincildir. Başka bir deyişle, vesayet makamlarının vesayet altındaki kişiye verdiği zararlardan doğrudan devlet sorumludur. Bu şekilde düzenlenen sorumluluk sistemi temelinde, vesayet altındaki kişinin maddi korunması açısından büyük bir önlem sunmaktadır; Ayrıca vasinin her konuda titiz olmasını gerektirir.

Yeni Medeni Kanun ile böyle bir sorumluluk sisteminin düzenlenmesi uygun görülmüş ve vesayet altındaki kişinin bu şekilde daha fazla zarar görmemesi istenmiştir. Bütün bunlar çerçevesinde vesayet bir özel hukuk kurumu olmasına rağmen kamusal işlevi ön plandadır. Bu nedenle devlet, vesayet organlarının sosyal devlet ilkesine uygun olarak en iyi şekilde çalışmasını sağlamak zorundadır. Vesayet yetkisini doğrudan kullanan vasi, vesayet daireleri tarafından sürekli olarak denetlenir. Vesayet altındaki kişinin mal ve haklarının geleceği kaygısıyla vasinin hak ve yükümlülükleri kanunla düzenlenir. Ancak uygulamada vasi, bu hak ve yükümlülüklerin kapsamı, içeriği ve sınırı hakkında vesayet daireleri tarafından bilgilendirilmemektedir. Bu durum vesayet kurumunun amacına aykırıdır.

Vasinin yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda sorumluluğunun ortaya çıkacağı düşünüldüğünde, vasi bu konularda yeterince bilgilendirilmelidir. Bu anlamda vasi atanması sırasında vasi ve vasinin hak, yükümlülük ve sorumluluklarının vesayet daireleri tarafından açıklandığı raporların düzenlenmesi bu sorunu ortadan kaldıracaktır. Uygulamada, vesayet davalarında ortaya çıkan bazı usul ve esasa ilişkin sorunların içtihat nazarında çözüldüğü ve vesayet kurumunun uygulama açısından işler hale gelmesi için örnek kararlar alındığı görülmüştür. Bu nedenle tez içeriğinde bahsi geçen sorunlara ilişkin temyiz kararlarına uygulamacılar açısından dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, A. (2017). *Dar Anlamda Vesayeti Gerektiren Hâller ve Vesayet Altına Almanın İşlem Ehliyeti Bakımından Sonuçları*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Altınordu, F. (2014). *Sulh Hukuk Davaları*. Adalet Yayınevi, İstanbul.
- Aslanova, K. (2019). *Medeni Hukuk Dersi*, (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Atasoy, S. (2019). *İslam ve Osmanlı Hukukunda Hidane*, (1. Baskı), Adalet Yayınevi, İstanbul.
- Aydemir, E., Memiş, Y., Ruhi, A. C., Uçakhan Güleç, S., Bahadır, Ç. ve Dinç, M. (2016). *Hukuk Davaları 2*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Berk, Ş. (1961). *Medeni Hukuk, Umumi Esaslar- Şahıs ve Aile Hukuku*, Ankara.
- Dural, M. ve Öğüz, T. (2014). *Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku*, (15. Baskı, İstanbul.
- Dural, M. ve ÖZ, T. (2003). *Türk Özel Hukuku*, C. IV, Miras Hukuku, 2. Bası, İstanbul.
- Egger, A. (1952). *İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, Aile Hukuku, Vesayet, Kısım C.I* (Çev. Volf Çernis), Ankara (naklen: Taşkın, s.80).
- Elçin, D. (2018). “Vesâyet ve Kısıtlılık Kararı Verilmesine veya Sona Ermesine ve Vesâyetin Yürütülmesine Uygulanacak Hukuk, Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi ve Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 67.
- Erdoğan, K., Akkurt, S. S. ve Tokat, H. (2019). *Gerekçeli - Karşılaştırmalı - Tablolu – İçtihatlı Türk Medeni Kanunu*, Adalet Yayınevi, İstanbul.
- Ertürk, F. (2010). *Türk Hukukunda Vesayeti Gerektiren Haller, Vasi Tayini ve Vesayetin Sona Ermesi*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD, 2019/1138. Erişim Tarihi: 04.01.2022.

- Gençcan, Ö. U. (2015). *Vasi, Kayyım, Yasal Danışman ve Vesayet Daireleri*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Güçlü, Y. (2019). *Mecelle-i Ahkâmı 'Adliyye*, (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Gürsoy, S. ve Bulut, H. (2004). *Aile Mahkemesi Uygulaması*, Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- Helvacı, İ. (2013). *Gerekçeli Karşılaştırmalı İçtihatlı Notlu Türk Medeni Kanunu Aile Hukuku, Cilt III, (1. Baskı)*, XII. Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Helvacı, S. (2017). *Gerçek Kişiler*, (4. Bası), Legal Yayıncılık, İstanbul.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu (2011). *T.C. Resmî Gazete*, 27836, 12 Ocak 2011.
- İsviçre Medeni Kanunu Kanun No: 410, Kabul Tarihi: 10 Aralık 1907, Yürürlük Tarihi: 1 Ocak 1912.
- Koca, K. C. (2019). *Osmanlı Hukuk Sisteminde Kadılık Kurumu*, (1. Baskı), Adalet Yayınevi, İstanbul.
- Koç, N. (2005). "Türk Medeni Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bakış", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 7, İzmir.
- Menekşe, Ö. (2016). "İslâm Hukukunda Alzheimer Hastalığının Edâ Ehliyeti Üzerindeki Etkileri", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*.
- Oğuzman, K, Seliçi, Ö. ve Özdemir, S. O. (2018). *Kişiler Hukuku*, (17. Bası), Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Özer Sarıtaş, D. (2018). *Roma Kişiler Hukuku Ders Notları*, 1. Baskı, Bursa, Dora Basım, Bursa.
- Özmen, İ. (2007). *Vesayet Hukuku Davaları*, (3. Baskı), Kartal Yayınevi, Ankara.
- Öztan, B. (2004). *Medeni Hukuk'un Temel Kavramları*, (15. Bası), Turhan Kitabevi, Ankara.

- Öztañ, B. (2004). *Medeni Hukuk'un Temel Kavramları*, (15. Bası), Turhan Kitabevi, Ankara.
- Öztañ, B. (2015). *Aile Hukuku*, 3. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Özüğur, A. İ. (2002). *Velayet- Vesayet- Soybağı ve Evlat Edinme Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Özüğur, A. İ. (2010). *Velayet- Vesayet- Soybağı ve Evlat Edinme Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Ruhi, A. C. (2019). *Sulh Hukuk Davaları*, (1. Baskı), Adalet Yayınevi, İstanbul.
- Ruhi, A. C. ve Ruhi, C. (2017). *Velayet Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 1. Bası, Ankara.
- Saymen, F. H. ve Elbir, H. K. (1960). *Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku*, İstanbul.
- Sezgili, E. (2007). *Nevin, Vasinin Görevleri ve Sorumluluğı*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Sezgili, N. E. (2007). *Vasinin Görevleri ve Sorumluluğı*, (Yayımlanmış Yüksek lisans Tezi), Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Şahin, E. (2015). *Sulh Hukuk Davaları*, (4. Bası), Adalet Yayınları, Ankara.
- Şener, E. (1996). *Vesayet ve Velayet Hukuku*, Seçkin Kitabevi, Ankara.
- Tandoğan, H. (1965). *Aile Hukuku Ders Notları* (Teksir, tasnif ve cüzi ilaveler yapan: Ayiter, Nuşin) Ankara.
- Taşkın, F. (2002). *Vesayet Organlarının Görev ve Sorumlulukları*, *Gazi Üniversitesi Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.
- Tekdoğan, A. (2016). *Asliye ve Sulh Hukuk Mahkemesi Uygulamaları*, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük* (2005), (10. bs.), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Türkmen, H. (2018). “Vesâyetçi Anlayış Karşısında Hz. Ömer’in Şûrâ Meclisinin Bâkılânî Açısından Meşruluğu”, Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu, Cilt: III. <https://sozluk.adalet.gov.tr/Harf/V?Sayfa=1> (Erişim Tarihi: 15.03.2022)

Zevkliler, A., Acabey, B. ve Gökyayla, E. (1999). *Medeni Hukuk, Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku*, 6.Bası, Ankara.

EKLER

Ek A. Etik Kurul Onay Formu

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	ÖMER TAŞKIRICI
ÖĞRENCİ NO	20193012
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	-
ANA BİLİM DALI	ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2021 / 2022 - GÜZ DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	AİLE HUKUKUNDA VESAYET VE UYGULAMADA VESAYET DAVALARI
TEZİN AMACI	Vesayet kurumu ile bireylerin bazı nedenlerle karşılaşabilecekleri olumsuzlukların önüne geçilmesi veya bunların sonuçlarının ortadan kaldırılması veya en azından azaltılması ve menfaatlerinin güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Vesayet müessesesini ele alan bu çalışmanın amacı ise; vesayet kavramının hukuki niteliği, uygulama alanı, türleri, organları hakkında bilgi verilerek, vesayetin nasıl uygulanacağı sorusuna cevap aramaktır.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Türk kanun koyucu 4721 sayılı yeni Türk Medeni Kanununu kabul etmiş ve 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe koymuştur. Kanun vesayet alanında da bazı reformlar yapmıştır. Bu reformlar kurumun işleyişine katkı sağlamış ve eski hukuk döneminde oluşan boşlukları doldurmuştur. Bu düzenlemeler dikkate alındığında, vesayet altındaki kişi ile vesayet organlarının adeta bütünleştiği görülmektedir. Vesayet organları, vesayet altındaki kişinin zaaflarını tamamlar, kişiliğini korur, onun adına ekonomik ve hukuki işlemlerde bulunur. Bunu yaparken de çıkarlarını gözetmek zorundadır. Kısacası, küçüklerin sosyal hayata hazırlanması ve kısıtlıların haklarını kaybetmeden yaşamalarının düzenlenmesi vesayet kurumlarının başarısına bağlıdır.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	Herhangi bir anket çalışması yapılmamıştır.
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI-ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	Herhangi bir kurumdan izin alınmasına gerek yoktur.
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE	Herhangi bir kurumdan izin alınmasına gerek yoktur.

UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER						
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇELERİN UYGULANACAĞI		Herhangi bir anket çalışması yapılmamıştır.				
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)		1) (.....) Sayfa Ölçeği. 2) (.....) Sayfa Anketi. 3) (.....) Sayfa Formları. 4) (.....) Sayfa				
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Ömer TAŞKIRICI		ÖĞRENCİNİN İMZASI: (Enstitü Müdürlüğünde Aslı İmzalıdır) TARİH: 28/04/2022				
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI		2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)				
ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI		SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI				
Kemal ATASOY Adı - Soyadı:		Adı - Soyadı: Faruk ANDAÇ				
Unvanı: Prof. Dr.		Unvanı: Prof. Dr.				
İmza:Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.		İmza:Evrak onayı e-posta yoluyla alınmıştır.				
..... / / 20....	 / / 20....				
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARAKAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tefvik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası : Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.
..... / / 20.... / / 20.... / / 20.... / / 20.... / / 20.... / / 20.... / / 20....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE		Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, / / 20..... - / / 20..... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli izin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
OY BİRLİĞİ İLE						
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

Ek B. Tez Etik Kurul İzin İstek Formu

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2200000558

24.01.2022

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hk.

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazınız.

İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **İdris AYHAN, Ömer TAŞKIRICI, Ahmet Burak YILDIZ, Burak Furkan KARAMAN** isimli öğrencilerimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : 4 Adet öğrenciye ait tez evrakları listesi.

Ek C. Çağ Üniversitesi Tez Kurulu İzin Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2200000750
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

01.02.2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 24.01.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200000558 sayılı yazımız.

İlgi yazımızda söz konusu edilen İdris AYHAN, Ömer TAŞKIRICI, Ahmet Burak YILDIZ ve Burak Furkan KARAMAN isimli öğrencilerimizin tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör